

Odborná studie

realizovaná v rámci projektu „Posilování sociálního dialogu prostřednictvím integrovaného systému podpory spolupráce zástupců zaměstnanců a zaměstnavatelů-iPodpora - 3. etapa“, registrační číslo projektu: CZ.03.1.52/0.0/18_09/0010386 financovaného Evropským sociálním fondem prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

Poskytovatel dotace: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Příjemce dotace: Asociace samostatných odborů (ASO)

Partner projektu: Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR

Uplatnění principů udržitelného a společensky odpovědného jednání organizací (CSR) v sektoru dopravy (se zaměřením na prostředí železniční dopravy), uskutečňovaných v rámci Evropského roku železnice 2021

Expertní skupina vládní, nestátní, neziskové organizace

Martin Vavrečka

Zděněk Vysloužil

Ing. Jana Hartman Radová

Mgr. David Šourek

Praha 2021

Obsah studie:

1. Úvod - společenská odpovědnost a udržitelný rozvoj	03
2. Dosavadní aktivity společensky odpovědného jednání (CSR) v prostředí železniční dopravy	19
3. Evropský rok železnice 2021, související iniciativy a postoj vybraných zúčastněných stran	27
4. Trendy v aplikaci CSR v dopravě pro rok 2021 a následující období	49
5. Shrnutí	62
Přílohy	

1. Úvod

Ve studii zpracované naší pracovní skupinou v roce 2020 jsme se věnovali tématu společenské odpovědnosti (CSR) a možností jejího uplatňování v sektoru dopravy. Téma společensky odpovědného jednání v činnosti podnikatelů či organizací není nijak nové, ale často je stále přehlíženo a marginalizováno. S takovým postojem se můžeme setkávat v České republice. Snahou naší studie bylo stručně popsat celý koncept společensky odpovědného podnikání, jeho historii, různé posuny jeho důrazů a pojetí, seznámit se s metodikou jeho zavádění v organizacích a nabídnout některé nástroje k jeho možné implementaci a to nejenom v případě podnikatelských subjektů, kam je tento koncept mylně odkazován, ale v životě a působnosti jakékoliv instituce, organizace, která svou činností ovlivňuje své okolí.

Jednou z klíčových charakteristik konceptu společensky odpovědného jednání je téma **udržitelnosti, udržitelného podnikání, udržitelného života**. Tomuto tématu se chceme věnovat více v této aktuální studii.

Vzhledem k celosvětovým výzvám, kterým čelíme, z nich jedna z největších je klimatická změna, stojí lidstvo před výzvou najít nové cesty k udržitelné prosperitě a zvyšování kvality života, ovšem nikoliv už bez ohledu na lokální nebo globální dopady, které lidské jednání a podnikání má. Potřebujeme novou vizi, nový náhled na řešení problémů udržitelnosti našeho světa tak, jak ho známe. Vizi světa, který je místem k životu pro všechny, včetně budoucích generací.

Pokusem definovat nový cíl pro náš svět, kterého bychom se mohli držet a který by nám mohl být inspirací, je **Agenda 2030** vytvořená na půdě OSN, která obsahuje definici **17 Cílů udržitelného rozvoje** (SDGs). Tyto cíle - s trochou nadsázky - můžeme považovat za stávající vrchol ve vývoji konceptu společenské odpovědnosti. Ukazují směr, jakým uvažovat, pokud chceme být společensky odpovědní ve svém jednání, ve své práci, při výkonu managementu v organizacích, při řízení státní správy a výkonu samosprávy. Koncept CSR (tak, jak jsme si ho představili) nabízí různé, během let jeho vývoje vytvořené postupy a nástroje, cíle udržitelného rozvoje popisují vizi a cíl odpovědného jednání.

Udržitelný rozvoj je celosvětová výzva, není to jenom výmysl několika od reality odtržených lidí. Je to reakce na měnící se svět a změny, které lidstvo svým dosavadním jednáním způsobilo, nebo tyto změny výrazně ovlivnilo. Pokud však sledujeme obecnou politickou a společenskou diskusi v České republice, zjistíme, že mnohé z výzev současného svět nebereme dostatečně vážně, ignorujeme je, strkáme před nimi hlavu do písku, zkrátka nechceme slyšet, vidět, vnímat nepříjemnou skutečnost, které čelíme. A když už ji vezmeme na vědomí (např. klimatickou změnu, jejíž projevy jsme v posledních letech mohli zažít na vlastní kůži), pak vidíme jen malou ochotu změnit své jednání, pokud se to týká našeho pohodlí, nebo našeho blahobytu.

Smyslem této studie je představit si podrobněji koncept cílů udržitelného rozvoje a zamyslet se na tím, jak je aplikovatelný (například prostřednictvím procesů CSR, představených v předešlé studii) v každodenní praxi vybraných aktérů v železniční dopravě. Věnovat se také budeme Evropskému roku železnic, který byl vyhlášen právě na rok 2021.

Udržitelný rozvoj – Agenda 2030

Světové společenství na půdě Valného shromáždění Organizace spojených národů (OSN) v září 2015 přijalo společné cíle udržitelného rozvoje, kterých má být dosaženo do roku 2030. Jedná se o dlouhodobý a ambiciózní program ve všech oblastech lidského konání, nazývaný Agenda 2030. Dle slov generálního tajemníka OSN Pan Ki-Muna: „Nová agenda je slibem politických lídrů lidem na celém světě. Týká se všech států a je to komplexní a tranzitivní vize lepšího světa pro všechny. Plán na vymýcení extrémní chudoby, plán pro společnou prosperitu, mír a partnerství, který zohledňuje naléhavost změny klimatu a je založen na rovných příležitostech a respektu k právům. Jeho hlavním mottem je, že nesmíme zapomenout na nikoho, ani na nejchudší, zranitelné a marginalizované, včetně lidí s postižením.“

Klíčovou součástí této agendy je **17 Cílů udržitelného rozvoje** (Sustainable Development Goals, SDGs) a 169 specifických podcílů, vstoupily v platnost k 1. lednu 2016 a všechny členské státy OSN je mají naplnit do roku 2030.

Cílem Agendy 2030 je docílit udržitelného rozvoje v těchto stanovených oblastech:

- **Lidé** – vymýcení chudoby a hladu ve všech jejich formách a rozměrech a umožnění všem lidem na světě, aby naplnili svůj potenciál v důstojnosti, rovnosti a zdravém životním prostředí.

- **Planeta** – ochrana planety před jejím poškozením, včetně udržitelné spotřeby a výroby a čerpání přírodních zdrojů a podnikání urgentních kroků v rámci klimatické změny.
- **Prosperita** – zajištění prosperity a životního naplnění pro všechny, včetně toho, že ekonomický, sociální a technologický rozvoj půjde ruku v ruce s přírodou.
- **Mír** – zajištění mírumilovných, spravedlivých a inkluzivních společností, které jsou oproštěny od strachu a násilí.
- **Partnerství** – vytvoření „globálního partnerství pro udržitelný rozvoj“ založeném na posílené globální solidaritě zaměřené především na potřeby nejchudších a nejvíc ohrožených lidí se zapojením všech zemí, aktérů a lidí.

Stanovených 17 cílů udržitelného rozvoje (SDGs) je definováno následovně¹:

Vymýt chudobu ve všech jejích formách všude na světě

Co navrhují SDGs²:

- Do roku 2030 odstranit extrémní chudobu všude na světě.
- Zajistit, aby byl každý člověk chráněn například před nezaměstnaností a měl přístup k sociálním službám, jako je lékařská péče apod. Říká se tomu sociální ochrana a měla by být určena především na podporu těch nejchudších a nejohroženějších lidí.
- Zajistit potřebné finanční a jiné zdroje pro sociální politiku, která pomůže i méně majetným lidem najít práci, vlastnit půdu nebo používat technologie a umožní jim zakládat malé firmy, aby vlastními silami mohli dosáhnout lepšího ekonomického zabezpečení.

Vymýt hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství

Co navrhují SDGs:

- Odstranit podvýživu pomocí lepších sociálních programů pro děti, matky a starší osoby.
- Zvýšit zemědělskou výrobu a příjmy drobných farmářů. Zároveň by se ale mělo chránit životní prostředí a pečovat o biologickou rozmanitost.
- Předcházet suchu, záplavám a jiným přírodním pohromám.
- Chránit rozmanitost druhů semen, plodin a hospodářských zvířat

¹ Zde ve stručném přehledu, celé znění 17 cílů a všech podcílů v Příloze č. 1

² Co SDGs navrhují v následujícím přehledu je převzatý text pocházející z publikace *Svět který chceme – Budoucnost pro všechny*, vydané Informačním centrem OSN v Praze 2014

Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku

Co navrhuji SDGs:

- Snížit počet matek, které zemřou při porodu.
- Předcházet úmrtím novorozenců a dětí mladších pěti let.
- Vymýtit epidemie nemocí, jako jsou například AIDS, žloutenka nebo nemoci přenášené vodou.
- Šířit zdravotní osvětu, mimo jiné také informace o škodlivosti drog a alkoholu, i o otázkách duševního zdraví.
- Zajistit všem kvalitní lékařskou péči a cenově dostupné léky a vakcíny.

Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny

Co navrhuji SDGs:

- Zajistit vzdělání všem dětem bez rozdílu.
- Nabízet více možností technického a odborného vzdělávání mladým lidem i dospělým, aby měli šanci na lepší zaměstnání.
- Zlepšit prostředí škol tak, aby bylo pro všechny bezpečné a podnětné.
- Zlepšit vzdělávání učitelů.
- Podporovat vzdělávání pro udržitelný rozvoj

Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek

Co navrhuji SDGs:

- Skoncovat se všemi formami násilí na ženách.
- Odstranit všechny praktiky a tradice, které mohou vést k poškození fyzického a duševního zdraví žen a dívek.
- Zajistit ženám uznání i ocenění za práci v domácnosti.
- Umožnit všem ženám a dívkám zapojení do všech oblastí politického, ekonomického a veřejného života.
- Prosazovat politiky a zákony zajišťující rovnost pohlaví.

Zajistit všem dostupnost vody a sanitačních zařízení a udržitelné hospodaření s nimi

Co navrhuji SDGs:

- Zajistit všem přístup k nezávadné pitné vodě.
- Vytvořit systém kanalizace a vhodného nakládání s odpady.
- Sledovat kvalitu vody a snížit její kontaminaci. Předcházet znečištění vody chemikáliemi a jinými nebezpečnými látkami.
- Zlepšit způsob využívání vody a zvýšit možnost jejího opakovaného využití.

Zajistit přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie pro všechny

Co navrhuji SDGs:

- Všem zajistit dostupnost moderních, čistých a bezpečných energií.
- Do roku 2030 podstatně zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů.
- Propagovat úsporné návyky k šetření energiemi.
- Do roku 2030 celosvětově zdvojnásobit energetickou účinnost.

Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný hospodářský růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny

Co navrhují SDGs:

- Vytvářet příležitosti k získání bezpečné, tvůrčí a motivující práce.
- Respektovat a chránit přírodní zdroje při výtěžných činnostech.
- Nabízet důstojnou práci pro každého: muže i ženy, mladé lidi i lidi s postižením.
- Snížit počet nezaměstnaných mladých lidí a zlepšit zároveň dostupnost vzdělání.
- Skoncovat s dětskou prací.

Vybudovat odolnou infrastrukturu, podporovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace

Co navrhují SDGs:

- Zajistit dostupnost úvěrů pro malé podniky.
- Zajistit, aby podniky dodržovaly postupy nezbytné pro udržitelný rozvoj a nepoškozovaly životní prostředí.
- Zajistit dostatek prostředků na výzkum a vývoj technologií.
- Do roku 2020 zajistit všem přístup k internetu a novým technologiím

Snížit nerovnost uvnitř zemí i mezi nimi

Co navrhují SDGs:

- Poskytnout lidem žijícím v chudobě pomoc, která jim umožní rychle a soustavně se zapojit do ekonomické činnosti.
- Zabezpečit, aby zákony ani praxe nediskriminovaly žádnou skupinu, ale naopak braly ohledy na potřeby všech lidí.
- Zajistit, aby zákony a sociální programy chránily znevýhodněné a ohrožené.

Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce

Co navrhují SDGs:

- Zajistit všem dostupnost kvalitního a bezpečného bydlení a základních služeb (pošta, hromadná doprava, městská zeleň, atd.).
- Poskytovat bezpečnou organizovanou dopravu, která šetří životní prostředí a vyhovuje i potřebám dětí, žen a znevýhodněných lidí.
- Zapojit obyvatele do diskusí o plánování a zlepšování prostředí měst, v nichž žijí.
- Zajistit kontrolu nakládání s odpadem a kvality ovzduší.
- Připravit obyvatele na zvládnání projevů změny klimatu (časté povodně, extrémní sucho atd.).

Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu

Co navrhují SDGs:

- Zastavit plýtvání potravinami.
- Do roku 2020 zajistit plnění závazků z mezinárodních smluv o nakládání se škodlivými chemikáliemi, o ochraně ovzduší, vody a půdy.
- Do roku 2030 výrazně snížit produkci odpadů.

 <p>13 KLIMATICKÁ OPATŘENÍ</p>	<ul style="list-style-type: none">• Zabezpečit, aby velké firmy při svém provozu jednaly zodpovědně vůči životnímu prostředí.• Poskytovat lidem informace o přírodních procesech a umožnit jim žít v souladu s přírodou.
 <p>14 ŽIVOT VE VODĚ</p>	<p>Přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládnání jejích dopadů</p> <p>Co navrhují SDGs:</p> <ul style="list-style-type: none">• Zajistit, aby lidé byli dobře připraveni na rizika spojená se změnou klimatu a přírodními katastrofami.• Věnovat změně klimatu pozornost v jednotlivých programech vlád a zajistit dostatečné zdroje pro boj s jejími příčinami i následky.
 <p>15 ŽIVOT NA SOUŠI</p>	<p>Chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje</p> <p>Co navrhují SDGs:</p> <ul style="list-style-type: none">• Snížit do roku 2025 znečištění moří, protože velká část nečistot je důsledkem nezodpovědné lidské činnosti na pevnině.• Do roku 2020 dosáhnout účinné regulace rybolovu.• Do roku 2020 minimalizovat a řešit dopady okyselování oceánů.
 <p>16 MÍR, SPRAVEDLNOST A SILNÉ INSTITUCE</p>	<p>Chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity</p> <p>Co navrhují SDGs:</p> <ul style="list-style-type: none">• Dodržovat mezinárodní dohody na ochranu a zachování ekosystémů (například pouští nebo deštných pralesů).• Do roku 2020 snížit odlesňování a naopak vysázet další stromy, aby vyrostly nové lesy.• Zastavit lov a obchodování s chráněnými druhy a živočichů a podobně regulovat nakládání s chráněnými druhy rostlin.
 <p>16 MÍR, SPRAVEDLNOST A SILNÉ INSTITUCE</p>	<p>Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních</p> <p>Co navrhují SDGs:</p> <ul style="list-style-type: none">• Skoncovat s násilím ve světě a nepřipustit ztráty na životech, které způsobuje válka.• Odstranit zneužívání, vykořisťování, obchodování a další formy mučení a násilí na dětech.• Zaručit každému rovný přístup a spravedlivé zacházení.• Bojovat proti všem formám zločinu a korupce.• Zajistit všem volný přístup k informacím.• Posílit instituce, které chrání proti násilí, terorismu a kriminalitě.

Oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování

Co navrhují SDGs:

- Do roku 2030 dosáhnout všech stanovených cílů ve všech státech. SDGs by se měly stát součástí národních plánů a každá vláda rozhodne, který z cílů je pro její zemi nejdůležitější.
- Zajistit, aby všechny státy uvolnily na plnění cílů vlastní prostředky. Rozvinuté země by se navíc měly zavázat pomoci těm méně rozvinutým.
- Do roku 2020 zajistit lepší sběr a zpracování statistických dat ve všech státech, aby bylo možné hodnotit jejich pokrok při plnění SDGs.

Proces tvorby Agendy 2030 začal na Konferenci OSN o udržitelném rozvoji v roce 2012 v Riu de Janeiro. Zde poprvé **došlo k propojení rozvojových cílů v ekonomické a sociální oblasti s environmentálními tématy a strategiemi**. Po této konferenci začala série intenzivních jednání a setkávání politiků na vysoké úrovni spolu s občanskou společností, akademickou obcí a podnikatelskou sférou, která vyústila ve tvorbu Agendy 2030 a její vyhlášení v roce 2015³.

V čem je Agenda 2030 specifická?

- Agenda 2030 je zatím nejširší a nejkomplexnější rozvojovou strategií, na které se podílely všechny členské státy OSN, zástupci občanské společnosti, podnikatelské sféry, akademické obce i jednotliví občané ze všech kontinentů
- Agenda 2030 stojí na třech pilířích – ekonomickém, sociálním a environmentálním. Tyto pilíře jsou neoddělitelně propojené a navzájem se doplňují.
- Cíle udržitelného rozvoje nefungují jen samy o sobě. Každý cíl spadá do více pilířů. Cíle se navzájem doplňují, a tvoří tedy ucelený a propojený systém rozvoje.
- Cíle rozvoje se vztahují na všechny státy, nejen ty rozvojové. Snaží se nabourávat tradiční vztah „dárce-příjemce.“ Všichni jsme na jedné, stejné lodi.
- Agenda 2030 také klade důraz na jasná data a pravidelný monitoring jejího naplňování. Existují např. platforma pro prezentaci tzv. národních dobrovolných reportů, sdílení zkušeností z realizace a naplňování SDGs v jednotlivých zemích a na půdě OSN je průběžně vyjednávána a zpřesňována sada indikátorů pro měření pokroku v naplňování strategických cílů rozvoje⁴.

Generální tajemník Organizace spojených národů Pan Ki-mun ke smyslu cílů udržitelného rozvoje říká: „**Hlavním smyslem Cílů udržitelného rozvoje (SDGs) je, aby všichni lidé na zemi mohli žít důstojný život bez chudoby, hladu a nerovnosti, a mohli plně rozvinout svůj potenciál. Každého z nás SDGs zavazují, abychom byli zodpovědnými obyvateli planety, kteří berou ohled na lidi i ekosystémy a podporují opatření v oblasti klimatických změn, na nichž závisí životy nás všech. Jsme první generací, která může odstranit extrémní chudobu na Zemi a zároveň poslední generací, která může zabránit nejhorším dopadům globálního oteplování, než bude příliš pozdě. SDGs jsou výsledkem**

³ Definování a etablování nových cílů a celé agendy bylo náročné, vzhledem k potřebě nalézt společný konsensus mezi jednotlivými členskými státy a klíčové roli dialogu mezi společenskými skupinami a aktéry (tzv. stakeholdery) z různých oblastí, včetně sféry byznysu při stanovování takových cílů.

⁴ Mezi nejvýznamnější publikace, které analyzují pokrok v naplňování Agendy 2030 na úrovni jednotlivých států v mezinárodním srovnání, patří například [SDG Index a Dashboard](#) a studie OECD [Measuring Distance to SDGs Targets](#).

dohody států, která je pro svět významným krokem k jejich dosažení. Nyní musíme kurz udržet a nepolevit.“

Ovšem abychom tyto cíle naplnili, musí svým dílem přispět nejen jednotlivé vlády států OSN, ale prakticky my všichni. Proto zde před námi existuje výzva aplikovat myšlenky udržitelného rozvoje a společensky odpovědného jednání na všech úrovních naší státní správy i samosprávy, na úrovni státních i soukromých firem a společností, na úrovni školství, veřejných služeb i neziskových organizací, na úrovni našich rodin i nás samotných. Výzva o to větší, protože v České republice stále můžeme vnímat velkou skepsi k takovýmto vyhlašovaným cílům i k tématu udržitelného rozvoje, hájeného např. Evropskou komisí.

To, že však budeme ignorovat nepříjemnou realitu globálního oteplování a vlivu člověka na něj (protože tomu třeba nerozumíme), to, že budeme ignorovat globální propojení světa (nás se to netýká, je to daleko), to, že budeme ignorovat naši zodpovědnost za svět budoucích generací (třeba proto, abychom my se měli dobře a nemuseli se omezovat), takové – v naší společnosti často pozorované postoje a jednání – nám dlouhodobě nepřinesou nic dobrého. Ani pro současnost, ani pro budoucnost. Proto stojí za to inspirovat se vizí světa, který je pro všechny a vizí, která se snaží integrovat zájmy všech. Protože jsme na jedné lodi.

Historie a základní pojetí konceptu udržitelného rozvoje

Pokud se soustředíme na pochopení a následně dosahování **cílů udržitelného rozvoje**, může být pro nás přínosné, abychom si několika slovy připomenuli historii a základní pojetí tohoto konceptu:

Základním kamenem ve vývoji konceptu udržitelného rozvoje byla publikace **Meze růstu** (známá jako První zpráva Římského klubu) v roce 1972. Tato studie poprvé konstatovala, že nekonečný růst není možný v prostředí limitovaných zdrojů a řešila možnosti pro vytvoření podmínek environmentální a ekonomické stability, která je trvale udržitelná a eliminuje rizika ohrožující další existenci lidstva a biosféry.

V roce 1987 byla přijata Valným shromážděním OSN zpráva **Naše společná budoucnost**. Tato zpráva byla vypracována Světovou komisí pro životní prostředí a poprvé definovala pojem **trvale udržitelný rozvoj** jako rozvoj, který naplňuje současné potřeby, aniž by zároveň omezoval schopnost budoucích generací naplnit jejich potřeby.

Dalším důležitým přelomem byla v roce 1992 v Rio de Janeiru schválená **Deklarace o životním prostředí a rozvoji (Charta Země)** obsahující 27 principů trvale udržitelného rozvoje a ustanovení **Agendy 21**, což je podrobný akční plán v oblasti ochrany životního prostředí. Cílem těchto dokumentů je dosáhnout souladu hospodářského a sociálního rozvoje s účinnou ochranou životního prostředí. Na konferenci v Rio de Janeiru pak navázal v roce 2000 tzv. Summit tisíciletí v New Yorku, který označil zachování udržitelné budoucnosti za vůbec nejnaléhavější výzvu dneška.

V roce 2002 se konala Celosvětová konference OSN o udržitelném rozvoji v Johannesburgu, která zdůraznila podstatu udržitelného rozvoje v zajištění rovnováhy třech základních pilířů – **sociálního, ekonomického a ekologického**, tedy zaměření na:

- sociální rozvoj, který respektuje potřeby všech.
- účinnou ochranu životního prostředí a šetrné využívání přírodních zdrojů.
- udržení vysoké a stabilní úrovně ekonomického růstu a zaměstnanosti.

Obecně je možné setkat se s třemi koncepty či pojetími udržitelného rozvoje:

1. koncept – jde o obecně formulovaný koncept udržitelného rozvoje, který je definován jako **takový rozvoj, který zajistí potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo splnění potřeb generací příštích a aniž by se to dělo na úkor jiných národů.**

2. koncept – udržitelný rozvoj je založen na rovnováze tří pilířů – ekonomického, sociálního a environmentálního. **Udržitelnost je chápána jako vyváženost vývoje mezi těmito pilíři, tzn. mezi vývojem ekonomiky, životní úrovní obyvatel a zátěží životního prostředí.** Cílem je, aby se vývoj v některém pilíři nevyvíjel na úkor ostatních.

3. koncept – udržitelný rozvoj vychází z ekonomických principů, resp. z potenciálu kapitálových aktiv (kapitálový přístup k udržitelnému rozvoji). Uvažuje se o kapitálu lidském, sociálním, přírodním, produkčním a finančním. **Pokud úhrnný kapitál dlouhodobě roste, vývoj se pokládá za udržitelný.**

Příklady některých definic udržitelného rozvoje⁵:

1. „Udržitelný rozvoj znamená především rovnováhu - rovnováhu mezi třemi základními oblastmi našeho života (ekonomikou, sociálními aspekty a životním prostředím), také rovnováhu mezi zeměmi, různými společenskými skupinami, dneškem a budoucností apod.“ (Jedna z definic Místní agendy 21).

2. „Úkolem Společenství je vytvořit společný trh a hospodářskou a měnovou unii a společnými politikami a aktivitami podporovat harmonický a vyvážený rozvoj ekonomických aktivit Společenství, trvalý udržitelný a neinflační ekonomický růst, který respektuje životní prostředí.“ (Maastrichtská dohoda, Dohoda o EU).

3. „Udržitelný rozvoj znamená integraci ekonomických, sociálních a environmentálních cílů, vytvořit takový rozvoj, který je sociálně žádoucí, ekonomicky životaschopný a ekologicky udržitelný.“ (Hens, in B. Nath, L. Hens, and D. Devuyt, 1996).

4. „Udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“ (Václav Hála, zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí).

5. „Udržitelný rozvoj je komplexní soubor strategií, které umožňují pomocí ekonomických prostředků a technologií uspokojovat lidské potřeby, materiální, kulturní i duchovní, při plném respektování environmentálních limitů; aby to bylo v globálním měřítku současného světa možné, je nutné redefinovat na lokální, regionální i globální úrovni jejich sociálně-politické instituce a procesy.“ (Ivan Rynda).

6. „Udržitelný rozvoj je takovým způsobem rozvoje lidské společnosti, který uvádí v soulad hospodářský a společenský pokrok s plnohodnotným zachováním životního prostředí. Mezi hlavní cíle trvale udržitelného rozvoje patří zachování životního prostředí dalším generacím v co nejméně pozměněné podobě.“ (Server wikipedie).

⁵ Zdroj: [Ministerstvo pro místní rozvoj ČR - Úvodní informace o udržitelném rozvoji \(mmr.cz\)](http://mmr.cz)

Agenda 2030 v České republice

K naplňování celosvětově platné a uznávané Agendy 2030 a 17 Cílů udržitelného rozvoje se zavázala i vláda České republiky, která se na přípravě těchto dokumentů prostřednictvím svých zástupců také podílela. Do konkrétních podmínek České republiky pak myšlenky Agendy 2030 převádí dokument s názvem **Strategický rámec Česká republika 2030**⁶, přijatý vládou v roce 2017. V říjnu 2018 byla dále schválena **Implementace Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj v České republice**⁷, Vytvořeno bylo také mnoho podpůrných materiálů pro implementaci a vyhodnocování pokroků při implementaci.⁸

Na základě zhodnocení významu jednotlivých cílů Agendy 2030 materiál vybírá ty, které považuje za relevantní pro ČR, mezi které patří zejména:

- přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku a rozvoj obnovitelných a decentralizovaných zdrojů energie
- vyrovnaný regionální rozvoj
- zlepšení kvality ovzduší či zmírnění genderové nerovnosti
- podpora tuzemských malých a středních firem
- vytvoření efektivního systému sociálního bydlení
- ochrana klimatu a půdy
- podpora transferu znalostí mezi veřejným a soukromým sektorem a akademickou sférou

Pro každý stanovený cíl stanovuje Strategický rámec ČR 2030 základní úkoly na domácí i zahraniční úrovni. Společná zodpovědnost, ze které tyto dokumenty vycházejí jako z jedné ze základních hodnot, totiž některé úkoly směřuje dovnitř konkrétní země (právě podle relevance cílů a stavu, ve které se země nacházejí), jiné cíle však směřuje spíše do podpory méně rozvinuté části světa. Proto úkoly na domácí i zahraniční úrovni.

Strategický rámec Česká republika 2030

Strategický rámec Česká republika 2030⁹ je tedy základní dokument státní správy pro udržitelný rozvoj a zvyšování kvality života obyvatel. V šesti klíčových oblastech shrnuje, kam rozvoj České republiky dospěl, jakým čelí rizikům a jakých příležitostí může využít. Pro každou oblast pak formuluje strategické i specifické cíle.

Klíčové oblasti strategického rámce se kromě tradičních tří pilířů rozvoje (sociálního, environmentálního a ekonomického) věnují životu v regionech a obcích, českému příspěvku k rozvoji na globální úrovni a dobrému vládnutí. Strategický rámec Česká republika 2030 je tedy českou oficiální reakcí na přijetí globální rozvojové agendy Valným shromážděním OSN v New Yorku v září 2015 a přenáší do domácího prostředí 17 Cílů udržitelného rozvoje.

Samotný rámec nenahrazuje strategické dokumenty jednotlivých ministerstev, snaží se ale vymezit oblasti, které jsou z hlediska dlouhodobého rozvoje naší země rozhodující. Uskutečňování cílů ČR 2030 leží na jednotlivých ministerstvech a měly by se promítnout do národních, krajských a obecních politik a nakonec i do každodenního života všech obyvatel.

V roce 2018 byl vypracován také implementační plán ke Strategickému rámci ČR 2030. Tento Implementační plán stanovuje pro každý z 27 specifických cílů soubor doporučení a opatření,

⁶ [Dokumenty ke stažení - ČR 2030 | Strategie \(cr2030.cz\)](#)

⁷ [OUR_ImplementaceAgendy2030_20190121.pdf \(mzp.cz\)](#)

⁸ Dostupné na www.cr2030.cz

⁹ <https://www.cr2030.cz/strategie/>

který se vztahuje na příslušného stanoveného gestora cíle (nejčastěji příslušné ministerstvo). Zatímco ČR 2030 je hlavním obsahovým vodítkem pro naplňování SDGs, ale vychází primárně z vnitřních rozvojových potřeb ČR, formální spojení mezi vnitrostátními cíli a SDGs představuje právě Implementace Agendy 2030. Slouží jako převodník, užitečný zejména pro odhalování bílých míst a zpětně jako kontrolní mechanismus.

Kapitoly Strategického rámce ČR 2030^{10, 11}

- **LIDÉ A SPOLEČNOST** - Česko se do roku 2030 musí vyrovnat s řadou problémů jako je stárnutí populace nebo digitalizace a robotizace. Proto se cílem veřejných politik musí stát zlepšování kvality života všech obyvatel. Klíčovým nástrojem jsou státem garantované veřejné služby, zejména veřejné zdravotní a sociální pojištění.
- **HOSPODÁŘSKÝ MODEL** - Hospodářský růst 21. století vyklíčí ze specializovaných oborů, robotizace a digitalizace. Efektivní růst v těchto oblastech závisí na vzájemné spolupráci veřejného, soukromého a neziskového sektoru. Pro budoucí růst jsou klíčové strukturální změny v pěti oblastech – v hospodářských institucích, inovacích, hospodaření se zdroji, infrastrukturu a v oblasti soustavy veřejných financí.
- **ODOLNÉ EKOSYSTÉMY** - Česká krajina se musí vyrovnat s historickým dědictvím 20. století, zejména se zrychleným odtokem vody, zesílením eroze a degradací půd, snížením biodiverzity a obecněji se vznikem fádny a špatně prostupné krajiny. Další výzvou jsou adaptace na změnu klimatu. Klíčovými kroky ke zlepšení je zlepšení strukturou krajiny a vhodnější způsoby hospodaření.
- **OBCE A REGIONY** - Klíčové pro kvalitu života je odpovědné využívání území, které vytváří podmínky pro harmonický rozvoj měst a obcí. Snižuje se rozrůstání měst do krajiny. V regionech jsou dostupné veřejné služby, jako je doprava, vzdělání nebo lékařské služby. Města a obce se adaptují na změny klimatu, okrajové oblasti země jsou napojené na zahraničí, ale i na centra v rámci Česka.
- **GLOBÁLNÍ ROZVOJ** - Mezinárodní rozměr Strategického rámce cílí na prosazování hodnot a principů udržitelného rozvoje v Evropské unii a ve světě. Česko koordinuje svůj postup v oblasti udržitelnosti s ostatními státy EU, využívá na mezinárodním poli přijetí Agendy 2030 a Cílů udržitelného rozvoje OSN a prosazuje národní priority v udržitelném rozvoji na globální úrovni.
- **DOBŘE VLÁDNUTÍ** - Vizí České republiky 2030 je země, kde se vládne demokraticky a současně dlouhodobě efektivně. Struktura rozhodování je odolná, pružná a inkluzivní. Lidé se aktivně podílejí na rozhodování o věcech veřejných a stát jim k tomu vytváří vhodné podmínky.

Je třeba si však uvědomit, že udržitelný rozvoj není nikdy výsekem jednotlivé konkrétní činnosti, nýbrž spíše optikou – sadou principů, které nám pomáhají se rozhodovat v komplikované realitě a hledat synergická řešení pro současnost i pro budoucnost. Obvykle hovoříme o třech pilířích, na kterých udržitelný rozvoj stojí (environmentálním, sociálním a ekonomickým) a které integruje. Důležité je tedy uvědomění, že naše jednání není jednorozměrné, často dopadá do více oblastí a toto uvědomění ovlivňuje i způsob řešení problémů.¹²

¹⁰ Převzato z: [Česká republika 2030 - Ministerstvo životního prostředí \(mzp.cz\)](https://mzp.cz)

¹¹ Více na : [Kapitoly - ČR 2030 | Strategie \(cr2030.cz\)](https://cr2030.cz)

¹² Také Strategický rámec ČR 2030 je strukturován podle problémů či velkých témat a ne sektorově. I když tři části tohoto rámce jsou podobné výše uvedeným třem pilířům (ekosystémy, společnost, hospodářský model), další tři části mají spíše horizontální charakter (sídlaregiony, globální rozměr jednání, dobré vládnutí). Ještě výrazněji je vzájemná provázanost patrná na úrovni cílů a jim odpovídajících opatření implementačního plánu. Například snaha o lepší evaluaci politik (dobré vládnutí) přispívá k efektivnějšímu vynakládání státních prostředků (hospodářský model). Nebo ochrana ovzduší (ekosystémy) umožňuje dosáhnout cílů v oblasti zdraví obyvatel (společnost).

Jednotlivé cíle Strategického rámce Česká republika 2030 jsou uvedeny v příloze 2 této studie. Korelaci mezi 17 Cíly udržitelného rozvoje OSN a cíli českého dokumentu Strategický rámec Česká republika 2030 ukazuje následující tabulka.¹³

Překryv SDGs cílů a Cílů Strategického rámce Česká republika 2030

Cíl udržitelného rozvoje	Česká republika 2030 (klíčová oblast, specifický cíl)
Cíl 1. Vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě	Lidé a společnost 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4 Globální rozvoj 21.1
Cíl 2. Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství	Hospodářský model 9.4 Odolné ekosystémy 12.3, 13.1, 13.2, 15.1, 15.2, 15.3
Cíl 3. Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku	Lidé a společnost 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5 Hospodářský model 9.1, 10.6, 11.2 Odolné ekosystémy 12.1, 12.3, 12.4, 12.6, 14.2 Obce a regiony 16.3, 17.4, 18.2, 19.2, 19.4, 19.5, 19.6 Dobré vládnutí 25.1
Cíl 4. Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělávání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny	Lidé a společnost 1.2, 3.3, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4
Cíl 5. Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek	Lidé a společnost 1.1, 1.2, 3.3
Cíl 6. Zajistit všem dostupnost vody a sanitačních zařízení pro všechny a udržitelné hospodaření s nimi	Hospodářský model 10.6 Odolné ekosystémy 14.2
Cíl 7. Zajistit přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie pro všechny	Hospodářský model 9.3, 10.3, 10.4
Cíl 8. Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný ekonomický růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny	Lidé a společnost 2.1, 2.2, 2.3, 2.4 Hospodářský model 7.1, 7.2, 7.3, 7.4.
Cíl 9. Vybudovat odolnou infrastrukturu, prosazovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace	Hospodářský model 8.2, 10.1, 10.2

¹³ Převzato z: Implementace Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj (Cílů udržitelného rozvoje) v České republice, str.31

Cíl 10. Snižit nerovnost uvnitř zemí a mezi nimi	Lidé a společnost 2.2, 3.1, 3.2, 3.4, 4.1
Cíl 11. Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce	Obce a regiony 16.1, 16.2, 16.3, 16.4, 17.1, 17.2, 17.3, 17.4, 18.1, 18.2, 18.3, 19.1, 19.2, 19.3, 19.4, 19.5, 19.6, 19.7, 20.1, 20.2, 20.3
Cíl 12. Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu	Hospodářský model 9.2 Obce a regiony 19.7
Cíl 13. Přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládnání jejich dopadů	Odolné ekosystémy 14.1, 14.2 Obce a regiony 19.1
Cíl 14. Chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje	Odolné ekosystémy 14.2
Cíl 15. Chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity	Odolné ekosystémy 12.2, 12.3, 12.4, 12.5, 12.6, 13.1, 13.2, 15.1, 15.2, 15.3
Cíl 16. Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních	Dobré vládnutí 23.1, 23.2, 23.3, 24.1, 24.2, 24.3, 24.4, 25.1, 25.2, 25.3, 26.1, 26.2, 26.3, 27.1, 27.2
Cíl 17. Oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování	Globální rozvoj 21.1, 21.2, 21.3, 22.1, 22.2, 22.3

Výsledky evaluace užívání Strategického rámce ČR 2030 však ukázaly, že dokument plní častěji funkci informativní než řídicí. Vědomí o existenci Strategického rámce ČR 2030 se sice za uplynulé roky rozšířilo napříč veřejnou správou a odkazy na soulad dílčích strategií státu s SDGs se stávají častějšími a zřetelnějšími, ovšem jen některá ministerstva zpracovala své strategie tak, aby skutečně naplňovaly cíle ČR 2030 či aby byly v souladu se 17 Cíly udržitelného rozvoje OSN. Strategie veřejné správy sice nebývají v přímém protikladu k ČR 2030, často však vykazují jen velmi obecnou shodu. Výraznější sepětí se strategickým rámcem je tak patrné jen u některých strategií vytvořených v poslední době pro následující roky nebo následující desetiletí.¹⁴ Klíčové samozřejmě také je, jak se s často kvalitně sepsanými strategiemi ve skutečnosti pracuje, což je jedna ze známých bolestí České republiky. Strategií napsaných do šuplíku jsme během posledních let již zažili opravdu dost.

¹⁴ Například následující strategie: Klientsky orientovaná veřejná správa 2030, Strategie Zdraví 2030, Strategie regionálního rozvoje 2021+, Strategický rámec politiky zaměstnanosti do roku 2030 a další.

Povědomí o udržitelném rozvoji a globálních rozvojových cílech v české populaci

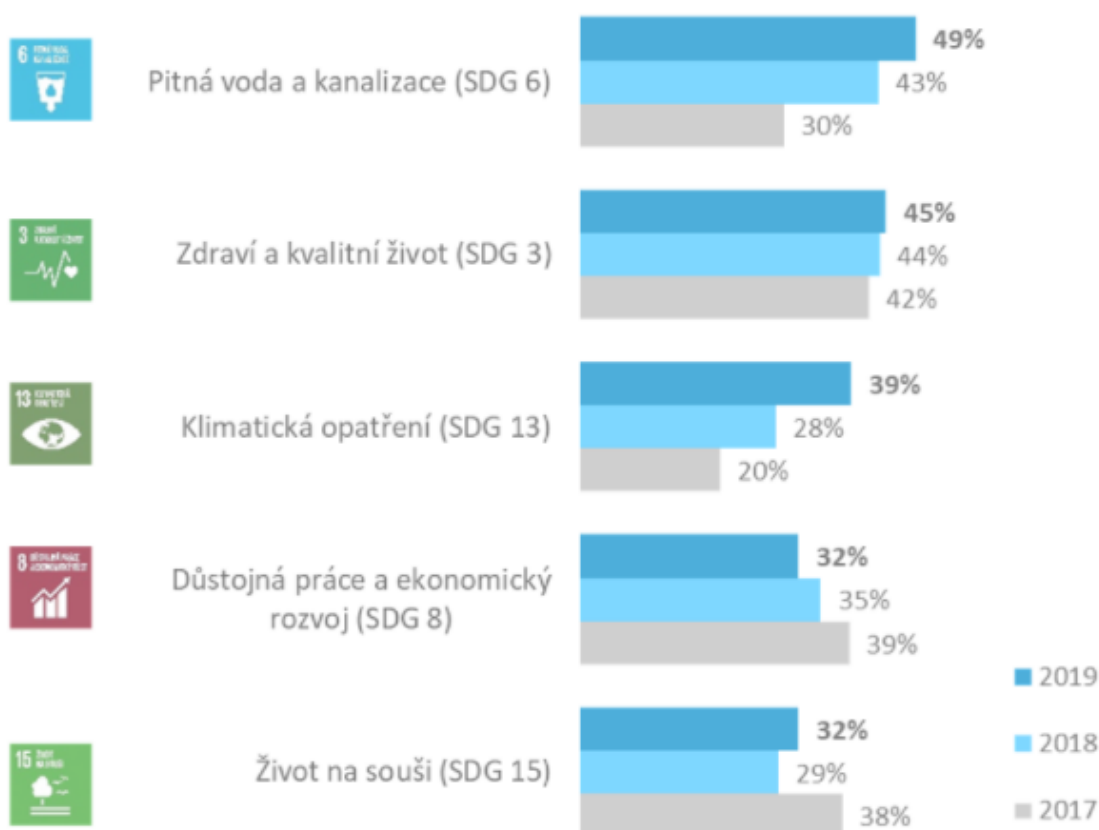
Obecné povědomí o udržitelném rozvoji a společenské odpovědnosti obecně není v České republice příliš vysoké. Dle výzkumu, který dělala agentura IPSOS pro Asociaci společenské odpovědnosti¹⁵ v roce 2019, slyšelo o Cílech udržitelného rozvoje pouze 31% populace, přičemž se jedná častěji o lidi s vysokoškolským vzděláním a lidi z větších měst¹⁶.

Z výzkumu dále vyplývá, že za osobně **nejdůležitější** považují Češi cíl **Zdraví a kvalitní život** (SDG 3, uvedlo 45 % populace), dále pak **Pitná voda a kanalizace** (SDG 6, 26 %), **Důstojná práce a ekonomický rozvoj** (SDG 8 25 %) a **Klimatická opatření** (SDG 8, 21 %).

Pitná voda, zdraví a kvalitní život a také klimatická opatření jsou zároveň tématy, kterým by se **česká vláda** měla podle názoru populace **věnovat přednostně**. U některých z těchto témat si můžeme všimnout i výrazný růst důležitosti během několika posledních let.

TOP 5 PRIORITNÍCH CÍLŮ

Kterým cílům by se česká vláda měla věnovat především:

Zdroj: Ipsos, Cíle udržitelného rozvoje, 2019

¹⁵ [O Asociaci | Asociace společenské odpovědnosti \(A-CSR\) \(spolecenskaodpovednost.cz\)](#)

¹⁶ [Cíle udržitelného rozvoje: rezonují témata zdraví a pitná voda | Ipsos](#)

Agendou udržitelného rozvoje se zabývá z pověření vlády Ministerstvo životního prostředí ČR¹⁷ a také Rada vlády pro udržitelný rozvoj, která je stálým poradním, iniciačním a koordinačním orgánem vlády pro oblasti udržitelného rozvoje, strategického řízení a dlouhodobých priorit státu. Hlavními úkoly Rady je nalézat shodu nad dlouhodobými prioritami a vyhodnocovat klíčové trendy v udržitelném rozvoji na národní i globální úrovni. Je také garantem tvorby klíčových strategických dokumentů udržitelného rozvoje pro Českou republiku. Rada pro udržitelný rozvoj je složená ze zástupců ministerstev, Úřadu vlády, Parlamentu ČR, sociálních partnerů a nestátních neziskových organizací a akademické obce.

Naplňování SDGs však není jenom věcí veřejné správy nebo politických institucí. Naléhavost změny našich dnešních zvyklostí se šíří i ve společnosti. Nezastupitelnou roli v tom hrají nevládní organizace a občanské iniciativy, které svými dlouhodobými aktivitami, projekty ale také vzdělávacími a osvětovými akcemi přispívají k naplňování SDGs.

Propagací tématu společenské odpovědnosti a cílů udržitelného rozvoje se zabývá například již zmiňovaná organizace Asociace společenské odpovědnosti¹⁸, která také od roku 2017 pořádá Ceny SDGs, které oceňují nejlepší projekty v oblasti udržitelnosti v několika kategoriích: byznys, veřejná správa, mladý leader do 30 let, reporting a ZRS. O vítězích rozhoduje jak hlasování veřejnosti, tak odborná porota složená z řady partnerů a nezávislých odborníků. Organizovány jsou také různá fóra, kde dochází k předávání zkušeností, inspirací a vzdělávání v oblastech udržitelného rozvoje a společensky zodpovědného jednání.

Dobrovolné plnění závazků

Za pozitivní trend je možné považovat, že nejenom ve světě, ale i v ČR roste rovněž zájem o přijetí dobrovolných závazků pro udržitelný rozvoj, které dávají prostor pro vyjádření individuální odpovědnosti¹⁹. Instituce, firmy, i jednotlivci si uvědomují, že skutečná změna myšlení a chování, které jsou naléhavou výzvou pro udržitelnou budoucnost, je v rukách jednotlivců, v rukách každého z nás. Každý zapojený jedinec, soukromá firma, státní i soukromá instituce aj. může tedy přijmout svůj dobrovolný závazek, u něhož lze do dvou let vyhodnotit jeho naplňování. Může se jednat o omezení spotřeby jednorázových plastů, či kancelářských potřeb, přijetí opatření, které vedou zákazníky k udržitelnějšímu chování, či kompenzační opatření ve vztahu k přechodu na uhlíkovou neutralitu apod.

Databáze dobrovolných závazků je veřejně přístupná na webových stránkách²⁰ a obsahuje i příklady dobré praxe pro inspiraci. Tuto platformu dobrovolných závazků spravuje MŽP.

Podobnou databázi inspirativních možností pro odpovědné a udržitelné jednání je možné najít na webových stránkách Asociace společenské odpovědnosti, strukturovaně k jednotlivým cílům SDGs.²¹

Příklady přijatých dobrovolných závazků:²²

Společnost Lidl, která se rozhodla snížit množství plastů do roku 2025 o 20 %, či nabízet větší množství udržitelných potravin a surovin. Na uhlíkovou neutralitu se ve svém závazku zaměřila společnost Vodafone (s cílem dosáhnout uhlíkové neutrality do roku 2040) a společnost Siemens (s cílem dosáhnout uhlíkové neutrality do roku 2030). Společnost ČEZ se rozhodla v

¹⁷ www.mzp.cz

¹⁸ www.spolecenskaodpovednost.cz

¹⁹ [VNR_CZ_.pdf \(cr2030.cz\)](#)

²⁰ <https://www.cr2030.cz/zavazky/>

²¹ [SDGs | Asociace společenské odpovědnosti \(A-CSR\) \(spolecenskaodpovednost.cz\)](#)

²² Druhý Dobrovolný národní přezkum Agendy 2030 v České republice (2021), str.13

rámcí dobrovolných závazků vysadit strom za každého svého zaměstnance a společnosti Makro se podařilo do roku 2020 zrušit distribuci plastových tašek ve svých prodejnách. Mezi další příklady přijatých závazků patří také tuzemská maloobchodní síť Coop, která vytvořila komunikační kampaň ohledně třídění odpadu, pomocí které chce vzdělávat své zákazníky.

2. Dosavadní aktivity společensky odpovědného jednání (CSR) v prostředí železniční dopravy

Úvod

Do prostředí železniční dopravy můžeme v současné době zařadit mnoho různých aktérů s odlišnými úkoly a předmětem činnosti, např. Ministerstvo dopravy, Drážní úřad, Správu železnic (s.p), České dráhy (a.s) a dalších cca 130 dopravců. Pro účely této studie jsme věnovali pozornost pouze některým z nich, resp. přístupu k udržitelnému a společensky odpovědnému jednání u některých z nich. Zdrojem informací pro zpracování tohoto přehledu jsou volně dostupné materiály jednotlivých organizací (především jejich výroční zprávy), osobně vyžádané informace a případně zprávy z médií.

Společenská odpovědnost na Ministerstvu dopravy ČR

I když není úplně dohledatelné, jak jsou principy společenské odpovědnosti a udržitelného rozvoje aplikovány v praxi přímo na Ministerstvu dopravy ČR, jedním z hlavních úkolů této instituce je především stanovovat směr a strategie pro další směřování České republiky v oblasti dopravy a dopravní infrastruktury. V tomto ohledu Ministerstvo dopravy připravilo a Vláda ČR v březnu 2021 schválila jeden ze strategických klíčových dokumentů s názvem **Dopravní politika České republiky pro období 2021 – 2027 s výhledem do roku 2050.**²³

V tomto dokumentu definovaným hlavním cílem dopravní politiky je **zajistit rozvoj kvalitní, funkční a spolehlivé dopravní soustavy na principu udržitelného využívání přírodních zdrojů**. Vize dopravní soustavy z dlouhodobého z hlediska předpokládá, že Česká republika a její jednotlivé regiony budou vybaveny dopravní soustavou, která uspokojí požadavky přepravních potřeb jak v osobní, tak nákladní dopravě, bude podporovat udržitelný vývoj ekonomiky, a zároveň inkluzivní politiku namířenou na strukturálně znevýhodněné regiony. Tento dopravní systém bude zároveň splňovat požadavky z hlediska udržitelnosti, což znamená, že bude neutrální z hlediska vlivu na globální (nejen klimatické) změny. Cílem je neomezovat dopravu, nýbrž rozvíjet ji, avšak v energeticky nenáročném a environmentálně šetrném podobě. Společenským zadáním je proto zvýšit energetickou účinnost dopravy.

Dokument Dopravní politika ČR určuje strategické cíle, kterými jsou „Udržitelná mobilita“, „Územní soudržnost“ a „Společnost 4.0 v dopravě“. V rámci strategických cílů pak v

²³ [III-DP-Navrh.pdf.aspx \(mdcr.cz\)](https://www.mdcr.cz/III-DP-Navrh.pdf.aspx)

jednotlivých dopravních módech stanovuje specifické cíle, určuje potřebná opatření i odpovědnost za jejich plnění.

Společenská odpovědnost v organizaci Správa železnic ²⁴

Správa železnic definuje své prioritní cíle v rámci společenské odpovědnosti jako **transparentnost finančních transakcí, práce s lidskými zdroji, sociální odpovědnost, pomoc handicapovaným a trvalou udržitelnost.**

Transparentnost finančních transakcí

Vedení společnosti usiluje i za pomoci informačních a komunikačních technologií, aby její zaměstnanci vždy a za všech okolností jednali transparentně. Transparentnosti je dosaženo nastavením jednoduchých a srozumitelných postupů, které zaměstnance směřují a ukládají jim povinnosti při jejich rozhodování a zacházení se svěřenými prostředky, včetně nutnosti zajištění jasných dokladů o každé transakci.

Práce s lidskými zdroji

Správa železnic deklaruje, že každou firmu tvoří lidé, jejich hodnoty a schopnosti, proto se správně fungující společnost projevuje celkovou spokojeností, motivovaností a loajalitou zaměstnanců.

Jedním ze způsobů motivace zaměstnanců je celofiremní volba zaměstnance roku v různých kategoriích. Za záchranu života, zdraví a majetku uděluje generální ředitel Správy železnic ocenění Železničář roku.

Principy odměňování a rozsah poskytování zaměstnaneckých výhod byly dohodnuty v platné Podnikové kolektivní smlouvě a je deklarováno, že jsou ze strany managementu společnosti plněny. Ve výroční zprávě se můžeme dočíst, že:

- je uplatňován jednotný mzdový systém, došlo k posílení tarifní i motivační složky mzdy a nově byly upraveny také některé druhy příplatků a odměn.
- okruh poskytovaných zaměstnaneckých výhod, sloužících k posílení stabilizace a motivace zaměstnanců, zůstává zachován, včetně poskytování příspěvku na dopravu.
- kromě výhod v oblasti pracovní doby a dovolené zaměstnavatel například nadále zaměstnancům přispívá na penzijní spoření a životní pojištění. Zaměstnanci pracující určenou dobu ve fyzicky a psychicky náročných pracovních pozicích mají nárok na kondiční pobyty ve 4 sjednaných lázeňských zařízeních.
- z fondu kulturních a sociálních potřeb zaměstnavatel podle zásad hospodaření a schváleného rozpočtu, dohodnutých s odborovými organizacemi, přispívá zaměstnancům na stravenky, kulturní a sportovní aktivity, a to včetně účasti na mezinárodních akcích železničářských organizací či na regionálních nebo republikových kvalifikacích.
- zaměstnancům jsou poskytovány peněžní dary při příležitosti životního a pracovního výročí a při prvním skončení pracovního poměru po nabytí nároku na starobní nebo invalidní důchod.
- v závažných případech zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům sociální výpomoc nebo bezúročnou sociální půjčku.
- zaměstnanci a jejich rodinní příslušníci mohou také využít rekreaci s příspěvkem zaměstnavatele.
- v souladu se sjednanou podnikovou kolektivní smlouvou je možné poskytování náborového příspěvku zaměstnancům přijímaným na některé definované pozice.

²⁴ Zdroj: Výroční zpráva Správy železnic 2020, str. 86, dostupné na www.spravazeleznic.cz

Prioritou sociální politiky Správy železnic je zachování sociálního smíru. Zaměstnavatel proto věnuje velkou pozornost spolupráci s odborovými organizacemi. Při správě železnic jich působí současně devět, a to jak multiprofesních, tak zastupujících pouze profesní skupiny zaměstnanců.

Spolupráce se školami

Organizace uvádí, že v současné době spolupracuje s 30 středními školami a 10 fakultami vysokých škol technických oborů (zejména elektrotechnických, stavebních a dopravních). Žákům středních a studentům vysokých škol nabízí řadu projektů a programů pro podporu jejich studia. V nabídce jsou praxe, odborné exkurze, mentoring program, stáže, témata pro bakalářské a diplomové práce, přednášky, konference a v neposlední řadě příprava k odborným zkouškám. Kromě toho organizují dny otevřených dveří na železnici, aktivně se účastní firemních dnů a veletrhů pracovních příležitostí, jsou partnery odborných seminářů či konferencí a dalších vzdělávacích akcí organizovaných školami, a to s cílem popularizovat techniku v České republice.

BOZP

Také oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále BOZP) je dle Výroční zprávy v podmínkách Správy železnic věnována velká pozornost. Činnosti v oblasti BOZP jsou zaměřeny zejména na odstranění závad zjištěných během prověrek BOZP a kontrol vykonaných zaměstnanci BOZP, příp. oblastního inspektorátu práce nebo orgánu ochrany veřejného zdraví. Kromě odstraňování zjištěných závad v oblasti BOZP, docházelo v posledním roce k modernizaci a rekonstrukci pracovišť. U starších pracovišť spočívaly úpravy zejména v rekonstrukcích hygienických zařízení a vybavení pracovišť klimatizačními jednotkami.

Bezpečnost

Specifickým projektem v oblasti bezpečnosti je projekt Bezpečná železnice. Cílem projektu Bezpečná železnice je podpořit prevenci a osvětu v oblasti bezpečnosti na železnici, seznámit veřejnost se základními pravidly chování v jejím prostředí a současně upozornit na fatální následky nerespektování těchto pravidel. V rámci osvěty byla natočena preventivně-bezpečnostní videa, která měla na sociálních sítích velký úspěch

Pomoc handicapovaným

Zpřístupňování železničních stanic pro osoby s omezenou schopností pohybu či orientace je pro Správu železnic soustavně jednou z nejvyšších priorit. Proto se pokračovalo v postupném navyšování míry bezbariérové přístupnosti stanic a zastávek a bylo také zahájeno poskytování služby pomoci ve stanicích, která umožňuje cestujícím osobám s omezenou schopností pohybu či orientace pomoc v podobě doprovodu či rady, s možností jejího objednání v rámci systému jednotného tarifu.²⁵

Při rozvoji postupů a hledání řešení v této oblasti pokračuje nastavená úzká spolupráce s organizacemi zastupujícími osoby se zdravotním postižením např. se Sjednocenou organizací nevidomých a slabozrakých České republiky a s Národní radou zdravotně postižených.

Trvalá udržitelnost

Oblast životního prostředí je regulována řadou evropských a národních právních předpisů. Jejich respektování přispívá k minimalizaci negativních vlivů na životní prostředí. Železniční doprava, resp. železnice jako taková, je považována za dopravní mód mající určitou environmentální konkurenční výhodu. Je však nezbytné pokračovat v další minimalizaci negativních dopadů na životní prostředí, jako jsou hluk, vibrace, prašnost a znečišťování ovzduší, a také předcházet vzniku odpadů.

²⁵ <https://zdopravy.cz/sprava-zeleznic-nakoupi-61-plosin-pro-osoby-s-omezenou-schopnosti-pohybu-93312/>

Do oblasti životního prostředí náleží také problematika ochrany přírody a krajiny nebo vodní hospodářství. S údržbou železničního svršku je úzce spjatá rovněž rostlinolékařská péče s vazbou na šetrnou aplikaci biocidů při využívání moderních metod selektivního postřiku železničního svršku.

Etické jednání a kodexy

Etické jednání v organizaci řeší následující dokumenty, dostupné na webových stránkách organizace. Jedná se o Kodex compliance, Zásady boje proti nežádoucímu jednání a Etický kodex. **Etický kodex Správy železnic** obsahuje základní hodnoty, principy a cíle, které tato státní organizace dodržuje při výkonu své činnosti. Respektování a dodržování zásad Etického kodexu Správy železnic, který je pro zaměstnance závazný, má účinně zabraňovat nežádoucímu jednání. **Kodex compliance** reflektuje doporučení uvedená v Rezortním interním protikorupčním programu MD z 12. 7. 2018 a Rámcovém rezortním interním protikorupčním programu Úřadu vlády České republiky z října 2018. Tento Kodex se však netýká jen korupčních trestných činů a protikorupčních opatření, nýbrž všech jednání a trestných činů, za jejichž spáchání může být Správa železnic trestně odpovědná, korupci nevyjímaje, nebo které se mohou negativně projevit v rámci firemní kultury Správy železnic (tj. také neetické a nemorální chování).

Kromě výše uvedených oblastí, definovaných samotnou organizací můžeme jako příklad společensky odpovědného či udržitelného jednání uvést také například:

- budování cyklostezek na zrušených tratích

[Správa cyklostezek. SŽ nabídne Ústeckému kraji proměnu Kozí dráhy - Zdopravy.cz](#)
[Dopravní web » Drážní cyklostezky \(dopravni.net\)](#)

- přestavbu a využívání starých nádraží

[Lidé chtějí stará nádraží měnit na muzea či klubovny. Stát ale upřednostňuje demolice - Aktuálně.cz \(aktualne.cz\)](#)
[Opravovat nádraží se daří. „Řada nádražních budov se bourá, místo aby se rekonstruovaly,“ zní kritika | iROZHLAS - spolehlivé zprávy](#)
[Do nádražní budovy ve Štěpánově se po opravách vrátí život. Myslivci si tam zřídí klubovnu | Olomouc \(rozhlas.cz\)](#)

Společenská odpovědnost ve skupině České dráhy²⁶

Sociální podpora

Za nevýznamnější počín v oblasti společenské odpovědnosti považují České dráhy založení Nadačního fondu Skupiny ČD – ŽELEZNICE SRDCEM (založeno 2020)²⁷. Jeho iniciátory byly mateřská Společnost ČD a její největší dceřiná společnost ČD Cargo. Cílem nadačního fondu je pomáhat osobám, které aktuálně pracují na dráze nebo dříve pracovali na železnici a jejich rodinám v těžkých životních situacích způsobených zejména závažnými onemocněními, těžkými úrazy (včetně úrazů s následkem smrti), živelními pohromami či jinými vnějšími zásahy, které podstatným způsobem negativně ovlivní život, rodinu nebo rodinné zázemí.

²⁶ Zdroj: Výroční zpráva České dráhy 2020, str. 30-32

²⁷ www.zeleznicesrdcem.cz

Bezbariérové cestování

České dráhy deklarují, že pokračují v odstraňování bariér při cestování a otevírají svobodnou možnost cestování osobám se zdravotním handicapem. Od počátku fungování online objednávkového systému pro cestující s handicapem bylo přepraveno více než 41 tisíc klientů. Nabídka pravidelných bezbariérových spojů se každoročně zvyšuje a to zejména nákupem nových vozidel.²⁸

Vzdělávání, osvěta a bezpečnost

České dráhy realizují stipendijní program ČÉDés, který je určen žákům partnerských středních škol studujících maturitní obory s dopravním a technickým zaměřením. Záměrem Skupiny ČD je podporovat vzdělání a uplatnění mladých lidí v technických oborech a získat nové perspektivní zaměstnance společnosti do provozních profesí, tj. zákaznický personál a strojevodoucí.

Zachování kulturně-technického dědictví

České dráhy pečují o rozsáhlou sbírku unikátních vozidel, kterým ani léta neubrala nic na jejich kráse a atraktivitě. České dráhy vlastní několik stovek těchto historických kolejových vozidel a mnohá z nich stále udržuje v provozuschopném stavu. Projekt ČD Nostalgie uchovává kulturně-technické dědictví nejen jako statické exempláře, ale zajišťuje i jejich živé provozování a představení technické úrovně minulých generací mladým lidem. Tím se snaží mimo jiné vytvářet pozitivní vztah k národnímu dědictví a technickým oborům, které byly vždy pro rozvoj hospodářství na území Čech, Moravy a Slezska rozhodující

Ochrana životního prostředí²⁹

České dráhy se deklarují jako společensky odpovědná firma a deklarují, že kladou velký důraz na ochranu životního prostředí a minimalizaci negativních dopadů na životní prostředí vyplývajících z každodenní provozní činnosti. ČD zajišťují činnost ochrany životního prostředí v následujících oblastech:

- ▶ **Odpadové hospodářství** – odstranění nebezpečných a ostatních odpadů je realizováno v souladu s platnou legislativou. Odpad je vždy předán osobě oprávněné k jeho převzetí. Produkce jednotlivých odpadů je průběžně sledována. Výrobky v režimu zpětného odběru jsou vráceny zpět dodavateli.
- ▶ **Vodní hospodářství** – monitoringem pitných a odpadních vod je zajištěna legislativní povinnost, kontroly plnění podmínek rozhodnutí vydaných vodoprávními úřady včetně evidence povoleného množství odebraných a vypouštěných vod. Havarijní plány jsou aktualizovány v lokalitách, kde je nakládáno se závadnými látkami.
- ▶ **Ochrana ovzduší** – měření emisí, účinnosti kotlů, čištění a kontrola spalinových cest je realizováno dle platné legislativy. S ohledem na zajištění efektivity výroby tepelné energie a stále se zpřísnující limity znečištění ČD průběžně modernizují stacionární tepelné zdroje
- ▶ **Ochrana přírody a krajiny** – na pozemcích ČD je zajišťována údržba doprovodné zeleně v souladu s legislativou tak, aby byla zajištěna bezpečnost a plynulost železničního provozu. Organizační složky zajišťují inventarizaci dřevin a monitoring jejich provozní bezpečnosti.
 - ▶ **Chemické látky a chemické směsi** – při nakládání a skladování těchto látek je vždy postupováno v souladu s podmínkami specifikovanými v bezpečnostních listech a s platnou legislativou.
 - ▶ **Úniky škodlivých látek** – v případě úniku nebezpečných látek do životního prostředí organizační složky ČD ve spolupráci s havaristou GŘ Odboru kolejových vozidel řeší za účasti orgánů státní správy odstranění prvotních následků a případná následná opatření. Rozhodnutí orgánů státní správy jsou vždy závazná.
 - ▶ **Sanace zemin a podzemních vod** – samotná realizace sanačních prací vždy probíhá dle projektu odsouhlaseného orgány státní správy tak, aby byla plněna uložená nápravná

²⁸ <https://zdopravy.cz/v-siti-ceskych-drah-pribydou-stovky-bezbarierovych-spoju-95524/>

²⁹ Výroční zpráva České dráhy, str. 51

opatření. Na pravidelných pololetních kontrolních dnech je vždy projednáván rozsah a postup dalších prací. Realizace sanačních prací je kontrolována orgány státní správy.

S ohledem na vznik pandemie covid-19 České dráhy také bezodkladně přijaly postupy a opatření omezující šíření nemoci, a to v souladu s doporučeními Ministerstva zdravotnictví a Krajské hygienické stanice, čímž byla zajištěna provozuschopnost železnice. Zavedená opatření a postupy se týkají nejen zaměstnanců, ale i přepravovaných osob a železničních kolejových vozidel. Tato opatření jsou zaměřena zejména na prevenci přenosu nemoci, dezinfekci a následně i na nakládání se vzniklými odpady včetně jejich odstranění.

Oblast lidských práv³⁰

České dráhy ve Výroční zprávě deklarují, že také usilují o bezpečné a zdravé pracovní prostředí a o jeho trvalé zlepšování, poskytují všem rovné příležitosti, nepřipouští diskriminaci, a to ani v její skryté podobě. Poskytují rovné příležitosti všem lidem bez ohledu na rasu, barvu pleti, pohlaví, národnost, náboženství, etnickou příslušnost nebo jakékoli charakteristiky, nepřipouští a netolerují jakoukoliv formu obtěžování, zastrašování a nucenou či nezákonnou práci. Respektují soukromí svých zaměstnanců. Vztah ČD a zaměstnanců je založen na vzájemné důvěře, úctě a důstojnosti. ČD nepřipouští žádnou formu diskriminace zaměstnanců. ČD zároveň dbají o to, aby zaměstnanci maximálně šetřili a respektovali osobnost a soukromí svých kolegů.

Jako jeden z nástrojů pro zajištění výše uvedeného má Společnost již dlouhodobě nastaven whistleblowing, který slouží mimo jiné k oznamování či upozorňování na porušování norem, zásad, pravidel, nezákonného, korupčního nebo neetického chování na pracovišti nebo v okolním sociálním prostředí.

Generálního ředitelství Českých drah³¹ na základě našeho dotazu k aktivitám CSR ještě doplnilo výše uváděné aktivity o následující:

Spolupráce s Národní radou zdravotně postižených (NRZP)

Spočívající v zaměstnávání handicapovaných osob a vypravení speciálního vlaku pro dopravu účastníků předávání cen NRZP - Mosty (Mosty Expres)

Spolupráce s ÚMUN

Nákup novoročenky ČD u Nakladatelství tělesně postižených malířů malujících ústy a nohama

Jízdenky pro SOS vesničky

Poskytnutí bezplatného nebo zvýhodněného jízdného.

Tornádo na jižní Moravě

- pomoc lidem, kteří byli zasaženi přírodní katastrofou, včetně kolegů z ČD
- uvolnění zaměstnanců pro pomoc přímo na místě při odstraňování následků tornáda
- uskutečnila se humanitární sbírka
- ubytovací vagony pro záchranáře

Pomáhej s ČD - Den Země

Již tradiční účast zaměstnanců ČD při sběru odpadků v přírodě.

Kromě výše uvedených oblastí, definovaných samotnou organizací můžeme jako příklad společensky odpovědného či udržitelného jednání uvést také příklad z poslední doby (2021):

³⁰ Výroční zpráva České dráhy 2020, str. 28

³¹ Tiskové oddělení GŘ ČR

Zelená železnice³²

České dráhy se staly jedním ze sedmi zakládajících členů nového spolku „Zelená železnice“, který byl oficiálně založen 17. září 2021. Jeho hlavním cílem je koordinovaný rozvoj bezemisní dopravy tak, aby investice do vývoje, výroby vozidel, ale také do budování související infrastruktury byly efektivní a pro dopravce i objednatele finančně dostupné. Spolek chce být zároveň partnerem státu a regionálních samospráv při vytvoření potřebného legislativního rámce této významné změny v rámci Green Dealu Evropské unie.

Spolek Zelená železnice chce svou činností pomoci budoucímu rozvoji zelené železnice v České republice. V rámci aktivit plánuje prezentovat nesporné výhody železnice, a to nejen z hlediska bezpečnosti, ale také s ohledem na vysokou šetrnost k životnímu prostředí. Efektivní používání železnice totiž výrazně napomáhá ke snížení emisí z dopravy.³³ To významně pomůže k posílení podílu železnice na přepravním trhu a také k poklesu emisí skleníkových plynů v dopravě. Spolek je otevřený a jeho řádnými či přidruženými členy se mohou stát dopravci, výrobci železničních vozidel a drážních technologií, výrobci a distributoři energií, výzkumné organizace, vysoké školy i další subjekty s působností v České republice.

Zhodnocení CSR aktivit u vybraných aktérů železniční dopravy

Na výše uvedeném příkladu pojetí CSR u organizací Správa železnic a České dráhy si můžeme všimnout několika skutečností:

- společenská odpovědnost a její reportování se stalo (je) součástí obou těchto organizací a to je potřeba hodnotit pozitivně
- vzhledem k velikosti a významu obou organizací ale prezentované aktivity jako celek nepůsobí příliš ambiciózně a neodpovídají možnostem a vlivu obou organizací na své okolí
- některým z prezentovaných aktivit chybí na první pohled strategický rozměr.³⁴ To nesnižuje jejich důležitost a prospěšnost, ale ukazuje na to, že organizace nevyužívají plně potenciál práce s konceptem společenské odpovědnosti
- některé aktivity (např. ochrana životního prostředí, udržitelnost) prezentované ve Výročních zprávách jako aktivity CSR jsou spíše prezentací dobrých úmyslů a obecných deklamací o jejich důležitosti. To by mohlo svědčit o tom, že je zatím organizace neumí uchopit (i když si uvědomuje jejich důležitost), nevyhodnocuje vůbec nebo správně svůj dopad v těchto oblastech, nebo o tom neumí relevantně informovat. Může jít tedy o problémy spojené s metodikou uplatňování konceptu CSR.
- u některých z prezentovaných opatření by také stálo zamyslet se, zda jsou vůbec výrazem společenské odpovědnosti, např. bezbariérová doprava je základní součástí profesionální služby (a není jen pro lidi s hendikepou, ale i pro seniory a rodiny / matky s dětmi) a nemá (nemá být) vnímána jako něco mimořádného, nadstandardního, stejně jako dodržování platných zákonů není výrazem společenské odpovědnosti
- pokud jde o zajištění bezbariérovosti, pak by také stálo za to přemýšlet o efektivitě a především udržitelnosti v současnosti často používaných řešení (bezbariérové plošiny s lidskou obsluhou v případě nedostatku lidských zdrojů a automatizaci všeho). A to nevedeme diskusi o tom, co to znamená skutečná bezbariérovost.

³² [České dráhy, a. s. | „Zelená železnice“ bude prosazovat promyšlený a efektivní rozvoj bezemisní dopravy \(ceskedrahy.cz\)](#)

³³ Železnice se totiž podílí na emisii skleníkových plynů pouze 0,5 %, což je oproti silniční dopravě (71,7 %) a letecké dopravě (13,9 %) opravdu výrazný rozdíl. Samotná Evropa dává železnici zelenou a masivně investuje do jejího rozvoje.

³⁴ Viz např. předchozí studie Podpora a vývoj CSR ve světle trendů 21. století a možnosti jeho uplatnění vybranými subjekty v sektoru dopravy. ASO 2020

- jedním z objevujících se témat, je také téma udržitelnosti. Získalo tedy v organizaci základní pozornost. Ovšem právě udržitelné jednání je ve Výročních zprávách pojednáváno velmi vágně.
- proto stojí v případě obou organizací zamyslet se, jak dále pracovat na záměru být odpovědnou a udržitelnou organizací a jak zprofesionalizovat oblast plánování, realizace a vykazování společenské odpovědnosti organizací

3. Evropský rok železnice 2021

Evropský parlament a Rada dosáhly koncem roku 2020 v rámci dialogu dohody o tom, že rok 2021 se stane Evropským rokem železnice. K podpisu předsedou Evropského parlamentu a Rady došlo 23. prosince 2020.³⁵ Právě Evropskému roku železnice a výběru s ním souvisejících iniciativ a aktivit, jakožto i postojům vybraných zúčastněných stran a dopadu pandemie COVID-19 na železniční dopravu, je věnována tato kapitola.

Dohodě Evropského parlamentu a Rady předcházela **Návrh rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Evropském roku železnice (2021) z 4. března 2020 (COM(2020) 78 final)**³⁶. Evropská komise v něm mimo jiné odůvodňuje, proč by měl být rok 2021 věnovaný právě železnici, a představuje cíle návrhu, které jsou stručně popsány níže.

Evropská komise v návrhu odkazuje na **Zelenou dohodu pro Evropu**, kterou představila ve svém sdělení v prosinci roku 2019. Tu považuje za novou růstovou strategii, která cílí na transformaci Evropské unie ve spravedlivou a prosperující společnost s moderním a konkurenceschopným hospodářstvím, která bude efektivně využívat zdroje a která v roce 2050 nebude produkovat žádné emise skleníkových plynů, a bude tak klimaticky neutrální. Zelená dohoda pro Evropu je zároveň neoddelitelnou součástí strategie Komise k provádění Agendy OSN pro udržitelný rozvoj 2030 a cílů udržitelného rozvoje. Právě Zelená dohoda pro Evropu vyzývá zejména k urychlení přechodu k **udržitelné a inteligentní mobilitě**. Ta je pro dosažení výše uvedeného cíle velmi důležitá, protože doprava zodpovídá za čtvrtinu emisí skleníkových plynů v Evropské unii a nadále roste. Dle Evropské komise je proto k dosažení klimatické neutrality nezbytné do roku 2050 zredukovat emise z dopravy o 90 %. Na tomto značném poklesu se budou muset podílet všechny druhy dopravy. Jedním ze způsobů, jak toho dosáhnout, je například přesunout značnou část vnitrozemského nákladu přepravovaného po silnici na vnitrozemské vodní cesty a právě na železnici.

Železnice jako jeden z nejkoličtějších a energeticky nejúčinnějších druhů dopravy musí přirozeně sehrát při urychlování redukce emisí z dopravy důležitou úlohu. Železnice je do značné míry elektrifikována a emise CO₂ jsou ve srovnání se silniční a leteckou dopravou mnohem nižší. Jako jediný druh dopravy také od roku 1990 téměř neustále snižuje emise CO₂, ačkoli její přepravní výkon roste. Evropská komise v návrhu uvádí několik zajímavých faktů a statistických údajů:

- Do roku 2016 vyprodukovala železniční doprava pouze 0,5 % emisí CO₂ ze všech druhů dopravy;
- Železniční doprava představuje jen 2 % celkové spotřeby energie připadající v Evropské unii na dopravu;
- Železnice v období 1990 – 2016 snížila spotřebu energie a stále více využívá obnovitelné zdroje energie;

³⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/HIS/?uri=CELEX%3A52020PC0078>

³⁶ <https://ec.europa.eu/transport/sites/default/files/legislation/com20200078.pdf>

- Podíl železnice na osobní dopravě se v Evropské unii v období 2007 - 2016 zvýšil ze 7,0 % na 7,6 %;
- U nákladní dopravy podíl železnice po vrcholu v roce 2011 ve výši 19 % klesl v roce 2017 na 16,65 %.

Cílem je přitom vybudovat jednotný evropský železniční prostor. Než se tak ale stane, bude třeba překonat a odstranit řadu překážek (příkladem lze zmínit omezení hluku, snížení nákladů či urychlení inovací). Železnici je proto třeba dále podporovat, aby byla pro cestující i podniky atraktivnějším prostředkem ke splnění jak každodenních potřeb, tak i mobility na velké vzdálenosti. Z toho by totiž plynula řada výhod, mimo jiné by to vedlo ke snížení znečištění ovzduší, nebezpečných emisí i dopravního přetížení.

Za vyhlášením Evropského roku železnice stojí záměr propagovat železniční dopravu lidem, podnikům i úřadům jako atraktivní dopravní prostředek a udržitelný způsob cestování a přepravy po Evropě, a to s důrazem na svůj unijní a inovativní rozměr, bezpečnost a efekt na životní prostředí. Komunikační strategie doprovázející Evropský rok železnice je proto plně v souladu s cíli stanovenými ve sdělení Evropské komise o Zelené dohodě pro Evropu, a to i pokud jde o udržitelnou a inteligentní mobilitu. Součástí této strategie je realizace projektů, diskusí, akcí, výstav a iniciativ v celé Evropě, a to jak na úrovni Evropské unie, tak i na vnitrostátní, regionální a místní úrovni. Specializované akce a informační a propagační kampaně budou přitom cílené i na občany a subjekty, které nepůsobí v železničním odvětví, a to s cílem přesvědčit více lidí a podniků, aby železnici využívat začali.

Cílem Evropského roku železnice je také zvýšit podíl osobní a nákladní dopravy po železnici a povzbudit a podpořit Evropskou unii, členské státy, regionální a místní orgány a další organizace v jejich úsilí tohoto dosáhnout. S tím souvisí zamýšlená propagace železniční dopravy jako udržitelného, inovativního a bezpečného druhu dopravy, přičemž tyto informace, klíčová sdělení a příklady osvědčených postupů by se měly různými kanály dostat k širší veřejnosti a zejména mládeži. Evropský rok železnice by také měl klást důraz na evropský a přeshraniční rozměr železniční dopravy, která sblížuje občany, podporuje soudržnost, přispívá k integraci jednotného trhu Evropské unie a umožňuje přepravu zboží, cestování i propojení kontinentu způsobem, který je udržitelný a perspektivní do budoucna. Evropský rok železnice by měl také vést ke zvýšení přínosu železnice pro ekonomiku Evropské unie, pro její průmysl i společnost. Měl by také propagovat železniční dopravu jako důležitý aspekt ve vztazích Evropské unie se třetími zeměmi, zejména na západním Balkáně. Stejně jako v případě předešlých Evropských roků je cílem obecně zvýšit povědomí o problémech a příležitostech a zdůraznit úlohu Evropské unie při hledání a podpoře společných řešení. Zároveň se podporuje spolupráce orgánů členských států a odvětví mimo jiné na propagaci železniční dopravy.

Jak je uvedeno v návrhu, Evropský rok železnice bude vycházet ze stávajících iniciativ a politik souvisejících se železniční dopravou, jako je otevření trhu vnitrostátních služeb v přepravě cestujících a snížení nákladů a omezení administrativní zátěže pro železniční podniky působící v Evropské unii. Zároveň má Evropský rok železnice vazby na další oblasti jako regionální rozvoj, konkurenceschopnost průmyslu, udržitelný cestovní ruch, inovace,

zaměstnanost, vzdělávání, mládež, kultura či přístupnost pro zdravotně postižené osoby a týká se také vztahů se sousedními zeměmi. Z návrhu také vyplývá, že některé činnosti v rámci Evropského roku železnice by mohly být financovány ze stávajících programů Evropské unie jako je Horizont Evropa, Nástroj pro propojení Evropy, strukturální a investiční fondy Evropské unie, Kreativní Evropa, Erasmus+, DiscoverEU či Evropa pro občany.

Samotné **Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Evropském roku železnice (2021)**³⁷ pak přináší řadu důležitých poznatků. Uznává například, že budou třeba značné investice, včetně těch uskutečněných v souvislosti s oživením ekonomiky. Velká část těchto investic se bude týkat realizace transevropské dopravní sítě (TEN-T) a úsilí o zvýšení účinnosti koridorů pro železniční nákladní dopravu. Železnice je v rozhodnutí označována za hybnou sílu v dosažení klimatické neutrality do poloviny tohoto století. Rozhodnutí také poukazuje na příspěvek železničního odvětví k sociální, hospodářské a územní soudržnosti na kontinentální, národní, regionální i místní úrovni. Pro dosažení jednotného evropského železničního prostoru existuje stále mnoho bariér, které bude třeba odstranit a mezi které patří například zastaralé obchodní a provozní postupy, stárnoucí infrastruktura a kolejová vozidla a hlučné vagony. Jak je uvedeno v rozhodnutí, bude třeba také mimo jiné snižovat náklady a uspořádat inovace, což zároveň zajistí fungování vnitřního trhu, zvýší železniční provoz a dále zlepší úroveň bezpečnosti. Proto je třeba železniční odvětví dále posilovat a podporovat. Rozhodnutí také blíže popisuje **cíle Evropského roku železnice**, které lze stručně shrnout následovně:

- Propagovat železniční dopravu jako **udržitelný, inovativní, propojený a intermodální, bezpečný a cenově dostupný způsob dopravy**, zejména zdůrazněním role železnice coby hybné síly, která výrazně pomůže dosáhnout klimatické neutrality Evropské unie do roku 2050, coby pilíře účinné logistické sítě, která je schopna zaručit základní služby i v případě krizí, a coby způsobu dopravy, který má dosah na širší veřejnost, zejména mládež, mimo jiné díky atraktivním pracovním příležitostem;
- Zdůraznit **evropský a přeshraniční rozměr železniční dopravy**, který sblízuje, propojuje, podporuje socioekonomickou a územní soudržnost a přispívá k integraci vnitřního trhu Evropské unie;
- Zvyšovat **přínos železnice pro unijní ekonomiku a průmysl**, včetně přínosu pro její globální **konkurenceschopnost, obchod a společnost**;
- Přispívat k propagaci železnice jako důležité **součásti vztahů mezi Evropskou unií a sousedními zeměmi**;
- Vycházet ze schopnosti železnice **stimulovat kolektivní představivost**;
- **Propagovat atraktivitu železničního povolání**;
- Podporovat klíčovou úlohu železnice v rámci **mezinárodní přepravy cestujících na území Evropské unie**;
- **Propagovat unijní síť nočních vlaků**;

³⁷ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CONSIL:PE_48_2020_REV_1&from=EN

- Informovat o možné úloze železnice v **rozvoji udržitelného cestovního ruchu** v Evropě;
- Podporovat roli železnice v rámci **udržitelné mobility mezi koncovými body**, která umožňuje přecházet mezi různými druhy dopravy;
- Přispívat k **provádění čtvrtého železničního balíčku** a k informování o opatřeních, která jsou potřebná k **vybudování jednotného evropského železničního prostoru**;
- Rozvíjet diskusi o tom, jak **modernizovat kolejová vozidla a rozvíjet železniční infrastrukturu a zvyšovat její kapacitu**;
- Propagovat akce a iniciativy zaměřené na **šíření informací o právech cestujících** po železnici a **podporovat spolupráci mezi všemi subjekty** v železničním sektoru.

Video Evropského parlamentu „2021: Evropský rok železnice“

Jak je řečeno ve videu Evropského parlamentu³⁸, vlaky hrají důležitou roli při plnění cíle klimatické neutrality do roku 2050. I z tohoto důvodu podpořil Evropský parlament Evropský rok železnice 2021. To znamená, že v průběhu celého letošního roku se budou občané Evropské unie setkávat s propagací udržitelného cestování vlakem, a to formou akcí, debat a dalších tematicky zaměřených aktivit. Cílem je opět zintenzivnit cestování vlakem, ale ještě lepším a ekologičtější způsobem. Cílem je také lépe informovat cestující o jejich právech a myslet také na seniory a znevýhodněné osoby. Prioritou pro členy Evropského parlamentu je pak zlepšit přístup k vlakům a propojenost železniční sítě Evropy, a to i v příhraničních regionech. Klíčová je také modernizace evropských železničních sítí, což bude mít pozitivní vliv nejen na ozeleňování Evropy, ale také na strojírenství.

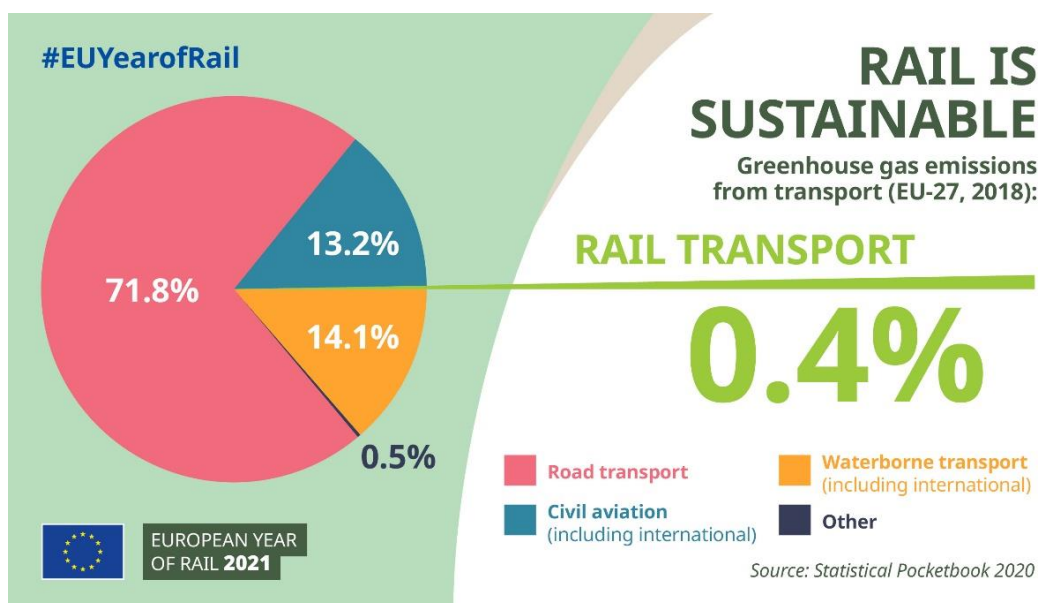
Jak se lze dále dočíst na stránkách Evropského parlamentu³⁹, Evropská unie chce jmenováním roku 2021 Evropským rokem železnice podpořit využívání vlaků coby **bezpečného a udržitelného** dopravního prostředku. Jedná se o další krok na cestě k podpoře ekologicky šetrných druhů dopravy a dosažení klimatické neutrality. Naplánované aktivity mají podpořit nejen občany, ale také podniky k většímu využívání železniční dopravy pro osobní i firemní účely.

Jak už bylo řečeno výše, doprava představuje čtvrtinu emisí skleníkových plynů v Evropské unii. Infografika níže jasně ukazuje, že **železnice tvoří pouze 0,4 % z těchto 25 % připadajících na dopravu**. Většina vlaků totiž používá elektřinu, i díky tomu se jedná o způsob dopravy, který od roku 1990 významně snížil své emise.

³⁸ <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/eu-affairs/20210107STO95106/rok-2021-je-evropsky-rok-zeleznice>

³⁹ <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/eu-affairs/20210107STO95106/rok-2021-je-evropsky-rok-zeleznice>

Infografika: Železnice je udržitelná

Zdroj: https://europa.eu/year-of-rail/sites/default/files/2020-12/Infographic-rail_is_sustainable_0.jpg

Zároveň se jedná o **nejbezpečnější způsob pozemní dopravy**, neboť na železnici dochází k nízkému počtu nehod. Ty zodpovídají pouze za 0,1 smrtelných úrazů v přepočtu na jednu miliardu cestujících na jeden kilometr. Pro srovnání u nehod autobusů se jedná o číslo 0,23, u nehod automobilů 2,7 a u nehod na motorce 38. Více lze vyčíst z infografiky níže.

Infografika: Železnice je bezpečná

Zdroj: https://europa.eu/year-of-rail/sites/default/files/2020-12/Infographic-rail_is_safe_0.jpg

Zahajovací akce

Evropský rok železnice byl zahájen během předsednictví Portugalska v Radě EU, které probíhalo v první polovině roku 2021. Dle portugalského předsednictví se jedná o dopravní druh, který je nejen bezpečný a udržitelný, ale také inovativní. **Zahajovací akce**⁴⁰, organizovaná portugalským předsednictvím spolu s Evropskou komisí, sloužila k debatě o výhodách železniční dopravy pro cestující, hospodářství i klima, stejně jako k diskusi o výzvách, které je třeba překonat na cestě k vybudování pravého jednotného evropského prostoru železniční dopravy bez hranic. Akce se konala 29. března 2021 a umožnila diskuze mimo jiné na tato témata:

- Budoucnosti železnice v dekarbonizované a digitalizované ekonomice;
- Železniční infrastruktury, interoperability, konektivity a územní soudržnosti;
- Moderních služeb, inteligentní mobility a integrace napříč režimy;
- Inkluzivních dopravních prostředků s bohatou historií a atraktivními kariérami příležitostmi.

Proč právě železnice

Moderní železnice jsou důležité pro udržitelnou a digitální transformaci mobility a pro opětovné získání důvěry cestujících v hromadnou dopravu. Jak už bylo řečeno, železnice je udržitelná, bezpečná a inovativní. Spojuje lidi, města a regiony v celé Evropské unii. Nelze opomenout ani evropský rozměr, neboť Evropská unie má jednu z nejhustších železničních sítí na světě a náš železniční průmysl a společnosti jsou na světové špici a jsou zdrojem pracovních míst a hospodářského růstu v Evropě. Evropské financování odráží klíčovou roli železnice pro budoucnost dopravy. V období 2014 – 2020 Nástroj pro propojení Evropy (CEF) pro oblast dopravy přispěl k dekarbonizaci evropského hospodářství značnými investicemi do druhů dopravy šetrných k životnímu prostředí. Financování CEF přidělené na aktivity v oblasti železnic dosahuje výše 16,3 miliardy EUR, což odpovídá 72 % z celkového financování dopravy v rámci CEF.⁴¹

Železniční doprava je velmi rozmanitá. Z výhod železnice netěží jen rekreatanti a dojíždějící za zábavou či prací. Podniky a nákladní dopravci se mohou přesunout po železnici a také čerpat výhod levných a stále konkurenceschopnějších nabídek na přepravu zboží po celé Evropě. A ještě při tom snižovat svoji uhlíkovou stopu. Železniční doprava je totiž udržitelná. Železnice je z velké části elektrifikovaná a vypouští mnohem méně CO₂ než doprava po silnici nebo vzduchem. Jedná se o dopravní prostředek, který v období 1990 – 2017 důsledně snižoval emise a spotřebu energie a stále více využíval obnovitelné zdroje energie. Je také cenově dostupná, pohodlná a bezpečná. Jak už bylo uvedeno výše,

⁴⁰ <https://www.2021portugal.eu/en/events/kick-off-of-the-european-year-of-rail-2021/>

⁴¹ <https://www.connectingeuropeexpress.eu/resources/>

Železniční doprava se vyznačuje nejmenším výskytem smrtelných nehod. Při cestě vlakem lze také realizovat jiné aktivity včetně práce.⁴²

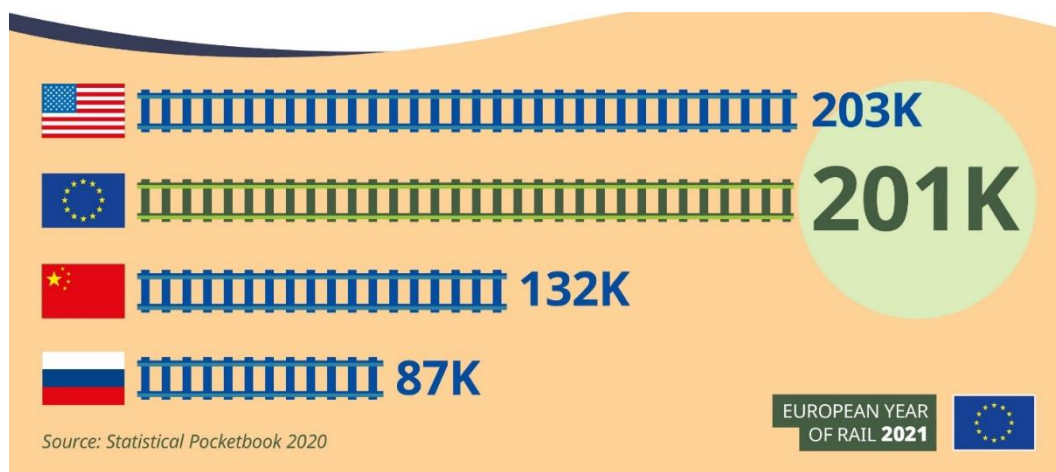
Fakta a statistiky

Níže je uvedeno několik zajímavých faktů a statistických údajů⁴³, které se týkají železniční dopravy:

- V železničním sektoru pracuje v Evropské unii více než 916 tisíc lidí;
- 21 % pracovníků v železniční dopravě v Evropské unii tvoří ženy (nejvyšší podíl zaměstnaných žen v železniční dopravě má Estonsko, a to 51 %);
- Železniční doprava je nejbezpečnější druh pozemní dopravy;
- V Evropě máme vysokorychlostní železniční síť o délce více než 9 100 kilometrů;
- 75 % celkových „vlakokilometrů“ ujedou vlaky na elektrický pohon;
- Průměrná vzdálenost mezi zastávkami v EU činí 6,9 kilometrů;
- EU má jednu z nejdelších a nejhustějších železničních sítí ve světě.

Jedna z výhod železniční dopravy spočívá v její schopnosti propojovat lidi i podniky, jak dokládá následující infografika. Evropská unie se totiž pyšní **201 tisíci kilometry železničních tratí**.

Infografika: Železnice propojuje lidi: délka používané železniční sítě v km

Zdroj: https://europa.eu/year-of-rail/sites/default/files/2020-12/Infographic-rail_connects_people_0.jpg

⁴² https://europa.eu/year-of-rail/why-rail_en

⁴³ https://europa.eu/year-of-rail/why-rail/factsfigures/infowall_en

Postoje a přístupy vybraných zúčastněných stran

Společenství evropských železničních a infrastrukturních podniků (CER)

Společenství evropských železničních a infrastrukturních podniků (CER) vítá rozhodnutí evropských institucí zaměřit pozornost na druh dopravy, který se vyznačuje vysokou klimatickou neutralitou, energetickou účinností, odolností a inovacemi.⁴⁴

Společenství spustilo svoji **kampaň Železnice je budoucnost**⁴⁵ na podporu železnice a Evropského roku železnice. Cílem kampaně je zajistit, aby byl Evropský rok železnice co nejživější, ukázat železnici jako chytřejší, čistší a propojenější dopravní prostředek v Evropské unii a povzbudit více cestujících a podniků, aby vnímali železnici jako „budoucnost“ dopravy. Není tudíž překvapením, že kampaň nese název „Železnice je budoucnost“.

Cílem Společenství evropských železničních a infrastrukturních podniků CER je do roku 2030 zdvojnásobit počet cestujících v železniční dopravě a zajistit, aby se alespoň 30 % nákladu pohybovalo právě po železnici. Společenství je totiž přesvědčené o tom, že mobilita je klíčová a Evropané se musí pohybovat. Musí to nicméně dělat chytřejším, propojenějším a čistším způsobem, a to právě železnice umožňuje. Evropská unie a její občané se tak díky železnici mohou pohybovat více a volně a zároveň přispívat k plnění cíle v oblasti klimatu stanoveného v Zelené dohodě pro Evropu. Kampaň Železnice je budoucnost ukazuje, jak inteligentní, propojené a čisté železnice mohou pomoci dekarbonizovat evropský dopravní sektor, a navíc přispět k udržitelnému hospodářskému oživení a růstu. Železniční odvětví využívá digitální technologie k maximalizaci kapacit a poskytování ještě bezpečnějších, efektivnějších a kvalitnějších služeb. S rostoucí poptávkou pomůže překonat dopravní zácpy, neboť typické nákladní vlaky přepravují stejné množství zboží jako 40 kamionů, a zajistí snadnější a pohodlnější cestování.

Společenství evropských železničních a infrastrukturních podniků CER také poukazuje na argument propojenosti s tím, že železnice nabízí Evropě opravdu propojenou budoucnost. Díky spolupráci velkého množství zúčastněných stran v oblasti železniční dopravy a také infrastrukturním pracím se buduje bezproblémová železniční síť zítřka. S odpovídající politickou podporou se mohou dle CER vysokorychlostní a noční vlaky propojující evropská města stát běžnou alternativou levných letenek.

Železniční doprava dle CER patří mezi ty nejčistší. Železnice znečišťují osmkrát méně a vypouští devětkrát méně CO₂ než ostatní dopravní druhy na jednotku provozu. Odpovídá pouze 2 % spotřeby energie v dopravě v Evropské unii, zatímco přepravuje 18 % nákladu a 8 % cestujících. Úplná dekarbonizace železniční dopravy je prý na dosah vzhledem k tomu, že čtyři z pěti vlaků již jezdí na elektřinu, a také vzhledem k tomu, že díky alternativním palivům se plánuje postupné vyřazení zbývajících dieselových vlaků do roku 2050.

⁴⁴ <https://www.cer.be/media/press-releases/eu-year-rail-course-scheduled-departure>

⁴⁵ <https://www.cer.be/media/press-releases/cer-launches-future-rail-campaign>

Ve spolupráci s partnery EIM (Evropští provozovatelé železniční infrastruktury) a UNIFE (Evropská asociace železničního dodavatelského průmyslu) zaslali **otevřený dopis**⁴⁶ vedení evropských institucí a dalším klíčovými aktéry **s žádostí o prodloužení Evropského roku železnice do konce roku 2022**. Důvodem je to, že v souvislosti s restriktivními opatřeními zacílenými na omezení šíření koronaviru je mimořádně náročné iniciativu Evropského roku železnice 2021 co nejlépe využít vzhledem k obtížím s plánováním a realizací souvisejících aktivit. Protože tuto iniciativu velmi podporují a propagují, jsou přesvědčení, že její prodloužení do konce roku 2022 by umožnilo zúčastněným stranám širší pole působnosti, zvýšilo by šance na úspěch a pomohlo by dosáhnout cílů iniciativy. Mezi ty řadí zvýšení povědomí o přínosech železnice, zdůraznění její zásadní role v udržitelné přepravě osob a zboží a pomoc při plnění cílů Zelené dohody pro Evropu. Evropský rok železnice považují za skvělou a jedinečnou příležitost k propagaci železnice a jejího klíčového přínosu k posílení vnitřního trhu Evropské unie, k tvorbě pracovních míst, územní a sociální soudržnosti a k inteligentnímu, digitálnímu a udržitelnému systému mobility, který spojuje výkonnost se snižováním emisí CO₂. Dodávají také, že železnice má své místo mezi kořeny evropské kultury a přispívá k definování toho, jaká bude Evropa v budoucnu.

Evropský hospodářský a sociální výbor

V červenci roku 2020 přijal své stanovisko **TEN/710-EESC-2020**⁴⁷ k Návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Evropském roku železnice (2021) také Evropský hospodářský a sociální výbor.

Jak ve svém stanovisku uvádí, Evropský hospodářský a sociální výbor v první řadě vítá návrh Evropské komise a podporuje vytyčené cíle, hlavně co se týče povzbuzení a podpory Evropské unie, členských států, regionálních a místních orgánů, sociálních partnerů a tržních sil k podpoře zvyšování podílu železnice na mobilitě nákladu i cestujících.

Dle Výboru by cíl Evropského roku železnice měl spočívat v přiblížení široké veřejnosti, a to zejména evropské mládeži, veřejné debaty orgánů Evropské unie o politikách EU v oblasti udržitelnosti a mobility a o budoucnosti evropské mobility s cílem propagovat železnici jako udržitelný, inovativní a bezpečný způsob dopravy.

Evropský rok železnice by měl být příležitostí informovat o přínosu železnice pro udržitelnost, a to i jako potenciální vhodná náhrada letů na krátké vzdálenosti. Dále by měl informovat o strategii pro inteligentní a udržitelnou mobilitu a v neposlední řadě o investiční politice Evropské unie v oblasti železnic.

Výbor doporučuje v průběhu Evropského roku železnice posoudit kvalitu železničních služeb a v případě potřeby železniční služby potřebám uživatelů přizpůsobit. Dále doporučuje vytvářet projekty, které podporují holistické pojetí přístupnosti, posílit spojitost mezi digitalizací

⁴⁶ https://www.cer.be/sites/default/files/press-release/2021-04-13_CER-EIM-UNIFE_Letter%20to%20EU%20Presidents%20on%20extending%20the%20EU%20Year%20of%20Rail.pdf

⁴⁷ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/european-year-rail-2021>

a udržitelností a vyměňovat si informace s investorskou komunitou o možných iniciativách na základě akčního plánu Evropské komise v oblasti udržitelných financí.

Výbor ve svém stanovisku dále vyzývá, aby iniciativy v rámci Evropského roku železnice znovu získaly důvěru zákazníků ve veřejnou dopravu, a to zejména v železniční dopravu. Dále by bylo dobré, aby lépe informovaly především evropskou mládež o atraktivitě profesní kariéry u železnice, a to tím, že podpoří společné iniciativy se sociálními partnery, vysokými školami, akademickou obcí a evropskými mládežnickými organizacemi.

Výbor je také přesvědčen o tom, že Evropský rok železnice by měl být příležitostí k informování veřejnosti o udržitelném cestovním ruchu a bylo by dobré dát impulz iniciativě DiscoverEU. Výbor totiž podporuje tuto iniciativu, jejímž účelem je poskytnout každému evropskému občanovi po dosažení plnoletosti právo na jízdenku DiscoverEU jako jakýsi symbol identity EU. Výbor mimo jiné ve stanovisku poukazuje na to, že by bylo vhodné využít Evropský rok železnice k poskytnutí více informací o harmonogramu iniciativ festivalu Europalia a k informování široké veřejnosti o obsahu tvořeném v rámci již existujících kulturních akcí (například filmové festivaly a umělecké výstavy).

Dle Výboru je klíčové, aby se v rámci Evropského roku železnice usilovalo o zapojení všech evropských železničních muzeí, propagovaly se návštěvy jejich sbírek, a to i prostřednictvím digitalizace, a byly podporovány výměny mezi muzei a okružní cesty po evropských železničních muzeích.

Evropský rok železnice by měl být dle Výboru také příležitostí k propagaci ambiciózních cílů spojených se socioekonomickou i symbolickou evropskou přidanou hodnotou, a to i v rámci reakce na krizi spojenou s COVID-19. Jako je například obnovení úsilí o vytvoření evropské vysokorychlostní železniční sítě, které bylo stanovené v bílé knize o dopravě z roku 2011, aby byla propojena všechna hlavní města a města s více než půl milionem obyvatel v Evropské unii.

Evropský hospodářský a sociální výbor v neposlední řadě uvádí, že Evropský rok železnice je nutné využít mimo jiné k informování o bilanci v oblasti **bezpečnosti** v železniční dopravě.

Evropský výbor regionů

Evropský výbor regionů vydal v prosinci roku 2020 své stanovisko **COR 2020/02633**⁴⁸, ve kterém mimo jiné vítá návrh na vyhlášení Evropského roku železnice na podporu železniční dopravy coby atraktivního a ekologicky udržitelného způsobu cestování po Evropě.

Poukazuje na to, že železnice je jednou z nejudržitelnějších, energeticky nejúčinnějších a nejbezpečnějších forem dopravy a jako taková bude hrát důležitou roli v budoucím evropském systému mobility. Železnice je šestkrát energeticky účinnější než silniční doprava a vypouští devětkrát méně CO₂ než silniční nákladní a letecká osobní doprava.

Výbor upozorňuje na to, že železnice, kterou ve stanovisku nazývá lídrem v oblasti klimaticky neutrální mobility v EU, zavedla strategii udržitelné mobility, aby dosáhla cíle být plně funkční s nulovými emisemi do roku 2050.

Výbor poukazuje také na to, že železniční odvětví významně přispívá k evropskému hospodářství a vybudování evropského jednotného trhu. Spokojenost cestujících se železničními službami přitom prý neustále roste.

Evropský výbor regionů považuje za jednu z hlavních světových výzev rostoucí urbanizaci. Je dle něj proto nutné vytvořit nové vzorce mobility. Plné zavedení elektrických a automatizovaných vozidel do provozu potrvá ještě mnoho let, ale železniční průmysl potřebuje podporu již nyní, aby se vypořádal s problémy způsobenými změnou klimatu.

Výbor dále zdůrazňuje, že investice do koridorů železniční nákladní dopravy a překladišť pomáhají zlepšit územní soudržnost Evropské unie, rozvoj obchodu se třetími zeměmi, hospodářský růst i zaměstnanost.

Výbor také nabádá k dalšímu rozvoji vysokorychlostní železniční infrastruktury, zejména ve střední a východní Evropě a severovýchodních zemích, což zlepší propojení evropské dopravní sítě a podpoří cíle Evropské unie v oblasti konkurenceschopnosti, dostupnosti a klimatu.

V souvislosti s pandemií COVID-19 se potvrdilo, že evropský železniční systém má vysoký stupeň odolnosti a stability, což pomohlo mimo jiné v přepravě pacientů a naléhavě potřebného zboží. Výbor ale zároveň upozorňuje na rozdíly v rozvoji infrastruktury a kvalitě mezi jednotlivými evropskými zeměmi.

Je přesvědčen, že je třeba využít období hospodářského oživení po pandemii a více se zaměřit na zelené způsoby dopravy, mezi které patří železnice. Tento nový přístup musí dle Evropského výboru regionů odrážet budoucí dopravní strategie a investiční plány Evropské unie.

⁴⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52020AR2633>

Dopad pandemie COVID-19 na železniční dopravu

Dopad pandemie COVID-19 na železniční dopravu byl značný, a to kvůli poklesu mobility a restriktivním opatřením, jejichž cílem bylo omezit šíření koronaviru. Jak uvádí **Společenství evropských železničních a infrastrukturních podniků CER ve své tiskové zprávě**⁴⁹, pandemie stále plošně ovlivňuje železnici. Proto je Společenství přesvědčené, že je potřebná cílená podpora železnic ke zmírnění těchto dopadů, aby se železnice dostaly z krize dostatečně silné, a mohly tak pomoci mimo jiné k dosažení cílů Zelené dohody pro Evropu. Podle výkonného ředitele Společenství je klíčové poskytnutí kompenzací aktuálních ztrát, ale také snížení poplatků provozovatelům a kompenzace provozovatelům infrastruktury za související ušlé příjmy. Ve srovnání s údaji z roku 2019 totiž zůstávají příjmy od cestujících na polovině toho, co v předkrizových dobách (od listopadu 2020 stagnují na -51 %). Příjmy z nákladní dopravy se dále zhoršují (z -3 % v prosinci roku 2020 na -10 % v prvním čtvrtletí roku 2021). Zvýšené ztráty zaznamenávají také manažeři infrastruktury, a to z -8 % v létě roku 2020 na -13 % v prvním čtvrtletí roku 2021. Toto jsou zjištění průzkumu s názvem *COVID Impact Tracker* ze 4. května roku 2021, který v dubnu provedlo Společenství evropských železničních a infrastrukturních podniků CER mezi svými členy. Jeho závěry jsou přiblíženy níže i pomocí grafů.

Osobní doprava

Po mírné úlevě v létě roku 2020 se ztráty od cestujících začaly v říjnu téhož roku zhoršovat a v listopadu roku 2020 dosáhly -51 % (ve srovnání se stejným obdobím roku 2019). Ztráty se v následujících čtyřech měsících až do března roku 2021 udržovaly na úrovni přibližně -51 %, přičemž týdenní ztráty dosahovaly téměř 600 milionů EUR (tento údaj platí pro EU27). Více viz následující graf.

Graf: Ztráty 2020-2021/2019 – osobní doprava

Zdroj: CER

⁴⁹ <https://www.cer.be/media/press-releases/cer-covid-impact-tracker-bleak-first-quarter-railways>

Nákladní doprava

Po téměř standardním měsíci prosinci roku 2020 (-3 %) tržby z nákladní dopravy spadly na -10 %, kde se držely až do března roku 2021. Ztráty jsou nicméně o 5 % nižší než v prvním pololetí roku 2020, kdy ztráta souvisela se začátkem koronavirové krize. V březnu roku 2020 byly průměrné týdenní ztráty vyšší než 30 milionů EUR (tento údaj platí pro EU27).

Graf: Ztráty 2020-2021/2019 – nákladní doprava

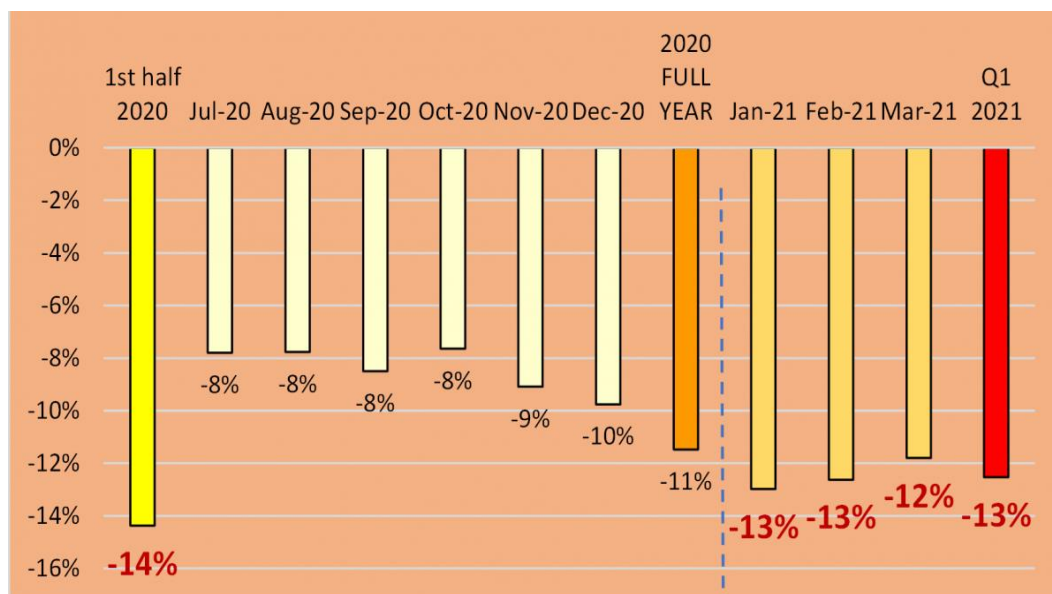
Zdroj: CER

Infrastrukturní služby

Údaje o infrastruktuře, které byly poprvé prozkoumány v dubnu roku 2021 v rámci *CER COVID Tracker*, vykazují značný pokles příjmů manažerů infrastruktury od začátku roku 2021 (-13 %). Ztráty v prvním čtvrtletí roku 2021 jsou velmi podobné těm v první polovině roku 2020, čili na začátku koronavirové krize. Důvodů je hned několik, ale jejich příslušný poměr dosud nebyl stanoven a porovnán.

Graf: Ztráty 2020-2021/2019 - infrastruktura

Zdroj: CER

Společenství evropských železničních a infrastrukturních podniků CER v červnu zaktualizovalo COVID Impact Tracker, ze kterého v červenci roku 2021 zveřejnilo výsledky. Ty ukazují, že hospodářská situace na železnicích v Evropské unii nadále vykazuje jen velmi malé známky zlepšení. Příjmy od ledna do května roku 2021 se ve skutečnosti plošně zhoršily ve srovnání s druhým pololetím roku 2020.

Červnová aktualizace COVID Impact Tracker⁵⁰ ukazuje, že vykazované měsíční ztráty příjmů od ledna roku 2021 zůstaly stálé (ve srovnání s dobou před krizí v roce 2019), a to ve výši - 50 % za osobní dopravu, -11 % za nákladní dopravu a -12 % za infrastrukturní služby. Data byla obdržena zejména od společností a podniků, které provozují osobní dopravu a jsou zapojené do infrastruktur.

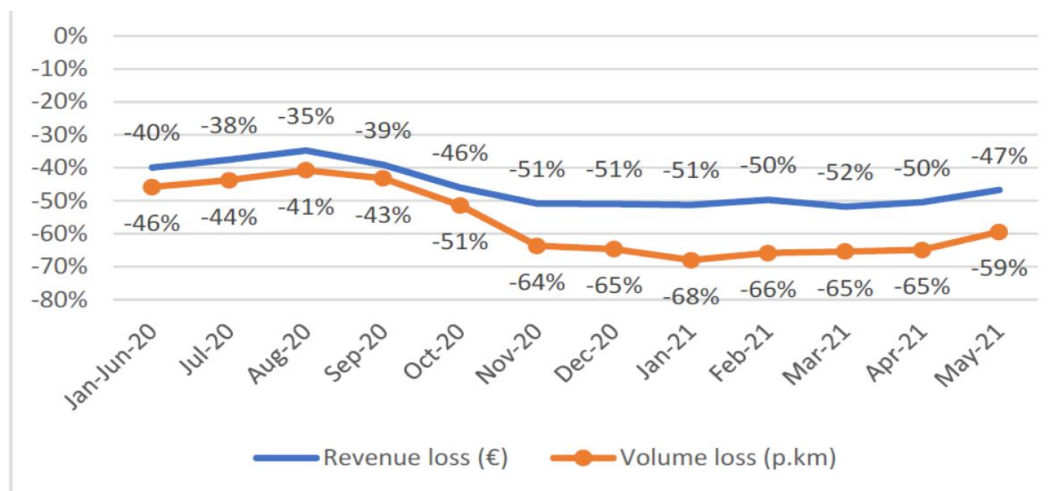
⁵⁰ <https://www.cer.be/media/press-releases/latest-cer-covid-impact-tracker-continued-losses-rail-2021>

Osobní doprava

Objemy osobní dopravy od listopadu roku 2020 klesly o dvě třetiny (konkrétně o – 66 % ve srovnání s úrovněmi roku 2019) a stagnovaly na této úrovni až do dubna roku 2021. Květen ukazuje mírné zlepšení na - 59 %, ovšem nejedná se o velký rozdíl. Ztráty z příjmů zůstávají kolem -50 %

Graf: Osobní doprava – ztráty z příjmů/objemů (variační mezera)

Zdroj: CER

Nákladní doprava

Nepodařilo se získat dostatečné množství údajů o objemu nákladní dopravy pro toto šetření. Ale ti provozovatelé nákladní dopravy, kteří data dodali, informují o přibližně podobném poměru změny v příjmech a objemech, a to v průměru o – 11 % od ledna roku 2021.

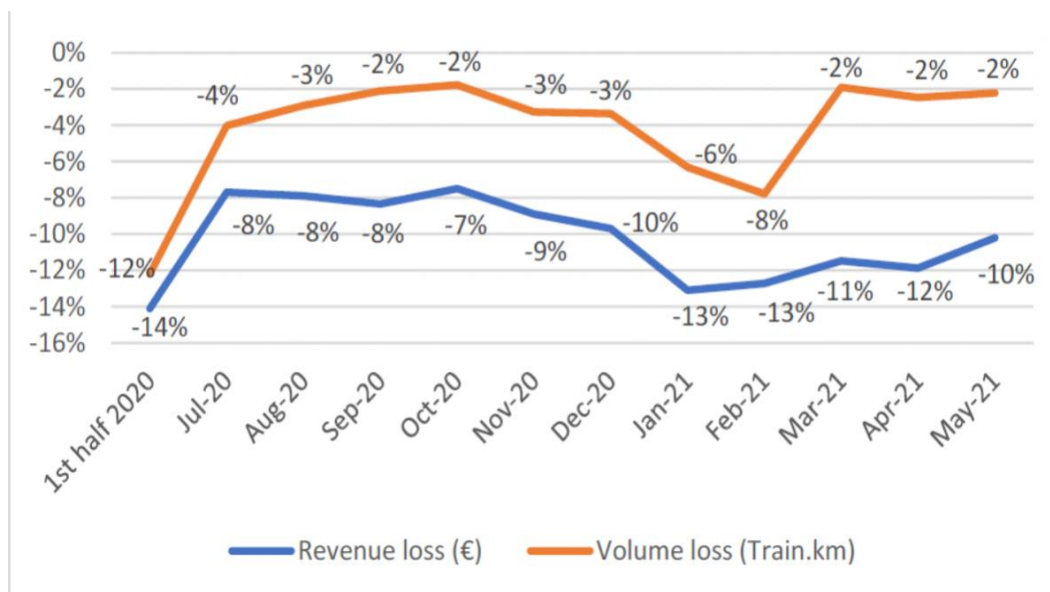
Infrastruktura

Co se infrastruktury týče, objemy se od března do května téměř vrátily na standardní úroveň

(-2 % ve vlakokilometrech), zatímco ztráty v příjmech přetrvávaly i nadále ve výši -10 %. Tržby a objemy se u většiny správců infrastruktury liší přibližně ve stejném poměru s výjimkou dvou správců infrastruktury, kteří zaznamenali podstatně větší ztráty v příjmech než v objemech. Tito dva správci jsou důvodem mezery, kterou graf zobrazuje. Souvisí to se snížením poplatků za infrastrukturu, které jejich členské státy nekompenzují.

Graf: Infrastruktura – ztráty v příjmech/objemech (variační mezera)

Zdroj: CER

V této souvislosti Společenství evropských železničních a infrastrukturních podniků CER ocenilo podporu a červnové **rozhodnutí Evropské komise**. To spočívá v prodloužení referenčního období nařízení (EU) 2020/1429, které umožňuje členským státům umožnit provozovatelům infrastruktury, aby do konce roku upustili od, omezili nebo odložili poplatky za přístup na trať a rezervace. Sektor železniční dopravy také mimo jiné oceňuje schválení několika režimů státní podpory Generálním ředitelství Evropské komise pro hospodářskou soutěž (DG COMP), které snižují poplatky za přístup na železniční trať. Dle CER je ale nutné poznamenat, že odhadované ztráty příjmů správců infrastruktury se jeví mnohem vyšší v těch členských státech, kde byly sníženy poplatky za přístup na železniční trať. To dle CER ukazuje, že snížení nebo prominutí umožněné na základě nařízení (EU) 2020/1429 by vždy měla být doprovázena kompenzací finančních ztrát manažerů infrastruktury ze strany členských států. Co se podpory týče, v květnu roku 2021 proběhl také „**Summit 2021 pro železniční dopravu**“, který organizovalo německé Federální ministerstvo dopravy a digitální infrastruktury. Při této příležitosti se nechala slyšet předsedkyně Evropské komise, že je velmi důležité, aby železniční sektor vyšel z krize silnější. Pokračovala tím, že Evropa více než kdy dříve potřebuje železniční dopravu jako udržitelný druh dopravy, aby dosáhla svých cílů vytyčených v Zelené dohodě pro Evropu. Toto již několikrát vyřčené sdělení tak bylo potvrzené i z úst nejvyššího vedení Evropské komise.⁵¹

⁵¹ https://www.cer.be/sites/default/files/press-release/2021-07-13_CER%20COVID%20impact_2021%20Q3%20figures.pdf

CER se také rozhodl sepsat, co evropské železnice primárně potřebují, a to v dopisu adresovaném ministrům dopravy členských států Evropské unie 24. března. Jak vyplývá z následující **tiskové zprávy**⁵², v dopisu uvádí, že:

- Podpora Evropské unie musí být zajištěna během koronavirové krize i po ní, a to prostřednictvím dočasného rámce státní podpory nebo specializovaného režimu, který musí být přizpůsoben kontextu železnic a trvat dostatečně dlouho;
- Železniční projekty musí rovněž čerpat z balíčku na obnovu NextGenEU;
- Spravedlivá a transparentní tvorba cen je ideální cestou k dekarbonizaci dopravy v Evropě;
- Zvýšení kapacity fyzické a digitální infrastruktury zůstává klíčovou podmínkou, která umožní železničnímu odvětví lákat více cestujících a nákladu;
- Zásadní význam má podpora inovací prostřednictvím digitalizace železničního provozu a služeb;
- Je třeba dále usilovat o zvýšení atraktivity pracovních míst na železnici, zejména pro ženy a mládež;
- Železnice musí být schopné realizovat nezbytné krátkodobé i dlouhodobé investice, aby mohly splnit cíle dekarbonizace stanovené v Zelené dohodě pro Evropu.

Co se týče Zelené dohody pro Evropu a zejména s ní souvisejícího Evropského klimatického zákona, který legislativně zavazuje Evropskou unii k dosažení klimatické neutrality do roku 2050, Společenství evropských železničních a infrastrukturních podniků CER bere tento důležitý závazek za krok správným směrem. Dosažení nulových emisí do roku 2050 musí být dle CER zakotveno ve všech příslušných právních předpisech a politikách Evropské unie. Evropský rok železnice přitom považuje za perfektní příležitost ukázat bezkonkurenční výhody železnice, pokud jde o modernizaci a ekologizaci evropské mobility.⁵³

⁵² https://www.cer.be/sites/default/files/press-release/2021-03-25%20CER_PressRelease_Letter-EU-Transport-Ministers_0.pdf

⁵³ <https://www.cer.be/media/press-releases/cer-welcomes-climate-law-calls-greater-focus-%E2%80%98green-transport%E2%80%99>

Příklady iniciativ a aktivit souvisejících s Evropským rokem železnice

Expres propojující Evropu

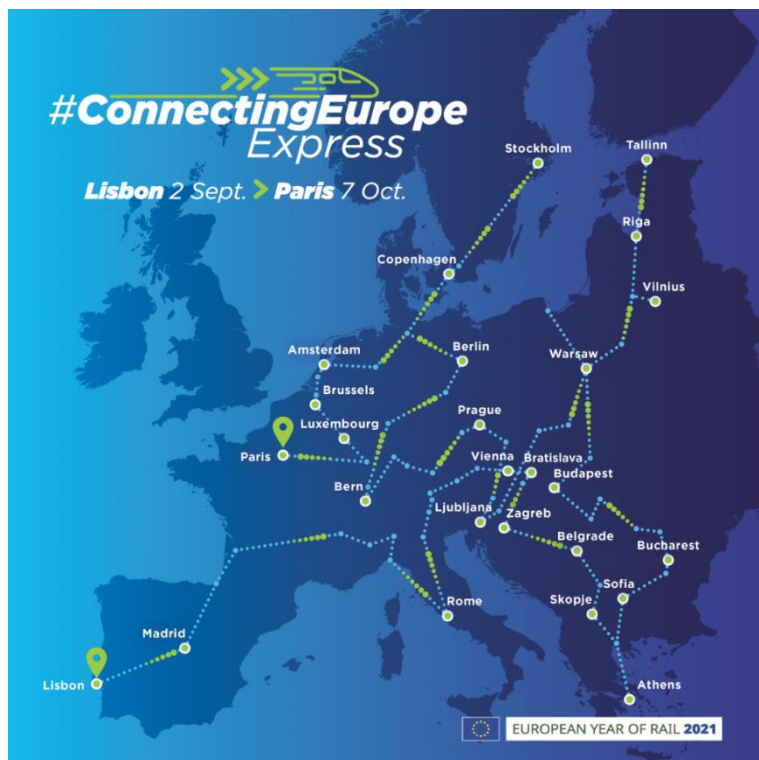

Zdroj: <https://www.connectingeuropeexpress.eu/>

Klíčovou součástí Evropského roku železnice je **Expres propojující Evropu**⁵⁴, který vyjede

2. září 2021 z Lisabonu a dojede zhruba po pěti týdnech dne 7. října 2021 do Paříže. Na své cestě projede takřka čtyřiceti městy a 26 zeměmi.

Mapa: Expres propojující Evropu

Zdroj: https://www.cer.be/sites/default/files/press-release/2021-05-09_CER-EC%20press%20release_Connecting%20Europe%20Express_map.pdf

⁵⁴ <https://www.connectingeuropeexpress.eu/>

Vlak urazí 20 tisíc kilometrů a přejeđe 33 hraničních přechodů. Cestující mohou na vlak nastoupit na více než 100 zastávkách. Společnosti z celé Evropy spolupracují, aby umožnily cestu tohoto unikátního vlaku. Mezi 40 železničních partnerů, díky kterým je možné tento projekt realizovat, patří také České dráhy (CD) nebo Správa železnic (SŽCZ). Celý seznam partnerů lze nalézt [zde](#).

Od září bude Express propojující Evropu cestovat po celé Evropské unii a zastaví se ve většině evropských hlavních měst, aby podpořil a informoval o výhodách železnice, a to pro cestující, nákladní dopravu i životní prostředí. Projekt také zvýší povědomí o důležitosti plánování a financování udržitelné infrastruktury včetně železnice, stejně tak jako podpory ze strany Evropské unie pro tyto investice. A to mimo jiné prostřednictvím nového Nástroje pro propojení Evropy (CEF). CEF v hodnotě 33,7 miliard eur je součástí příštího dlouhodobého finančního rámce Evropské unie pro období 2021 - 2027.

Express musí počítat se třemi různými vlaky kvůli různým rozchodům kolejí používaným v Evropské unii. To ukazuje mimo jiné nedostatek interoperability mezi některými částmi evropské železniční sítě. Cesta vlaku je možná díky spolupráci mezi evropskými provozovateli železnic a infrastruktury. Komisařka pro dopravu Adina Vălean uvedla, že na každé z téměř 40 zastávek se na akcích sejdou stakeholdeři železničního sektoru, organizace občanské společnosti, místní a regionální orgány i široká veřejnost, aby diskutovali o výhodách železnice i o tom, co je třeba ještě udělat, aby se železnice mohla stát „volbou číslo jedna pro cestující a podniky“. Silné úsilí o další integraci a modernizaci evropské železniční sítě je klíčem k tomu, aby železnice sehrála rozhodující roli a povzbudila více lidí a podniků k využívání železnice jako jednoho ze způsobů dekarbonizace dopravy. To by pomohlo Evropské unii splnit její ambiciózní cíle v oblasti uhlíkové neutrality, které jsou stanoveny v Zelené dohodě pro Evropu a Strategii pro udržitelnou a inteligentní mobilitu. Z toho důvodu má železnice ústřední místo také v politice transevropské dopravní sítě (TEN-T). Předseda Společenství evropských provozovatelů železničních a infrastrukturních podniků CER, které projekt koordinuje, zdůraznil, že pro splnění ambiciózních cílů Evropské unie v oblasti klimatu bude hrát důležitou roli také přesun nákladní dopravy na železnici a rozšíření služeb mezinárodní železniční dálkové osobní dopravy.⁵⁵

Na území **České republiky** vlak zastaví mezi 23. a 26. zářím nejprve v Petrovicích, Ostravě, Břeclavi, posléze v Brně, dále v Praze a nakonec v Plzni.⁵⁶

Vlak na standardním rozchodu bude mít šest vagonů, přičemž ve dvou z nich se budou konat mobilní výstavy o již existujících technologiích a inovacích i o tom, jak Evropská unie podporuje infrastrukturní projekty. Vlak bude také tvořen konferenčním, sedacím, jídelním a lůžkovým vozem. Druhý vlak bude jezdit na iberském rozchodu v Portugalsku a Španělsku a třetí na baltském rozchodu v Estonsku, Lotyšsku a Litvě. Všechny tři vlaky se budou na trase setkávat. Konat se bude také řada akcí včetně konferencí. Potvrzených již bylo několik z nich, které se budou konat přímo na trase, například v Lisabonu, Bukurešti, Brdu, Berlíně a

⁵⁵ <https://www.connectingeuropeexpress.eu/resources/>

⁵⁶ <https://seznam.cd.cz/zeleznicar/zpravodajstvi/rok-zeleznice-pripomene-zvlastni-vlak-/-28822/>

Bettembourgu. Konference umožní diskuse o ambiciózních cílech a akčních plánech pro železnici. Konference se zaměří na politiky Evropské unie v oblasti infrastruktury a zdůrazní úlohu transevropské dopravní sítě (TEN-T) v propojování Evropy i dopravy.⁵⁷

CER upozorňuje na důležitost politik týkajících se evropské infrastruktury, bez které by pohyb po železnici nebyl možný. CER je do tohoto unikátního projektu zapojen spolu s dalšími partnery, Evropskou komisí, evropskými železničními operátory, manažery infrastruktury a dalšími partnery na evropské i místní úrovni.⁵⁸

DiscoverEU

DiscoverEU je iniciativou Evropské unie, která dává mladým lidem příležitost objevit Evropu. Úspěšní žadatelé jsou odměněni cestovním lístkem, který jim umožní objevit evropskou krajinu a rozmanitost evropských měst a obcí, seznámit se s evropským kulturním dědictvím a historií a spojit se s lidmi z celého kontinentu. A právě toto železnice umožňuje. DiscoverEU zároveň mládeži přináší možnost rozvíjet životní dovednosti jako nezávislost, důvěru a otevřenost vůči jiným kulturám.⁵⁹

Iniciativa DiscoverEU, stejně tak jako zájem o noční vlakové spoje, rapidně roste. V letech 2018 – 2019 se do iniciativy přihlásilo téměř 350 000 mladých lidí se zájmem o téměř 70 000 cestovních lístků.⁶⁰

Europalia

Europalia je velký mezinárodní festival umění pořádaný jednou za dva roky na oslavu kulturního dědictví jedné pozvané země. Během Evropského roku železnice 2021 je festival věnován vlakům a tratím. EUROPALIA TRAINS & TRACKS vychází z vlivu vlaku na společnost, a to v minulosti i současnosti, a věnuje se v různých uměleckých oborech tématům jako mobilita, udržitelnost, technologie a čas. Program bude probíhat nejen v kulturních centrech, ale také na stanicích a vlcích po Belgii a v dalších evropských zemích, kde umělci povedou dialog mimo jiné s cestujícími i zaměstnanci železnice. EUROPALIA TRAINS & TRACKS bude probíhat od 14. října roku 2021 do 14. února roku 2022.⁶¹

Konference o budoucnosti Evropy

S Evropským rokem železnice a s ním spojenými iniciativami určitým způsobem souvisí také tzv. **Konference o budoucnosti Evropy**⁶². Jedná se o jedinečnou a aktuální příležitost pro všechny evropské občany k diskusi o evropských výzvách a prioritách. Bez

⁵⁷ https://www.cer.be/sites/default/files/press-release/2021-05-09_CER-EC%20press%20release_Connecting%20Europe%20Express.pdf

⁵⁸ <https://www.cer.be/media/press-releases/26-countries-36-days-commission-unveils-connecting-europe-express-timetable>

⁵⁹ https://europa.eu/youth/discovereu_en

⁶⁰ https://europa.eu/youth/sites/default/files/discovereu_factsheet.pdf

⁶¹ https://europa.eu/year-of-rail/events/start-europalia-festival_en

⁶² <https://futureu.europa.eu/?locale=cs>

ohledu na to, odkud občané pochází a čím se zabývají, mohou v rámci této „konference“ přemýšlet o tom, jakou budoucnost Evropské unie chtějí. Evropské instituce se zavázaly, že budou Evropanům naslouchat a v rámci svých pravomocí se budou zabývat předloženými doporučeními. Zapojit se mohou všichni občané, evropské, národní, regionální a místní úřady, občanská společnost i další organizace. Zkrátka všichni, kteří chtějí zorganizovat či navštívit nějakou akci nebo sdílet své nápady a názory. To bude možné přes digitální platformu fungující v různých jazycích, evropské občanské panely, plenární zasedání konference či velké množství akcí (online, offline i v hybridním formátu). Konference se bude zabývat řadou témat, která jsou předem daná. Jedná se o následující okruhy:

- Klimatická změna a životní prostředí
- Zdraví
- Silnější hospodářství, sociální spravedlnost a pracovní místa
- Evropská unie ve světě
- Hodnoty a práva, právní stát, bezpečnost
- Digitální transformace
- Evropská demokracie
- Migrace
- Vzdělání, kultura, mládež a sport
- Ostatní

Do začátku srpna se zapojilo přes 20 tisíc účastníků přes platformu, více než 33 tisíc lidí se účastnilo některé související akce, bylo sdíleno přes 6 tisíc nápadů a takřka 12 tisíc komentářů a zorganizovalo se přes 1700 akcí. Očekává se, že do jara roku 2022 konference dospěje k závěrům a poskytne pokyny ohledně budoucnosti Evropy.⁶³

Právě **v rámci Konference o budoucnosti Evropy byla zorganizována akce s názvem Směrem k nezávislému a spontánnímu cestování po železnici pro všechny⁶⁴**, která se týká Evropského roku železnice. Cílem akce bylo dát přehled existujících právních předpisů Evropské unie zaměřených na oblast přístupnosti železnic, zvýšit povědomí o současných nedostatcích v zajištění rovného přístupu a uspokojení potřeb osob se zdravotním postižením, které jim zabraňují nezávisle cestovat, a v neposlední řadě zahájit diskusi o tom, jak můžeme dosáhnout a zlepšit přístupnost železnic. V posledních letech přijala Evropská unie několik důležitých právních předpisů zacílených na posílení práv cestujících se zdravotním postižením v železniční dopravě a zlepšení přístupnosti. Stále ale existuje prostor pro zlepšování. Evropskou unii k zajištění rovného přístupu k železniční dopravě tlačí nejen povinnosti vyplývající z Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, ale také je to klíčové pro dosažení cílů stanovených v rámci Zelené dohody pro Evropu. Těch totiž nebude možné dosáhnout, pokud Evropská unie nezajistí, aby se více než sto milionů občanů se zdravotním postižením mohlo plně a rovnoprávně podílet na podpoře železnice coby

⁶³ <https://futureu.europa.eu/?locale=en>

⁶⁴ [European Year of Rail 2021 - Towards independent and spontaneous rail travel for all - Změna klimatu a životní prostředí \(europa.eu\)](#)

udržitelného způsobu cestování. Je tudíž velmi důležité, že Evropský rok železnice 2021 zdůrazňuje důležitost dopravy po železnici přístupné pro všechny občany v Evropské unii pro udržitelnou a inkluzivní budoucnost.

Akce se účastnila také komisařka pro dopravu Válean. Ta zdůraznila, že přístupnost je klíčovým tématem Evropského roku železnice a má zásadní význam pro atraktivitu tohoto druhu dopravy. Uznala existenci mnoha překážek a potvrdila odhodlání své i Evropské komise situaci dále zlepšovat. Vyzdvihla úspěchy, které přineslo nařízení o přístupnosti železnic a ke kterému se Evropská komise snaží vytvořit konkrétní akční plán, přepracované nařízení o právech cestujících v železniční dopravě a očekávané přínosy Evropského aktu přístupnosti. Vyzvala také občany k tomu, aby dávali Evropské komisi náměty k tomu, jak železnici dále zlepšovat.

Během konference také od dalších řečníků zaznělo, že lze stavět na základech, které položily Strategie pro práva osob se zdravotním postižením a Strategie udržitelné a inteligentní mobility. Přístupnost železnic bude přitom dále zlepšována prostřednictvím revize evropských politik, jako jsou vodítka TEN-T a balíček pro městskou mobilitu.

Právě o TEN-T byla řeč hned několikrát coby právním rámci pro rozvoj multimodální infrastruktury, zahrnující silnice, dálnice, železniční síť a také "městské uzly", čili letiště a dopravní terminály. Článek 37 nařízení vyžaduje, aby infrastruktura TEN-T umožňovala bezproblémovou mobilitu a přístupnost pro všechny uživatele, a to včetně osob se zdravotním postižením. Členské státy jsou nucené tento požadavek splnit, pokud využívají finanční prostředky na rozvoj infrastruktury z Evropské unie. Za účelem zlepšení TEN-T plánuje Evropská komise její revizi.⁶⁵

65

https://futureu.europa.eu/processes/GreenDeal/f/2/meetings/3433?filter%5Bdecidim_scope_id%5D=&filter%5Bresource_type%5D=Decidim%3A%3AMeetings%3A%3AMeeting&filter%5Bterm%5D=rail

4. Trendy v aplikaci CSR v sektoru železniční dopravy

CSR jako reakce na globální výzvy

To, co v současné době prožíváme, je nezpochybnitelně přelomové období v mnoha aspektech života lidstva. Globální výzvy, kterým čelíme - další probíhající průmyslová revoluce (průmysl 4.0), více uvědomované dopady klimatických změn, celosvětová pandemie covid 19 a z nich vyplývajících dalších doprovodných vlivů a dopadů, například digitalizace a automatizace, polarizace společnosti, pro život ve 21. století nepřizpůsobený, možná až nefunkční vzdělávací systém, nové formy práce apod. zásadně mění prostředí, ve kterém žijeme a ve kterém pracujeme nebo podnikáme. Svět se stává komplexním a zároveň fragmentovaným.

Komplexní pohled na podnikání a/nebo činnost organizace je jednou ze základních myšlenek konceptu **společenské odpovědnosti organizací** (CSR). Tato koncepce učí spojovat / integrovat různé zájmy relevantních stakeholderů a rozšiřuje pohledy na to, jak fungují a mají fungovat firmy či organizace a jak jejich činnost dopadá a jak má dopadat na svět, ve kterém všichni žijeme a který společně sdílíme.

Koncept společenské odpovědnosti organizací v sobě integruje zájmy ekonomické, sociální a ekologické, tedy učí zodpovědnému přístupu k ekonomickým výsledkům, zaměstnancům, přírodě, zdrojům a životnímu prostředí, společnosti (komunitě) a hodnotám, etice a férovosti. To všechno by teoreticky mělo být přirozenou součástí fungování firem a organizací a je pravděpodobné, že i skrze přirozenou evoluci by k tomu každá dlouhodobě fungující firma či organizace do nějaké míry mohla časem dojít. Koncept CSR tady existuje proto, aby tuto cestu či evoluci urychlil, aby dal jasnější kontury a srozumitelnou tvář i návody všem aktivitám, které směřují k udržitelnému jednání a podnikání. Koncept společenské odpovědnosti se může stát jednoduchým komunikačním nástrojem navenek i dovnitř organizace či firmy (co děláme, jak to děláme, proč to děláme).

Můžeme si všimnout, že konceptu společenské odpovědnosti se v posledních několika letech věnuje (zejména ve světě, ale částečně i u nás v České republice) zvýšená pozornost. Během posledních let vytvořené nástroje a postupy, týkající se integrace konceptu do strategie organizací nebo podniků, plánování a realizace společensky odpovědných aktivit a přístupu k zájmům různých stran, metodiky reportování o aktivitách CSR, jsou považovány za funkční a ověřené manažerské nástroje, pomáhající managementu organizací měnit kulturu podnikání (fungování organizací), kterou si vyžaduje současná doba.

Koncept CSR v době výše nastíněných přelomových změn a globálních výzev umožňuje promyslet a realizovat komplexní opatření, které je funkční odpovědí na problémy, které globální ale i lokální změny mohou přinášet.

V případě **automatizace a digitalizace společnosti** je možnou odpovědí investice do vlastní digitalizace, zaměření na vlastní udržitelnou konkurenceschopnost, nahrazování těžké a neatraktivní práce stroji apod.

V případě **problémového vzdělávacího systému** je možnou odpovědí zvýšená podpora celoživotní vzdělávání zaměstnanců, zajištění základů ICT všem zaměstnancům, spolupráce

se školami, sponzoring a jiná (funkční) podpora vzdělávacích institucí, nebo vytváření a podpora vlastních vzdělávacích institucí apod.

V případě reakce na **polarizaci společnosti** je možnou odpovědí podporovat aktivity ve vyloučených lokalitách, přijmout spoluzodpovědnost za osud propuštěných zaměstnanců, otevřenost částečným úvazkům, podpora sociálního dialogu, otevřená komunikace nebo boj proti dezinformacím apod..

V případě **změn forem práce** je možnou odpovědí podpora work-life balance a životní spokojenosti zaměstnanců, inkluzivní firemní vzdělávání, firemní školka, péče o duševní zdraví zaměstnanců apod.

V případě **demografických změn** je možnou odpovědí realizace přístupů age-managementu, přizpůsobování pracovních podmínek, vnitroorganizační přeškolení, mentoring a zaškolení, ale stejně tak posilování atraktivitu povolání pro nové generace pracovníků apod.

V případě **klimatické změny** je možnou odpovědí podpora přechodu k nízkouhlíkové výrobě či službám, snižování množství a zodpovědné zacházení s odpady, podpora ekologických aktivit apod.

Obecné trendy ve vývoji společenské odpovědnosti organizací⁶⁶

Mezi aktuální trendy v rámci společenské odpovědnosti patří **uhlíková neutralita, uvědomění zákazníků, firmy jako naděje pro společenskou změnu, rovnost příležitostí a inkluze a věrohodnost aktivit společenské odpovědnosti**.

Změna preferencí zákazníků

Trendy ovlivnila zejména celosvětová pandemie, která zasáhla do všech oblastí života a přinesla změny, na které musí firmy a organizace reagovat. Jedná se například o změny ve způsobech nakupování, rozhodování o nákupech a nákupních preferencích, více uvědomělých a náročných zákazníků.⁶⁷ Podobně na straně investorů dochází k posunu k preferenci k investicím do udržitelných a zelených řešení.

Boj s klimatickou krizí

Dle posledních reportů OSN, vycházejících z vědeckých dat, se klimatická změna děje rychleji, než se předpokládalo.⁶⁸ Státy a v nich působící firmy tedy boj s klimatickou krizí už nemůžou odkládat na zítra (jak se o to mnoho států a firem snaží), ale musí zásadně přehodnotit svoje přístupy, dlouhodobé cíle, zaměřit se na dlouhodobě udržitelné strategie a poctivě měřit a vyhodnocovat svůj dopad na životní prostředí.

Dosáhnutí uhlíkové neutrality

Už více než stovka zemí světa se zavázala do roku 2050 dosáhnout uhlíkové neutrality, což odpovídá cca 70% v současnosti vypouštěných emisí. Tlak na další země, aby se k těmto

⁶⁶ Inspirováno: Timothy J. McClimon, 5 Corporate Social Responsibility Trends To Follow In 2020

⁶⁷ „Byznys se mění, nezůstává stejný. Mění jej nejen zákony a pravidla, ale mění jej hlavně sami zákazníci. Ti již neočekávají pouze kvalitní produkt a služby, ale nově chtějí, aby firma, které dávají svoje peníze, sdílela i jejich hodnoty. Chtějí se s ní identifikovat. Když identifikace nefunguje, nebo když je firma zklame, odcházejí i se svojí peněženkou. Udržitelnost, uvěřitelné CSR a nově i ESG jsou toho nedílnou součástí. A je to tak dobře,“ říká Jan Růžička ze společnosti Home Credit PPF.

⁶⁸ Podobný apel slyšíme i v aktuálně probíhající celosvětové klimatické konferenci ve skotském Glasgow.

závazkům přidali, se stupňuje. Také Evropská unie podniká kroky, aby donutila firmy otevřeně reportovat o svých dopadech na životní prostředí, prostřednictvím změny směrnice o nefinančním reportování, která rozšiřuje počet organizací a firem, kterých se bude týkat povinnost informovat o své uhlíkové stopě, spotřebě vody a energie. Roste ale i tlak ze strany veřejnosti, aby firmy a organizace uplatňovali dříve a více standard zero waste (bezemisní, bezodpadkový).

Firmy jako zdroj důvěryhodných a kvalitních informací a hlas společenské změny

Pandemie (ale kořeny tohoto jevu jsou hlubší a časově starší) se projevila také v další oblasti a to je rychle klesající důvěra ve vládu, instituce a pravdivost informací. Dezinformační kampaně dosahují enormních rozměrů a důvěra v dosavadní zdroje informací klesají. V atmosféře obecné nedůvěry a alternativní pravdy to mohou být právě firmy, kterým lidé důvěřují a které mohou a měli by být nositelem pravdivých a profesionálních (tedy ověřených) informací. Zároveň budou firmy pod tlakem, aby byly maximálně transparentní a důvěryhodné a aby svá tvrzení (třeba o udržitelné výrově a službách) dokládali fakty či audity nezávislých institucí.

Podle některých průzkumů lidé také očekávají od top manažerů svých firem, aby se ujali role hlasu upozorňujícího na neřešené společenské problémy, kterých si veřejné instituce dostatečně nevšímají a aby tak využili svůj vliv, kterým disponují. Od leaderů firem se bude velmi pravděpodobně očekávat, že se budou účastnit politických diskusí na lokální i globální úrovni, a svými zaměstnanci budou voláni k odpovědnosti za své činy (či nečinnost).

Rovnost, diverzita a inkluze

Náhlá změna systému práce a přechod do online prostředí přinesl významné změny ve fungování zaměstnanců. Sladění pracovního a rodinného života a udržení rovnováhy se ukazuje jako extrémně náročné. Mnoho pracovníků čelí problémům, týkajícím se jejich motivace, mentálního zdraví, chybějícího sociálního kontaktu a obav ze ztráty pracovních a kariérních příležitostí. Práce se zaměstnanci se proto v blízké budoucnosti ukazuje jako klíčové téma a bude vyžadovat velkou kreativitu a schopnost personálních oddělení a manažerů lidských zdrojů poskytovat zaměstnancům podporu, kterou potřebují. Také preference zaměstnanců se výrazně proměnili a zaměstnanci poptávají jiné hodnoty, přístupy i benefity, než před pandemií.⁶⁹ Pokračující nedostatek pracovníků na trhu práce navíc zesílí tlak na schopnosti oslovit dosud opomíjené skupiny na trhu práce (mladé seniory, matky na mateřské dovolené, lidi s různými hendikepy). Práce a pracovní prostředí se bude muset více přizpůsobit lidem a jejich specifickým potřebám.

Profesionalita v aplikaci CSR

Pro současnou populaci jsou témata CSR i v současné době velmi důležitá a přinášejí pozitivní emoci, na kterou si pak zákazníci vzpomenu v rámci nákupního chování a rozhodovacího procesu. Společenská odpovědnost se proto stává čím dál více součástí firemních strategií a v posledních letech do ní prostupuje koncepce trvale udržitelného rozvoje. Mnohé firmy a organizace si už uvědomují finanční i nefinanční benefity společensky odpovědného chování, často ale mají jeho principy psané pouze na papíře bez užšího zapojení do DNA firmy, nebo špatně převedené do reálné praxe a komunikace s veřejností. Přitom to, jak společensky odpovědně se firmy chovají (a jak o tom umí informovat), ovlivňuje nákup u více než poloviny populace. Dle průzkumů pro tři čtvrtiny Čechů vytváří společenská odpovědnost přidanou hodnotu a má potenciál firmy navzájem odlišit. Aktivity firem však musí být autentické, věrohodné a efektivní. A to souvisí s nutnou „profesionalizací“ při uplatňování společensky odpovědného jednání.

⁶⁹ [Nová budoucnost práce: Co zaměstnanci chtějí? Jak pandemie COVID-19 proměnila preference zaměstnanců | Kurzy.cz](#)

Vhodné zacílení aktivit CSR⁷⁰

Veřejnost si obecně společenskou odpovědnost firem nejčastěji spojuje s životním prostředím a péčí o zaměstnance. Existují ale velké sektorové rozdíly ve vnímání těchto aktivit. Zatímco firmy nabízející služby by se podle Čechů měly více zaměřit na rozvoj společnosti a chování k zákazníkovi, potravinové řetězce zase na péči o své zaměstnance. Tabákové firmy a výrobci alkoholu by měli zejména kompenzovat negativní dopad svého byznysu na společnost, technologické, energetické firmy a firmy ze sektoru automotive by se měly soustředit prioritně na environmentální témata. Zacílit správně klíčové aktivity CSR je proto velmi důležité, mají-li mít významný pozitivní dopad na vnímání firmy/organizace u zákazníků. Zde narážíme na strategický rozměr při aplikaci konceptu společenské odpovědnosti.

Trendy a budoucnost železniční dopravy v EU⁷¹

V Bílé knize EU o dopravě z března 2011 je zakotven cíl snížit emise skleníkových plynů z dopravy do roku 2030 o 20 % proti roku 2008 a o 60 % do roku 2050 v porovnání s rokem 1990. Jedním z hlavních cílů je více využívat multimodální dopravu a v jejím rámci zejména železniční nákladní dopravu (na dlouhé, ale i na střední vzdálenosti). Konkrétním cílem dokumentu je do roku 2030 převést 30 % silniční přepravy nákladu nad vzdálenost 300 km na jiné druhy dopravy (železnice/lodní doprava), do roku 2050 by to mělo být více než 50 %. Podpora multimodální dopravy je i jednou z hlavních součástí aktuální Evropské zelené dohody (European Green Deal). Podle ní by se emise z dopravy v EU měly snížit o 90%, aby mohlo být v roce 2050 dosaženo uhlíkové neutrality. Velká část ze silniční nákladní dopravy, jež nyní tvoří 75 % nákladní přepravy, se má převést na železnici nebo lodní dopravu a kapacita železniční dopravy se tak má zvyšovat. Zároveň by podle zelené dohody měla cena za dopravu odrážet dopady na životní prostředí a zdraví, což by v konečném důsledku mělo zdražit fosilní druhy dopravy (a zvýhodnit např. elektrifikované železniční koridory).

Zelená dohoda pro Evropu: Udržitelná mobilita

Evropa musí dále a rychleji snižovat emise z dopravy.

Na dopravu připadá čtvrtina skleníkových plynů produkovaných v Unii a tento podíl stále roste. Zelená dohoda usiluje o **90%** snížení těchto emisí do roku **2050**.

Podíl emisí skleníkových plynů podle druhu dopravy (2017)

zdroj: Statistická příručka, 2018

90 % snížení emisí skleníkových plynů v dopravě do roku 2050

Digitalizace

- Automatizovaná mobilita a inteligentní systémy řízení dopravy zajistí účinnější a čistší dopravu.
- Budou vyvinuty inteligentní aplikace a řešení pro mobilitu jako službu.

Využívání různých druhů dopravy

Více nákladu by mělo být přepravováno po železnici nebo po vodě. V rámci **jednotného evropského nebe** by mělo dojít k výraznému snížení emisí z letecké dopravy s nulovými náklady pro spotřebitele a podniky.

Reforma jednotného evropského nebe pomůže snížit emise z letecké dopravy až o **10 %**

Ceny, které odrážejí dopad na životní prostředí

Konec poskytování dotací na fosilní paliva

Rozšíření systému obchodování s emisemi na námořní odvětví

Efektivní zpoplatnění silnic v EU

Omezení bezplatných povolenek pro letecké společnosti při obchodování s emisemi

Zdroj: [Evropská komise](#), prosinec 2019

⁷⁰ Inspirováno výsledky multiklientské studie Ipsos CSR & Reputation Research (11 ročník), www.ipsos.cz

⁷¹ [zeleznicni-doprava-2020-04.pdf \(erstegroup.com\)](#)

V rámci ČR je platná již zmiňovaná **Dopravní politika ČR pro období 2014-2020 s výhledem do roku 2050**. Ta vychází z Bílé knihy EU o dopravě a obdobně je jejím cílem mj. podpora multimodální a železniční dopravy.

Železnice tedy má budoucnost. A můžeme říci, že dokonce velkou budoucnost. Ale železnice také potřebuje změnu, aby mohla být železnicí budoucnosti. Investice, automatizace, nové způsoby práce, efektivita, spolupráce v regionech a podobně jsou výzvy ke změně. A při této změně jde také o to, jak ji budeme dělat. Cíle udržitelného rozvoje (proč to budeme dělat jinak) a principy společensky odpovědného jednání (jak to budeme dělat) nám mohou pomáhat v tom, abychom šanci na novou budoucnost železnice nepromarnili ustrnutím ve starých způsobech práce a myšlení. A to je výzva pro management i pro pracovníky v každé profesi na železnici.

Klíčové oblasti výzev, před kterými obecně železniční doprava a instituce, které v ní působí stojí, jsou například tyto:

- Transparentní a efektivní investování
- Partnerství a spolupráce s kraji a propojování regionů
- Bezpečnost železniční dopravy
- Ekologie a ochrana přírody
- Bezemisní pohony
- Získávání, udržení a rozvoj lidských zdrojů, péče o zaměstnance
- Liberalizace železniční dopravy a férová konkurence
- Cestující s rostoucími nároky na kvalitu služeb
- Skutečně bezbariérová doprava
- Historie a péče o dědictví
- Sociální dialog

Ve všech těchto oblastech je možné aplikovat principy udržitelného rozvoje a společensky odpovědného jednání, které mohou proměnit kvalitu vnitřních procesů organizací tak, aby byly dlouhodobě udržitelným, férovým, atraktivním, úspěšným, odpovědným zaměstnavatelem a poskytovatelem služeb s pozitivním vlivem na celou společnost.

Jak aplikovat principy udržitelného rozvoje

Principy a cíle udržitelného rozvoje a myšlenky konceptu společenské odpovědnosti organizací jsou inspirací a vodítkem pro změnu našeho myšlení a jednání, které zajistí lepší a udržitelnější život na této planetě pro nás a naše potomky. Způsob, jakým je uchopíme a aplikujeme v každodenním životě je však z velké části na nás, jako na jednotlivcích a na organizacích, ve kterých působíme.

Pokud nás téma udržitelného rozvoje a převzetí zodpovědnosti nás všech za současný i budoucí svět oslovuje, budeme hledat způsoby, jak tyto cíle a principy uplatňovat v osobním jednání i v podmínkách fungování firem a organizací. 17 cílů udržitelného rozvoje i principy společensky odpovědného jednání jsou principiálně dobrovolnou záležitostí a proto počítají s naší osobní zodpovědností v životě i v managementu. Kromě nástrojů pro strategické plánování a realizaci principů společensky odpovědného jednání, které jsme si představili v předešlé studii, se při hledání odpovědi na otázku, co můžeme konkrétně dělat můžeme inspirovat například následujícími nápady⁷²:

⁷² www.spolecenskaodpovednost.cz

17 cílů udržitelného rozvoje (SDGs) a co můžeme dělat:

Vymýt chudobu ve všech jejích formách všude na světě

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO JEDNOTLIVEC

Zajímejte se o příčiny chudoby doma i v zahraničí.
Nepotřebné věci nevyhazujte, ale sdílejte a darujte.
Nakupujte u firem, které se chovají férově ke svým zaměstnancům.
Šetřete, půjčujte si a investujte odpovědně.
Požadujte odpovídající mzdy a příležitosti pro všechny.

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO FIRMA

Plaťte zaměstnancům odpovídající mzdu.
Poskytujte všem svým zaměstnancům férové podmínky.
Využívejte přírodní zdroje takovým způsobem, který respektuje přírodu.
Zajistěte, aby váš provoz nezasahoval do ekosystémů nebo komunit.
Investujte do aktivit, které nebrání modernímu pokroku, ale naopak ho podporují.

Vymýt hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO JEDNOTLIVEC

Nakupujte lokální a sezónní suroviny.
Zamrazujte si na později jídlo, které nesníte.
Kupujte i „ošklivou“ zeleninu a ovoce.
Zkuste postupně snižovat množství jídla, které vyhazujete.
Vyhledejte lokální, sezónní a fair trade výrobky.

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO FIRMA

Plaťte zaměstnancům takovou mzdu, díky které mohou svým rodinám zajistit dostatek výživného jídla.
Zajistěte zaměstnancům možnost výživného jídla při práci.
Požadujte po dodavatelích šetrný přístup k půdě, zvířatům a ekosystémům.
Neplýtvajte vodou a požadujte totéž od svých dodavatelů.

Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO JEDNOTLIVEC

Darujte krev.
Každý den minimálně 30 minut chodte.
Učte se a sdílejte tipy, jak být fit a ve formě.
Myjte si ruce a pravidelně se hýbejte.
Pečujte o svoje mentální zdraví.
Docházejte na pravidelné preventivní prohlídky.
Nechte sebe i své děti očkovat.

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO FIRMA

Starejte se o zdraví vašich zaměstnanců.
Poskytujte zaměstnancům rodičovský příspěvek.
Zajistěte zaměstnancům bezpečné pracovní prostředí.
Zamezte vzniku či úniku emisí do ovzduší.
Zařídte zaměstnancům potřebná pojištění pro práci.

Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO JEDNOTLIVEC

Vzdělávejte se po celý život, učte se nové věci.
Učte děti vlídnosti a laskavosti.
Zapojte se do individuálního doučování dětí ze znevýhodněného prostředí.
Pomáhejte dětem s učením.
Chraňte právo na vzdělání pro všechny.
Naučte se rozeznávat fake news a oznamujte kyberšikanu.
Zůstávejte informovaní.

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO FIRMA

Zajistěte zaměstnancům takové podmínky, aby si mohli pro své děti dovolit minimálně základní vzdělání.
Zařídte možnost rodičovské dovolené. Dostatek času rodičů podporuje rozvoj dětí od raného dětství.
Zajistěte zaměstnancům školení a jiné aktivity pro jejich rozvoj.

Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO JEDNOTLIVEC

Braňte se proti sexismu, ozvěte se proti sexuálnímu obtěžování.
Vychovávejte děti k dodržování rovnosti.
Postavte se proti diskriminaci žen a dívek.
Chraňte právo žen na plánování rodiny.
Podporujte povědomí o kampaních za podporu rovnoprávnosti.
V každodenním životě se vyvarujte genderových stereotypů.

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO FIRMA

Zajistěte, aby měli všichni zájemci o zaměstnání rovnocenné podmínky v přijímacím procesu.
Zaměstnancům a zaměstnankyním nabízejte na stejné pozici stejné platové ohodnocení.
Aktivně prosazujte, nestranně posuzujte a řešte transparentně gender témata na pracovišti.
Vymezte se nulovou tolerancí proti sexuálnímu násilí a obtěžování.

Zajistit všem dostupnost vody a sanitačních zařízení a udržitelné hospodaření s nimi

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO JEDNOTLIVEC

Místo koupání ve vaně se krátce sprchujte.
Neoplachujte nádobí po vyndání z myčky.
Pračku zapínejte zcela plnou.
Nesplachujte odpadky nebo chemikálie.
Při čištění zubů vypínejte tekoucí vodu.
Udržujte v dobrém stavu trubky a potrubí, každá kapka se počítá.
Chraňte přírodní zdroje vody, čistěte přírodní prameny.
Snižte množství nadbytečné vody, kterou denně používáte.

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO FIRMA

Využívejte vodní zdroje odpovědně v souladu s přírodou.
Zabraňte znečišťování zdrojů pitné vody.

Zajistěte, aby vaše práce neomezovala ostatním přístup k pitné vodě.
Postarejte se o pravidelné testování kvality vody.
Problémy ohrožující vodní zdroje řešte okamžitě.

7 DOSTUPNÉ
A ČISTÉ ENERGIE

Zajistit přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie pro všechny

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO JEDNOTLIVEC

Šetřete energií a snažte se snižovat její spotřebu.
Využívejte obnovitelné zdroje energie pro teplo i světlo.
Nakupujte elektřinu od vodních, větrných a slunečních elektráren.
Místo jednorázových baterií používejte baterie dobíjecí.
Ve svém domě či bytě zabraňte zbytečnému úniku tepla, utěsněte okna i dveře.
Nastavte si v létě termostat na nižší teplotu než v zimě.
Nahraďte běžné žárovky úspornými.

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO FIRMA

Využívejte energii z obnovitelných zdrojů.
Při výrobě snižte na minimum emise skleníkových plynů.
Omezte využívání fosilních paliv.
Nepodporujte subjekty, které propagují nevhodné energetické technologie.

8 DŮSTOJNÁ PRÁCE
A EKONOMICKÝ RŮST

Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný hospodářský růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO JEDNOTLIVEC

Naučte se, jak správně hospodařit a starat se o rodinné finance.
V práci požadujte bezpečné pracovní podmínky.
Zjišťujte si původ zboží, které kupujete.
Podporujte místní podniky doma i v zahraničí.
Nakupujte v místě bydliště od lokálních producentů.

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO FIRMA

Využívejte zdroje s ohledem na jejich udržitelnost, používejte recyklované materiály.
Buďte spravedliví při odměňování zaměstnanců.
Odstraňte jakoukoli diskriminaci zaměstnanců.
Nabízejte zaměstnancům spravedlivé podmínky a požadujte stejný postup i u vašich dodavatelů (placená dovolená, rodičovské příspěvky, smysluplná pracovní doba).
Věnujte se podnětům a stížnostem zaměstnanců.
Podnikajte eticky, zavádějte pravidla v souladu s mezinárodním právem.
Podporujte a využívejte sociální dialog

9 PRŮMYSL, INOVACE
A INFRASTRUKTURA

Vybudovat odolnou infrastrukturu, podporovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO JEDNOTLIVEC

Nakupujte u firem, které přispívají k rozvoji regionu.
Recyklujte odpady, zabráníte tak narůstání skládek.
Spočítejte si pro představu svou uhlíkovou stopu a zjistěte, jak se dá snížit.
Přijímejte inovace, které mění svět k lepšímu.
Podporujte projekty, které jsou užitečné pro společnost a zároveň pro planetu.

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO FIRMA

Vytvářejte odolnou infrastrukturu.

Podporujte inkluzivní a udržitelnou industrializaci.

Maximálně snižte procesy, při kterých vznikají skleníkové plyny.

Eliminujte procesy, které mohou být škodlivé pro společnost nebo životní prostředí.

Snižte na minimum množství odpadu.

Plaťte včas povinné poplatky a daně, umožněte tím efektivní fungování trhu.

Investujte do nových technologií a chytrých řešení.

10
MÉNĚ
NEROVNOSTÍ

Snížit nerovnost uvnitř zemí i mezi nimi

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO JEDNOTLIVEC

Oznamte kyberšikanu, upozorněte na sexismus a diskriminaci.

Využívejte sociální sítě k propojování se s lidmi po celém světě, učte se o kulturách jiných zemí.

Vymezte se proti společenským stereotypům.

Buďte otevření vůči ostatním a naslouchejte.

Podporujte ty, kdo se snaží snižovat nerovnosti. Ochraňujte a podporujte fyzicky a ekonomicky znevýhodněné jedince.

Podporujte migranty a uprchlíky, darujte pomoc či potřebné věci.

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO FIRMA

Dodržujte nediskriminační platové podmínky.

Nabízejte stejné podmínky práce pro všechny.

Zamezte diskriminaci na pracovišti — věkové, etnické, fyzicky znevýhodněných, na základě původu, vyznání nebo ekonomického či jiného statusu.

Ujistěte zaměstnance, že netolerujete jakékoli protežování nebo porušování práv jednotlivců.

11
UDRŽITELNÁ
MĚSTA A OBCE

Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO JEDNOTLIVEC

Využijte svého práva rozhodovat o složení vedení města či obce.

Jezděte na kole, chodte pěšky, používejte veřejnou dopravu. Autem jezděte pouze ve větší skupině.

Udržujte auto v dobrém stavu, aby nevypouštělo větší množství emisí do ovzduší.

Nepoužívejte jednorázové obaly a lahve na vodu a kávu. Noste si s sebou vlastní láhev a hrnek.

Používejte vlastní nákupní tašku a látkové pytlíky na ovoce a zeleninu. Snažte se vyhýbat jednorázovým plastům a mikrotenovým pytlíkům.

Udržujte okolí vašeho bydliště v čistotě, chodte se sousedy nebo přáteli uklidit místní veřejná prostranství či parky.

Vysaďte na volném prostranství květiny nebo keře, založte komunitní zahradu a sdílejte ji se sousedy.

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO FIRMA

Poskytněte zaměstnancům ze vzdálenějších míst bydliště hromadný odvoz do práce nebo nabídněte ubytování v blízkosti práce.

Ujistěte se, že vaše podnikání nemá negativní dopad na oblasti vysoké kulturní nebo biologické důležitosti (tzv. kulturní dědictví).

Zajistěte, aby vaše podnikání nezměnilo možnosti přístupu k vodním zdrojům pro obyvatele dané lokality.

Přejděte v maximální možné míře na obnovitelné zdroje energie – hybridní auta, elektřina z obnovitelných zdrojů pro výrobu.
Přejděte na recyklovatelné obaly.
Snižte na minimum produkci odpadů.

12
ODPOVĚDNÁ
SPOTŘEBA
A VÝROBA

Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO JEDNOTLIVEC

Věci používejte opakovaně, opravujte je, recyklujte a sdílejte.
Zkuste jednorázové vypůjčení věcí, které nepotřebujete dlouhodobě.
Nenechávejte zbytky.
Sbírejte zážitky a přátelé, ne jen věci.
Kompostujte, snížíte tím množství skládek.
Nakupujte chytře, nepodléhejte marketingovým trikům.
Zjistěte si u firem, jejichž výrobky nakupujete, jestli dodržují udržitelné postupy a nepoškozují životní prostředí.
Seznamte se s principy zero waste a vyzkoušejte si život bez odpadu.
Zbylé nebo přebytečné jídlo darujte potřebným, nevyhazujte jej.
Nakupujte v second handech.

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO FIRMA

Začleňte do své strategie udržitelné praktiky a procesy.
S přírodními zdroji nakládejte efektivně.
Zabraňte negativním vlivům vašeho podnikání na okolí a přírodu.
Předcházejte vzniku odpadů, recyklujte, znovu používejte materiály.
Podpořte ostatní firmy, aby přijaly udržitelné postupy do celého procesu výroby.
Eliminujte jakákoli potenciální bezpečnostní rizika při práci vašich zaměstnanců.
Nepoužívejte lidem i přírodě nebezpečné chemikálie, pesticidy a toxické látky.
Přírodní zdroje využívejte v souladu s udržitelností ekosystémů.

13
KLIMATICKÁ
OPATŘENÍ

Přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládnání jejich dopadů

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO JEDNOTLIVEC

Sdílejte na sociálních sítích zajímavé články a příběhy o změně klimatu.
Vystupujte veřejně na podporu ochrany planety a životního prostředí.
Zajímejte se o otázky klimatu.
Jezte víc rostlinné stravy a omezte spotřebu masa, jeho produkce má výrazný vliv na životní prostředí.
Recyklujte všechno, co lze recyklovat, včetně staré elektroniky.
Nakupujte produkty vyrobené ekologicky.

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO FIRMA

Zamezte spalování fosilních paliv, využívejte obnovitelné zdroje energie.
Přírodní zdroje využívejte v souladu s ekosystémy a nenarušujte odolnost krajiny.
Vyvarujte se procesům, které souvisí s ohrožením klimatu a přírodními katastrofami (např. deforestace).
Omezte procesy, při kterých vznikají skleníkové plyny.
Využívejte zdroje pitné vody environmentálně odpovědným a sociálně spravedlivým způsobem.
Zajistěte, aby se ve firmě nepoužívaly zastaralé technologie nebo infrastruktura škodící životnímu prostředí.
Podporujte vývojáře, kteří přinášají moderní řešení pro čistou energii.

Chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO JEDNOTLIVEC

Vzdělávejte se o důležitosti oceánů a mořském životě.
Zřekněte se zbytečných plastů – sáčků, brček, tašek a dalších.
Kupujte udržitelně chované a lovené ryby a mořské plody.
Neznečišťujte vody toxickými látkami.

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO FIRMA

Snižte na minimum množství mikroplastů ve vašich výrobcích nebo jako důsledek vašich služeb.
Produkty vymýšlejte tak, aby se daly použít opakovaně.
Nevypouštějte do kanalizace nebezpečné látky.
Ujistěte se, že všechny zdroje, které využíváte, byly získány s ohledem na životní prostředí a ekosystémy.
Vyvíjejte odpovědné produkty, při jejichž používání nevznikají skleníkové plyny, které vedou k acidifikaci oceánů.

Chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO JEDNOTLIVEC

Recyklujte a kompostujte. Rozdělováním odpadů do příslušných kontejnerů snížíte množství skládek.
Sníh shrabujte ručně. Vyhněte se hlučným a neekologickým zařízením, které vypouští do ovzduší toxické látky.
Ploggujte. Při běhání nebo procházkách v přírodě i ve městě sbírejte odpadky, které pak vyřídíte do příslušných kontejnerů.
Kupujte organické produkty a odmítněte ovoce a zeleninu ošetřené pesticidy, které ničí půdu.
Chodte častěji do přírody.
Nekupujte produkty vytvořené nebo ušité z ohrožených druhů zvířat.

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO FIRMA

Eliminujte jakékoli operace, které by mohly poškodit či ublížit lidem nebo přírodě.
Nevypouštějte toxiny do ovzduší, do země (poškozují půdu) ani do vody.
Vodní zdroje využívejte tak, abyste chránili ekosystémy a zabránili deforestaci a dezertifikaci.
Zajímejte se, odkud pochází vaše přírodní zdroje – např. dřevo z udržitelně obhospodařovaných lesů.
Ujistěte se, že do odpadů nevypouštíte jakékoliv látky, které by mohly narušit ekosystémy.
Svou činností nenarušujte zdraví kritických ekosystémů jako jsou primární lesy nebo mokřady.

Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO JEDNOTLIVEC

Využijte svého práva zvolit si představitele země a místní komunity.
Vystupujte veřejně, zapojte se do iniciativ, zajímejte se o veřejné dění, podporujte petice a dohody.
Budte informovaní, sledujte místní zpravodajství.
Naučte se znát a vyžadovat dodržování lidských práv.
Budte tolerantní k ostatním.
Odmítejte korupci a zneužívání moci.
Respektujte jiné národy a náboženství.

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO FIRMA

Podnikajte eticky a společensky odpovědně.
Zařaďte do svého podnikání aktivity, politiky a přístupy, které jsou v duchu mezinárodního práva.
Zajímejte se o dynamiku trhu a o jeho možná ohrožení (netransparentnost, oslabující instituce).
Zajistěte zaměstnancům pravomoc vyjadřovat nespokojenost s neetickým chováním, nerovným zacházením nebo porušováním práv.
Umožněte zákazníkům, aby měli pravomoc se vyjadřovat k potenciálně škodlivým aspektům produktů, a řešte tyto obavy dostatečně.
Plaťte ve správný čas daně a poplatky. Podáváním zpráv o svých financích společnost podporuje snahy o rozvoj zodpovědných a transparentních institucí.
Podávejte pravidelně zprávy o činnosti vaší firmy a zveřejňujte informace, které lidé potřebují k životu.

17 PARTNERSTVÍ
KE SPLNĚNÍ CÍLŮ

Oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO JEDNOTLIVEC

Objevujte a sdílejte Cíle udržitelného rozvoje (SDGs).
Podporujte ty, kteří spojují společnost.
Zapojte se na pozici dobrovolníka do různých akcí ve své komunitě.
Podělte se s ostatními o svých zkušenostech z naplňování Cílů udržitelného rozvoje.
Sdílejte dobré příklady z praxe a úspěchy ostatních.

CO MŮŽETE UDĚLAT JAKO FIRMA

Vytvářejte a rozvíjejte globální partnerství pro udržitelný rozvoj.
Sdílejte své zkušenosti s ostatními.
Implementujte do strategie firmy naplňování Cílů udržitelného rozvoje a bavte se o možnostech jejich implementace i se svými dodavateli a ostatními firmami.
Udržujte partnerství mezi vaší firmou, vládními institucemi a občanským sektorem.
U špatných vztahů partnerství se snažte o jejich nápravu a narovnání.

I když je zřetelné, že ne každý ze 17 cílů udržitelného rozvoje je pro každou zemi stejně relevantní, což zpravidla vede k vypracování vlastních strategií, jakou je v případě České republiky např. Strategický rámec ČR 2030. Zároveň je zřejmé, že v mnoha ohledech můžeme udělat mnoho, pokud se naučíme vidět potřeby současného světa jinými očima. V České republice nemáme chudobu srovnatelnou s mnoha zeměmi světa. Statisticky jsme na tom dobře, až bychom mohli mít pocit, že se nás například první z globálních rozvojových cílů

vůbec netýká. A přesto víme, protože to vidíme na vlastní oči, že jsou v naší společnosti lidé, kteří trpí chudobou. A nejsou to jen ti, kteří se do takové situace dostali vlastním přičiněním a vlastními chybami. Události posledních dní a týdnů, kdy jsme svědky prudkého růstu cen energií, potravin a dalších základních životních potřeb nás musí zneklidňovat, protože rozšiřující se chudoba (ať už ji říkáme energetická, nebo jinak) je realitou i v naší zemi. A takových příkladů si můžeme uvést hodně.

Organizace, firmy i jednotlivci pracující v sektoru dopravy stojí před výzvou uchopit realitu globálních výzev současného světa i tohoto odvětví a najít způsoby, jak reagovat. Cíle udržitelného rozvoje a koncept společenské odpovědnosti mohou použít jako inspiraci a nástroje, které jejich pozitivní reakci dají cíl, formu, tvar a potřebné dovednosti. Tato i naše předešlá studie⁷³ se snažila tyto myšlenky a nástroje stručně představit.

⁷³ Podpora a vývoj CSR ve světle trendů 21. století a možnosti jeho uplatnění vybranými subjekty v sektoru dopravy, ASO 2020

5. Shrnutí

- Udržitelný rozvoj je klíčová myšlenka současnosti, která má reagovat na klíčové globální výzvy, kterým čelíme, zejména z pohledu dramatické klimatické změny.
- Myšlenka udržitelného rozvoje je také integrována do konceptu společenské odpovědnosti organizací (CSR), jako cíle odpovědného jednání. Udržitelnost našeho jednání a podnikání v různých aspektech života a práce můžeme tedy chápat, jako cíl (proč bychom to měli dělat), postupy konceptu společenské odpovědnosti organizací můžeme chápat jako nástroje (jak to máme dělat). Oba koncepty se tedy vhodně doplňují a integrují.
- Myšlenky udržitelného rozvoje jsou jako výzva ke změně a program pro náš svět formulovány v **Agendě 2030**, která vznikla na půdě OSN pro roky 2015-2030, jako společná práce členských organizací OSN. Tato agenda také definuje **17 cílů udržitelného rozvoje (SDGs)**, které se nám mají stát vodítkem a inspirací pro udržitelný svět.
- Udržitelné jednání není jen záležitostí vlád a politiků, i když ti nesou za tento svět a za naše životy svou odpovědnost a zavázali se k naplnění Agendy 2030. Udržitelné jednání je výzvou a závazkem pro každého z nás, pro organizace, firmy, podnikatele i jednotlivce. Bez pochopení této skutečnosti zůstanou tyto myšlenky jen na papíře, jako jedna z dalších nenaplněných koncepcí. V takovém případě však ponese my a především naše děti následky ve formě zničeného a vydrancovaného světa.
- 17 cílů udržitelného rozvoje a koncept společenské odpovědnosti organizací, jsou vize a myšlenky propojeného světa, světa pro všechny, světa, který má budoucnost, světa, ve kterém nepřevládá třídní boj ani bezcitné kořistění, ale zodpovědnost, spolupráce a naděje, že každý zde může najít své místo.
- I v sektoru železniční dopravy je třeba reagovat na tyto výzvy. Železniční doprava má v současném světě velkou výhodu v tom, že může nabízet udržitelná řešení dopravy osob a zboží a propojování světa. Ale i železniční doprava se musí změnit a opustit stereotypy a řešení 19. a 20. století a přizpůsobit se potřebám a představám současnosti a udržitelné budoucnosti.
- Instituce, organizace a firmy působící v sektoru železniční dopravy mají velkou šanci stát se vizionáři udržitelných řešení a ukazovat cestu širší společnosti. To ovšem předpokládá vědomě, důsledně a profesionálně nastavovat způsoby organizačního řízení, organizačního chování a poskytovaných služeb v souladu s principy společenské odpovědnosti organizací.
- Evropský rok železnice 2021 vyhlášený Evropskou komisí je propagací a připomínkou potenciálu, který železnice v sobě pro budoucnost má.
- Aplikace a obhajoba principů udržitelného jednání a podnikání a společenské odpovědnosti organizací je výzvou pro zástupce zaměstnanců (odborníky) a pro sociální dialog. Odbořové organizace se mohou stát ambasadory změny. Znamená to však pro ně potřebu rozšířit své vnímání světa i o další rozměry.
- Každá organizace, firma i jednotlivec mohou udělat svůj dobrovolný osobní závazek, jak chtějí přispívat k udržitelnému světu. Inspirovat se mohou u firem a jednotlivců, kteří

něco takového již udělali.⁷⁴ Jedna firma nebo jeden člověk nezmění svět, ale když se přidají k vizi, za kterou jdou i ostatní, mohou změnit mnohé.

⁷⁴ <https://www.cr2030.cz/zavazky/>

Přehled použitých zdrojů

www.mmr.cz

www.mzp.cz

www.cr2030.cz

www.spolecenskaodpovednost.cz

www.ipsos.cz

www.europarl.europa.eu

www.ec.europa.eu

www.connectingeuropeexpress.eu

www.cer.be

www.spravazeleznic.cz

www.cd.cz

Strategický rámec Česká republika 2030, Úřad vlády ČR 2017

Implementace Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj (Cílů udržitelného rozvoje) v České republice, MM

Druhý Dobrovolný národní přezkum Agendy 2030 v České republice (2021), ISBN PDF: 978-80-7212-654-5, MMR ČR 2021

Svět který chceme – Budoucnost pro všechny, Informační centrum OSN v Praze, 2014

Podpora a vývoj CSR ve světle trendů 21. století a možnosti jeho uplatnění vybranými subjekty v sektoru dopravy, Studie ASO 2020

Dopravní politika České republiky pro období 2021 – 2027 s výhledem do roku 2050, Ministerstvo dopravy 2021

Přehled a výhled železniční nákladní dopravy v EU, Železniční nákladní doprava, Erstegroup 2020

Timothy J. McClimon , 5 Corporate Social Responsibility Trends To Follow In, Forbes 2020

Přílohy:

- 1. 17 Cílů udržitelného rozvoje (#SDGs) včetně podcílů.**
- 2. Přehled cílů Strategického rámce Česká republika 2030**

Příloha č. 1

17 Cílů udržitelného rozvoje (#SDGs) včetně podcílů⁷⁵.

SDG 1: Vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě

- 1.1 Do roku 2030 odstranit extrémní chudobu všude na světě; extrémní chudoba je v současnosti definována jako život za méně než 1,25 dolaru na den
- 1.2 Do roku 2030 snížit alespoň o polovinu podíl mužů, žen a dětí všech věkových kategorií, kteří žijí v chudobě tak jak je definována v národní legislativě
- 1.3 Zavést na úrovni států vhodné systémy sociální ochrany pro všechny včetně nejpotřebnějších, a do roku 2030 rozšířit jejich dosah na většinu chudých a ohrožených
- 1.4 Do roku 2030 zajistit, aby všichni muži a ženy, zejména chudí a zranitelní, měli stejná práva v přístupu k ekonomickým zdrojům i základním službám, na vlastnictví a možnost nakládat s půdou a stejná práva na další formy vlastnictví, dědictví, přírodní zdroje, příslušné nové technologie a finanční služby, jako například mikrofinancování
- 1.5 Do roku 2030 posílit odolnost chudých a zranitelných a zmírnit jejich zranitelnost před extrémními klimatickými jevy a jinými ekonomickými, sociálními a enviromentálními otřesy a pohromami
- 1.6 Zajistit výraznou mobilizaci prostředků z různých zdrojů, mimo jiné i dokonalejší rozvojovou spoluprací, a zajistit tak přiměřené a předvídatelné prostředky pro rozvojové země – zejména nejméně rozvinuté – na zavádění programů a politik na odstranění chudoby ve všech jejích formách
- 1.7 Vytvořit výrazné politické strategie na národní, regionální i mezinárodní úrovni, založené na genderově citlivých rozvojových strategiích na podporu chudých, které povedou ke zrychlení investic do opatření na odstranění chudoby

SDG 2: Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství

- 2.1 Do roku 2030 vymýtit hlad a zajistit přístup všem lidem, zejména chudým a ohroženým, včetně malých dětí, k bezpečné, výživné a dostačující stravě po celý rok
- 2.2 Do roku 2030 odstranit všechny formy podvýživy a do roku 2025 dosáhnout mezinárodně dohodnutých cílů ohledně zakrnění a hubnutí dětí mladších pěti let a vyřešit výživové potřeby dospívajících dívek, těhotných a kojících žen a starších osob
- 2.3 Do roku 2030 zdvojnásobit zemědělskou produktivitu a příjmy malých zemědělců – zejména žen, původních obyvatel, rodinných farmářů, pastevců a rybářů – pomocí zajištění bezpečného a rovného přístupu k půdě, dalším výrobním zdrojům (a vstupům), znalostem, finančním službám, trhům a vytvářením příležitostí k vytváření přidané hodnoty a přístupu k zaměstnání v nezemědělském sektoru
- 2.4 Do roku 2030 zajistit/zavést systémy udržitelné výroby potravin a (zavést) odolné zemědělské postupy, které zvýší produktivitu a výrobu a pomohou zachovat ekosystémy posilující schopnosti půdy přizpůsobit se klimatické změně, extrémnímu počasí, suchu, záplavám a dalším pohromám, a které postupně zlepší kvalitu půdy
- 2.5 Do roku 2020 zajistit zachování genetické rozmanitosti osiv, pěstovaných plodin, hospodářských a domácích zvířat a jejich divoce žijících příbuzných druhů, mimo jiné pomocí správně spravovaných a diverzifikovaných semenných a rostlinných bank na národní, regionální i mezinárodní úrovni a zajistit přístup ke spravedlivému sdílení přínosů z využívání genetických zdrojů a tradičních poznatků, v souladu s mezinárodními dohodami
- 2.6 Zvýšit investice, mimo jiné i prostřednictvím posílené mezinárodní spolupráce, do venkovské infrastruktury, zemědělského výzkumu a nadstavbových služeb, vývoje

⁷⁵ Elektronicky např. na [TISK Příloha-č.-3_Přehled-Cílů-udržitelného-rozvoje-Organizace-spojených-národů.pdf](https://www.tisk.cz/Příloha-č.-3_Přehled-Cílů-udržitelného-rozvoje-Organizace-spojených-národů.pdf) (cr2030.cz)

technologií a genových bank zvířat a rostlin za účelem zlepšení zemědělských výrobních kapacit v rozvojových zemích, zejména v těch nejméně rozvinutých

2.7 Napravit a předcházet obchodním omezením a pokřivením na světových zemědělských trzích, mimo jiné prostřednictvím souběžného odstranění všech forem dotací na vývoz a dalších opatření s obdobným účinkem, v souladu s mandátem rozvojového kola v Dauhá

2.8 Přijmout opatření k zajištění řádného fungování trhu potravinářských komodit a jejich derivátů a usnadnit včasný přístup k informacím o trhu, včetně informací o potravinových rezervách, s cílem přispět k omezení extrémní volatility cen potravin

SDG 3: Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku

3.1 Do roku 2030 celosvětově snížit míru mateřské úmrtnosti na méně než 70 na 100 tisíc porodů

3.2 Do roku 2030 zabránit úmrtím novorozenců a dětí mladších pěti let, jimž je možné předejít. Všechny země budou usilovat o snížení novorozenecké úmrtnosti na úroveň maximálně 12 úmrtí na 1000 živě narozených dětí a snížení úmrtnosti dětí mladších pěti let na úroveň 25 a méně na 1000 živě narozených dětí

3.3 Do roku 2030 ukončit epidemii AIDS, tuberkulózy, malárie a zanedbávaných tropických nemocí a bojovat proti hepatitidě, vodou přenášeným nemocem a ostatním přenosným nemocem

3.4 Do roku 2030 snížit pomocí prevence a léčby o třetinu předčasnou úmrtnost na nepřenositelné choroby; podporovat duševní zdraví a duševní pohodu

3.5 Posílit prevenci a léčbu užívání návykových látek, včetně užívání narkotik a škodlivého užívání alkoholu

3.6 Do roku 2020 celosvětově snížit na polovinu počet úmrtí a zranění při dopravních nehodách

3.7 Do roku 2030 zajistit všeobecný přístup ke službám pro sexuální a reprodukční zdraví, jako jsou programy plánovaného rodičovství, informace a vzdělávání nebo zahrnutí problematiky reprodukčního zdraví do národních strategií a programů

3.8 Docílit všeobecného zabezpečení zdraví, včetně ochrany finančních rizik, přístupu ke kvalitní základní zdravotní péči a přístupu k bezpečným, účinným, kvalitním a cenově dostupným základním léčivům a očkovacím látkám pro všechny

3.9 Do roku 2030 podstatně snížit počet úmrtí a onemocnění vlivem nebezpečných chemických látek a znečištěného vzduchu, vody a půdy

3.10 Posílit uplatňování rámcové úmluvy Světové zdravotnické organizace (WHO) o kontrole tabáku ve všech zemích dle potřeby

3.11 Podporovat výzkum a vývoj vakcín a léků na přenosné i nepřenosné choroby, které primárně postihují především rozvojové země, poskytnout přístup k cenově dostupným základním lékům a vakcínám v souladu s Deklarací z Dohá o Dohodě TRIPS a veřejném zdraví, která potvrzuje právo rozvojových zemí plně využít ujednání v Dohodě o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, pokud jde o flexibilitu v ochraně veřejného zdraví a zejména v přístupu k lékům pro všechny

3.12 Podstatně zvýšit financování zdravotnictví a nábor, rozvoj, školení a retence pracovníků ve zdravotnictví v rozvojových zemích, zejména v těch nejméně rozvinutých a v malých ostrovních rozvojových státech

3.13 Zvýšit kapacitu všech zemí, zejména rozvojových, pro včasné varování, snižování rizik a řízení národních a globálních zdravotních rizik

SDG 4: Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny

- 4.1 Do roku 2030 zajistit, aby všechny dívky a chlapci ukončili bezplatné, rovnoprávné a kvalitní primární a sekundární základní vzdělání, které bude mít odpovídající a efektivní studijní výsledky
- 4.2 Do roku 2030 zajistit, aby všechny dívky a chlapci měli možnost kvalitního rozvoje v raném dětství, aby měli přístup k předškolní péči a vzdělání tak, že budou připraveni pro základní vzdělávání
- 4.3 Do roku 2030 zajistit rovný přístup všech žen a mužů k cenově dostupnému a kvalitnímu odbornému, učňovskému a vyššímu vzdělání, včetně univerzitního
- 4.4 Do roku 2030 výrazně zvýšit počet mladých a dospělých, kteří mají příslušné dovednosti včetně technických a odborných, které budou předpokladem pro zaměstnání, důstojné pracovní zařazení a pro podnikání
- 4.5 Do roku 2030 eliminovat genderové nerovnosti ve vzdělávání a zajistit rovný přístup ke všem úrovním vzdělání a odborné přípravy pro znevýhodněné – osoby se zdravotním postižením, původní obyvatelstvo či ohrožené děti
- 4.6 Do roku 2030 zajistit, aby všichni mladí a značná část dospělých mužů i žen dosáhli čtenářské a matematické gramotnosti
- 4.7 Do roku 2030 zajistit, aby všichni studenti získali znalosti a dovednosti potřebné k podpoře udržitelného rozvoje, mimo jiné prostřednictvím vzdělávání o udržitelném rozvoji a trvale udržitelném způsobu života, o lidských právech, genderové rovnosti, dále pomocí podpory kultury míru a nenásilí, globálního občanství i docenění kulturní rozmanitosti a příspěvku kultury k udržitelnému rozvoji
- 4.8 Vybudovat a vylepšit genderově citlivá vzdělávací zařízení, která budou vhodná pro děti i lidi se zdravotním postižením, a poskytnout bezpečné, nenásilné, inkluzivní a efektivní vzdělávací prostředí pro všechny
- 4.9 Do roku 2020 výrazně na celém světě rozšířit počet stipendií pro studenty z rozvojových zemí – zejména těch nejméně rozvinutých, malých ostrovních rozvojových a afrických států – pro zápis do vysokoškolského vzdělávání, učňovské přípravy a vzdělávacích programů v informačních a komunikačních technologiích, technologických, stavebních a vědeckých oborech v rozvinutých i rozvojových státech
- 4.10 Do roku 2030 výrazně zvýšit počty kvalifikovaných učitelů, a to i prostřednictvím mezinárodní spolupráce pro vzdělávání učitelů v rozvojových zemích, zejména těch nejméně rozvinutých, a malých ostrovních rozvojových státech

SDG 5 : Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek

- 5.1 Celosvětově skoncovat se všemi formami diskriminace žen a dívek
- 5.2 Eliminovat všechny formy násilí vůči ženám a dívkám ve veřejné i soukromé sféře, včetně obchodu s lidmi a sexuálního či jiného vykořisťování
- 5.3 Odstranit všechny škodlivé praktiky jako jsou dětské, předčasné a nucené sňatky či ženská obřízka
- 5.4 Uznávat a oceňovat neplacenou péči a domácí práce pomocí zajištění veřejných služeb, infrastruktury a politik sociální ochrany a prosazování sdílené odpovědnosti v rámci domácnosti a rodiny podle zvyklostí dané země
- 5.5 Zajistit ženám rovné příležitosti a plnou a efektivní účast na rozhodování na všech úrovních v politickém, ekonomickém i veřejném životě
- 5.6 Zajistit všeobecnou dostupnost služeb sexuálního a reprodukčního zdraví a reprodukčního práva, jak bylo dohodnuto v souladu s Akčním programem Mezinárodní konference o populaci a rozvoji a Pekingskou akční platformou a závěrečnými dokumenty návazných konferencí
- 5.7 Provést reformy, které ženám zajistí rovná práva k ekonomickým zdrojům, možnost vlastnictví a hospodaření s pozemky i dalších forem vlastnictví, přístup k finančním službám, dědictví a přírodním zdrojům v souladu s národní legislativou
- 5.8 Rozšířit možnosti využívání moderních technologií, zejména informačních a komunikačních, pro posilování postavení žen

5.9 Přijmout a posílit vhodné politiky a vymahatelné právní předpisy pro prosazování rovnosti žen a mužů a posilování postavení žen a dívek ve všech sférách

SDG 6: Zajistit všem dostupnost vody a sanitačních zařízení a udržitelné hospodaření s nimi

6.1 Do roku 2030 zajistit univerzální a rovný přístup k bezpečné a cenově dostupné pitné vodě pro všechny

6.2 Do roku 2030 zajistit spravedlivě všem odpovídající sanitační a hygienická zařízení a skoncovat s vylučováním na volných prostranstvích, se zvláštním ohledem na potřeby žen, dívek a lidí v těžké situaci

6.3 Do roku 2030 zlepšit kvalitu vody snížením jejího znečištění, zamezením vyhazování odpadů do vody a minimalizací vypouštění nebezpečných chemických látek do vody, snížit na polovinu podíl znečištěných odpadních vod a podstatně zvýšit recyklaci a bezpečné opětovné využívání vody v celosvětovém měřítku

6.4 Do roku 2030 podstatně zvýšit efektivitu využívání vody ve všech sektorech a zajistit udržitelný odběr a dodávky pitné vody tak, aby byl vyřešen nedostatek vody a podstatně se snížil počet lidí trpících jejím nedostatkem

6.5 Do roku 2030 zavést integrovanou správu vodních zdrojů na všech úrovních, a to i pomocí přeshraniční spolupráce tam, kde je to vhodné

6.6 Do roku 2020 zajistit ochranu a obnovu ekosystémů souvisejících s vodou, včetně hor, lesů, mokřad, řek, zvodní (aquifers) a jezer

6.7 Do roku 2030 rozšířit mezinárodní spolupráci a podporu budování kapacit v rozvojových zemích v rámci programů a činností souvisejících s vodou a sanitačními zařízeními zahrnující zadržování, odsolování a efektivní využívání vody, čištění odpadních vod a využívání technologií pro recyklaci a opětovné využívání vody

6.8 Podporovat a posilovat zapojení místních komunit do zlepšování správy vodních zdrojů a sanitačních zařízení

SDG 7: Zajistit přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie pro všechny

7.1 Do roku 2030 zajistit všem přístup k cenově dostupným, spolehlivým a moderním energetickým službám

7.2 Do roku 2030 podstatně zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů na celosvětovém energetickém mixu

7.3 Do roku 2030 celosvětově zdvojnásobit energetickou účinnost

7.4 Do roku 2030 zlepšit mezinárodní spolupráci ve zpřístupňování výzkumu a technologií čisté energie, včetně energie z obnovitelných zdrojů, energetické účinnosti a pokročilých a čistších technologií fosilních paliv; podporovat investice do energetické infrastruktury a technologií čisté energie

7.5 Do roku 2030 rozšířit infrastrukturu a vylepšit technologie pro dodávky moderních a udržitelných energetických služeb pro všechny v rozvojových zemích, zejména v nejméně rozvinutých a malých ostrovních rozvojových státech

SDG 8: Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný hospodářský růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny

8.1 Udržovat ekonomický růst na hlavu v závislosti na podmínkách jednotlivých zemí, zejména minimálně 7procentní růst HDP ročně v nejméně rozvinutých zemích

8.2 Dosáhnout vyšší úrovně ekonomické produktivity pomocí diverzifikace, technologického rozvoje a inovací, mimo jiné také zaměřením se na odvětví s vysokou přidanou hodnotou a s vysokým podílem lidské práce

8.3 Podporovat politiky orientované na rozvoj, které podporují produktivní činnosti, vytváření důstojných pracovních míst, podnikání, kreativitu a inovace, a podporují vznik a růst mikropodniků, malých a středních podniků, mimo jiné prostřednictvím zpřístupňování finančních služeb

8.4 Postupně až do roku 2030 zlepšovat efektivní využívání globálních zdrojů ve spotřebě i výrobě a učinit vše potřebné pro to, aby ekonomický růst nebyl spojen s poškozováním životního prostředí, v souladu s desetiletým rámcovým programem trvale udržitelné spotřeby a výroby, v jehož čele stojí rozvinuté země

8.5 Do roku 2030 dosáhnout plné a produktivní zaměstnanosti a zajistit důstojnou práci pro všechny ženy a muže, včetně mladých lidí a osob se zdravotním postižením, a zajistit stejnou odměnu za rovnocennou práci

8.6 Do roku 2020 podstatně snížit podíl mladých lidí, kteří nepracují ani nestudují

8.7 Přijmout okamžitá a účinná opatření k vymýcení nucené práce, skoncovat s moderními formami otroctví a s obchodováním s lidmi a dosáhnout zákazu a odstranění nejhorších forem dětské práce, včetně nábora a využívání dětských vojáků, a do roku 2025 odstranit dětskou práci ve všech jejích formách

8.8 Chránit práva a podporovat bezpečné a stabilní pracovní podmínky pro všechny pracující, včetně pracujících migrantů – zejména žen, a lidí s nebezpečným povoláním

8.9 Do roku 2030 navrhnout a realizovat politiky podpory udržitelného cestovního ruchu, který vytváří pracovní místa a podporuje místní kulturu a produkty

8.10 Posílit kapacitu domácích finančních institucí na podporu a rozšíření přístupu k bankovníctví, pojišťovnictví a finančním službám pro všechny

8.11 Zvýšit podporu konceptu „Pomoc na podporu obchodu“ (Aid for Trade) pro rozvojové země, zejména těch nejméně rozvinutých, mimo jiné prostřednictvím programu „Prohloubený integrovaný rámec obchodní technické asistence pro nejméně rozvinuté státy (Enhanced Integrated Framework for Trade-Related Technical Assistance to Least Developed Countries, EIF)

8.12 Do roku 2020 rozvinout a uvést v život globální strategii pro zaměstnávání mladých a realizovat Globální pakt pro pracovní místa Mezinárodní organizace práce

SDG 9: Vybudovat odolnou infrastrukturu, podporovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace

9.1 Rozvinout kvalitní, spolehlivou, udržitelnou a odolnou infrastrukturu, zahrnující i regionální a přeshraniční infrastrukturu, na podporu ekonomického rozvoje a zvýšené kvality života, se zaměřením na ekonomicky dostupný a rovný přístup pro všechny

9.2 Podporovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a do roku 2030 významně zvýšit podíl průmyslu na zaměstnanosti a HDP, a to s ohledem na podmínky v jednotlivých zemích, a zdvojnásobit jeho podíl v nejméně rozvinutých státech

9.3 Zlepšit přístup malých průmyslových a jiných podniků – zejména v rozvojových zemích – k finančním službám, včetně dostupných úvěrů, a jejich začleňování do hodnotových řetězců a trhů

9.4 Do roku 2030 zmodernizovat infrastrukturu a zdokonalit vybavení průmyslových podniků tak, aby byly udržitelné, účinněji využívaly zdroje; dále využívat více čistých a k životnímu prostředí šetrných technologií a výrobních procesů; zapojí se všechny státy s ohledem na své možnosti

9.5 Posílit vědecký výzkum, zlepšit technologickou vybavenost průmyslových odvětví ve všech zemích, zejména rozvojových, a do roku 2030 podporovat inovace a významně zvýšit počet výzkumných a vývojových pracovníků na jeden milion obyvatel a výdaje na soukromý i veřejný výzkum a vývoj

9.6 Napomáhat rozvoji udržitelné a odolné infrastruktury v rozvojových zemích prostřednictvím lepší finanční, technologické a technické podpory africkým, nejméně rozvinutým, vnitrozemským rozvojovým a malým ostrovním rozvojovým státům

9.7 Podporovat rozvoj technologií, výzkumu a inovací v rozvojových zemích, včetně zajišťování příznivého politického prostředí mimo jiné pro průmyslovou diverzifikaci a výrobu zboží s přidanou hodnotou

9.8 Výrazně zvýšit přístup k informačním a komunikačním technologiím a usilovat o poskytování všeobecného a cenově dostupného přístupu k internetu v nejméně rozvinutých státech do roku 2020

SDG 10: Snížit nerovnost uvnitř zemí i mezi nimi

10.1 Do roku 2030 postupně dosáhnout a udržet růst příjmů spodních 40 procent populace na úrovni vyšší než je celostátní průměr

10.2 Do roku 2030 posilovat a podporovat sociální, ekonomické a politické začleňování všech, bez ohledu na věk, pohlaví, zdravotní postižení, rasu, etnický původ, náboženské vyznání a ekonomické či jiné postavení

10.3 Zajistit rovné příležitosti a snížit nerovnosti, zejména odstraňováním diskriminačních zákonů, politik a postupů, a podporou vhodných právních předpisů, politik a postupů

10.4 Přijmout politická opatření, zejména v oblasti fiskální, mzdové a v oblasti sociální ochrany a postupně dosáhnout větší rovnosti

10.5 Zlepšit regulaci a monitoring globálních finančních trhů a institucí a posílit uplatňování těchto regulací

10.6 Zajistit větší zastoupení a silnější hlas pro rozvojové státy v rozhodování vmezinárodních ekonomických a finančních institucí s cílem vytvořit efektivnější, věrohodnější, spolehlivější a legitimnější instituce

10.7 Usnadňovat řízenou, bezpečnou a zodpovědnou migraci a mobilitu lidí, zahrnující uplatňování plánovaných a dobře řízených migračních politik

10.8 Uplatňovat zásadu zvláštního a diferencovaného přístupu k rozvojovým zemím, zejména k těm nejméně rozvinutým, v souladu s dohodami Světové obchodní organizace

10.9 Podporovat oficiální rozvojovou pomoc (ODA) a finanční toky zahrnující přímé zahraniční investice do států, které to potřebují nejvíce, zejména nejméně rozvinuté, africké země, malé ostrovní a vnitrozemské rozvojových státy, v souladu s jejich národními plány a programy

10.10 Do roku 2030 snížit náklady na převody remitencí migrantů na méně než 3 procenta a eliminovat transakční kanály s náklady vyššími než 5 procent

SDG 11: Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce

11.1 Do roku 2030 zajistit všem přístup k odpovídajícímu, bezpečnému a cenově dostupnému bydlení a základním službám, zlepšit podmínky bydlení ve slumech

11.2 Do roku 2030 poskytnout všem přístup k bezpečným, finančně dostupným, snadno přístupným a udržitelným dopravním systémům zlepšit bezpečnost silničního provozu zejména rozšířením veřejné dopravy se zvláštním důrazem na potřeby lidí v těžké situaci jako ženy, děti, osoby se zdravotním postižením a starší osoby

11.3 Do roku 2030 posílit inkluzivní a udržitelnou urbanizaci a kapacity pro participativní, integrované a udržitelné plánování a správu měst a obcí ve všech zemích

11.4 Zlepšit úsilí na ochranu a záchranu světového kulturního a přírodního dědictví

11.5 Do roku 2030 výrazně snížit počet úmrtí a dalších negativních dopadů přírodních katastrof zahrnujících pohromy spojené s vodou. Týká se to také přímých ekonomických ztrát ve vztahu ke globálnímu HDP. Zvláštní pozornost je nutné věnovat ochraně chudých a zranitelných lidí

11.6 Do roku 2030 snížit nepříznivý dopad životního prostředí měst na jejich obyvatele, zejména zaměřením pozornosti na kvalitu ovzduší a nakládání s komunálním i jiným odpadem

11.7 Do roku 2030 zajistit všeobecný přístup k bezpečné, inkluzivní a přístupné městské zeleni a veřejnému prostoru, zejména pro ženy a děti, starší osoby a osoby se zdravotním postižením

11.8 Podporovat pozitivní ekonomické, sociální a environmentální vazby mezi městskými, příměstskými a venkovskými oblastmi zlepšením národního a regionálního rozvojového plánování

11.9 Do roku 2020 výrazně zvýšit počet měst a obcí, které přijímají a realizují integrované politiky a plány na podporu inkluze, účinného využívání zdrojů, zmírňování a adaptace na změnu klimatu, odolnost vůči katastrofám, a vypracovat a realizovat komplexní řízení rizik katastrof na všech úrovních v souladu se Sendaiským rámcem pro DRR 2015 – 2030

11.10 Podporovat nejméně rozvinuté země, mimo jiné prostřednictvím finanční a technické pomoci, při stavbě udržitelných a odolných budov s využitím místních materiálů

SDG 12: Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu

12.1 Uplatňovat desetiletý rámec programů pro udržitelnou spotřebu a výrobu se zapojením všech států v čele s rozvinutými a s přihlédnutím k rozvoji a schopnostem států rozvojových

12.2 Do roku 2030 dosáhnout udržitelného hospodaření s přírodními zdroji a jejich efektivního využívání

12.3 Do roku 2030 snížit v přepočtu na hlavu na polovinu globální plýtvání potravinami na maloobchodní a spotřebitelské úrovni a snížit ztráty potravin v celém výrobním a zásobovacím procesu, včetně posklizňových ztrát

12.4 Do roku 2020 dosáhnout k životnímu prostředí šetrného nakládání s chemickými látkami a odpady během celého jejich životního cyklu, v souladu s dohodnutými mezinárodními rámci, a výrazně snížit jejich uvolňování do ovzduší, vody a půdy tak, aby se minimalizovaly nepříznivé dopady na lidské zdraví a životní prostředí

12.5 Do roku 2030 výrazně snížit produkci odpadů s pomocí prevence, redukce, recyklace a opětovného používání

12.6 Podporovat podniky, zejména velké a nadnárodní společnosti, aby přijaly udržitelné postupy a začlenily informace o udržitelnosti do svých pravidelných zpráv

12.7 Prosazovat udržitelné postupy v zadávání veřejných zakázek v souladu s národními politikami a prioritami

12.8 Do roku 2030 zajistit, aby lidé v celém světě měli relevantní informace a povědomí o udržitelném rozvoji a životním stylu v souladu s přírodou

12.9 Podporovat rozvojové země, aby posílily své vědecké a technologické kapacity, a přešly tak k udržitelnějšímu způsobu výroby a spotřeby

12.10 Vytvořit a zavést nástroje pro sledování dopadů udržitelného rozvoje na cestovní ruch, který vytváří pracovní místa a podporuje místní kulturu a produkty

12.11 Usměrnit neefektivní dotace na fosilní paliva podporující nadbytečnou spotřebu odstraňováním pokřivení trhu v souladu s podmínkami v jednotlivých státech, mimo jiné prostřednictvím daňové restrukturalizace a rušením těchto škodlivých dotací tam, kde existují, aby byl zřejmý jejich dopad na životní prostředí. Je potřeba přitom brát plně v úvahu specifické potřeby a podmínky rozvojových zemí a minimalizovat možné negativní dopady na jejich rozvoj způsobem, který bude chránit chudé a dotčené komunity.

SDG 13: Přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládnání jejich dopadů

13.1 Ve všech zemích zvýšit odolnost a schopnost adaptace na nebezpečí související s klimatem a přírodními pohromami

13.2 Začlenit opatření v oblasti změny klimatu do národních politik, strategií a plánování
13.3 Zlepšit vzdělávání a zvyšování povědomí o klimatické změně, rozšířit lidské i institucionální kapacity pro zmírňování změny klimatu, adaptaci na ni, snižování jejich dopadů a včasné varování

13.4 Uvést do praxe závazek přijatý vyspělými zeměmi v Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu a do roku 2020 společně dát k dispozici ze všech zdrojů 100 miliard ročně na řešení potřeb rozvojových zemí v souvislosti se smysluplnými opatřeními na zmírňování a transparentností při jejich zavádění a plně zprovoznit Zelený klimatický fond v co nejkratší době

13.5 Podporovat mechanismy pro zvyšování kapacit pro efektivní plánování a řízení v oblasti změny klimatu v nejméně rozvinutých zemích, se zaměřením na ženy, mládež, místní a přehlížené komunity

* S vědomím, že Rámcová úmluva OSN o změně klimatu je primárním mezinárodním, mezivládním fórem pro vyjednávání globální reakce na změnu klimatu.

SDG 14: Chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje

14.1 Do roku 2025 předcházet a výrazně snižovat znečištění moří, zejména znečištění, které je způsobováno činností na pevnině, včetně odpadků a znečištění z živin

14.2 Do roku 2020 udržitelně spravovat a chránit mořské a pobřežní ekosystémy, aby se zabránilo výrazným negativním dopadům, mimo jiné posilováním jejich odolnosti a opatřeními na jejich obnovu s cílem zajistit zdravé a produktivní oceány

14.3 Minimalizovat a řešit dopady okyselování oceánů, mimo jiné prohloubováním vědecké spolupráce na všech úrovních

14.4 Do roku 2020 dosáhnout účinné regulace rybolovu a skoncovat s nadměrným rybolovem, nezákonným, nehlášeným a neregulovaným rybolovem a nešetrnými metodami rybolovu, zavést vědecky podložené plány hospodaření s cílem obnovit populace ryb v co nejkratším možném čase přinejmenším na úroveň, která dokáže produkovat maximální udržitelný výnos podle biologických vlastností jednotlivých druhů

14.5 Do roku 2020 zakonzervovat alespoň 10 procent pobřežních a mořských oblastí v souladu s vnitrostátním i mezinárodním právem a na základě nejlepších dostupných vědeckých informací

14.6 Do roku 2020 zakázat některé formy dotací na rybolov, které přispívají k nadměrnému rybolovu, odstranit dotace, které přispívají k nezákonnému, nehlášenému a neregulovanému rybolovu a upustit od zavádění obdobných nových dotací s vědomím, že odpovídající a efektivní zvláštní a diferencovaný přístup k rozvojovým a nejméně rozvinutým zemím by se měl stát nedílnou součástí vyjednávání Světové obchodní organizace o dotacích na rybolov*

* S ohledem na probíhající vyjednávání Světové obchodní organizace, Rozvojovou agendu a Dauhá a Honkongským ministerským mandátem.

14.7 Do roku 2030 zvýšit ekonomický přínos z udržitelného využívání mořských zdrojů, mimo jiné prostřednictvím řízeného rybolovu, akvakultury a cestovního ruchu pro malé ostrovní rozvojové a nejméně rozvinuté státy

14.8 Rozšířit vědecké poznání, rozvíjet výzkumné kapacity a transfer námořních technologií s ohledem na kritéria a pokyny Mezivládní oceánografické komise o transferu námořních technologií a s cílem zlepšit zdraví oceánů a zvýšit přínos biologické rozmanitosti moří na rozvoj rozvojových zemí, zejména malých ostrovních rozvojových a nejméně rozvinutých států

14.9 Zajistit malým rybářům přístup k mořským zdrojům a trhům

14.10 Posílit ochranu a udržitelné využívání oceánů a jejich zdrojů prostřednictvím mezinárodního práva, jak je zapsáno v Úmluvě o mořském právu, která stanovuje právní rámec pro zachování a udržitelné využívání oceánů a jejich zdrojů, s odvoláním na článek 158 dokumentu Budoucnost, jakou chceme (The Future We Want)

SDG 15: Chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity

15.1 Do roku 2020 zajistit ochranu, obnovu a udržitelné využívání suchozemských a vnitrozemských sladkovodních ekosystémů a jejich služeb, zejména lesů, mokřadů, hor a suchých oblastí, v souladu se závazky z mezinárodních dohod

15.2 Do roku 2020 podpořit zavádění udržitelného hospodaření se všemi typy lesů, zastavit odlesňování, obnovit zničené lesy a podstatně zvýšit zalesňování a obnovu lesů na celém světě

15.3 Do roku 2030 bojovat proti rozšiřování pouští, obnovovat znehodnocenou půdu, včetně pozemků postižených rozšiřováním pouští, suchem či záplavami, usilovat o dosažení světa, ve kterém již nedochází k degradaci půdy

15.4 Do roku 2030 zajistit zachování horských ekosystémů, včetně jejich biodiverzity, aby se zvýšila jejich schopnost poskytovat výhody, které jsou nezbytné pro udržitelný rozvoj

15.5 Přijmout neodkladná a výrazná opatření na snižování degradace přirozeného prostředí, zastavit ztrátu biodiverzity a do roku 2020 chránit a zabraňovat vyhynutí ohrožených druhů

15.6 Zajistit spravedlivé rozdělování přínosů plynoucích z využívání genetických zdrojů a podporovat odpovídající přístup k těmto zdrojům

15.7 Přijmout neodkladná opatření ke skoncování s pytláčením a pašováním chráněných druhů rostlin a živočichů a řešit nabídku i poptávku po nelegálních přírodních produktech

15.8 Do roku 2020 zavést opatření proti zavlečení invazivních druhů do suchozemských a vodních ekosystémů a výrazně snížit jejich dopad na tyto ekosystémy, kontrolovat nebo vymýtit prioritní invazivní druhy

15.9 Do roku 2020 začlenit hodnoty ekosystému a biodiverzity do národního i regionálního plánování, rozvojových procesů a strategií na snižování chudoby

15.10 Mobilizovat a významně zvýšit finanční prostředky ze všech zdrojů na zachování a udržitelné využívání biodiverzity a ekosystémů

15.11 Mobilizovat značné prostředky ze všech zdrojů na všech úrovních na financování udržitelného hospodaření s lesy a poskytnout odpovídající pobídky rozvojovým zemím na zlepšení tohoto hospodaření, včetně ochrany a obnovy lesů

15.12 Zvýšit mezinárodní podporu boji proti pytláčení a pašování chráněných druhů, mimo jiné zvyšováním schopností místních komunit věnovat se udržitelným příležitostem k obživě

SDG 16: Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních

16.1 Výrazně snížit všechny formy násilí a související míru úmrtnosti všude na světě

16.2 Skoncovat se zneužíváním, vykořisťováním a obchodem s lidmi a všemi formami násilí na dětech a jejich mučení

16.3 Podporovat svrchovanost práva na národní i mezinárodní úrovni a zajistit rovný přístup ke spravedlnosti pro všechny

16.4 Do roku 2030 výrazně snížit pohyb nezákonných finančních prostředků a zbraní, usilovat o navrácení odcizeného majetku a bojovat proti všem formám organizovaného zločinu

16.5 Podstatně omezit korupci a úplatkářství ve všech formách

16.6 Vytvořit účinné, odpovědné a transparentní instituce na všech úrovních

- 16.7 Zajistit odpovědné, inkluzivní, participační a zastupitelské rozhodování na všech úrovních
- 16.8 Rozšířit a posílit zapojení rozvojových zemí do rozhodování v mezinárodních institucích
- 16.9 Do roku 2030 poskytnout všem právní subjektivitu, včetně registrace při narození
- 16.10 Zajistit veřejnosti přístup k informacím a ochranu základních svobod, v souladu s vnitrostátními právními předpisy a mezinárodními dohodami
- 16.11 Posílit příslušné instituce států, mimo jiné prostřednictvím mezinárodní spolupráce, pro budování kapacit na všech úrovních pro boj proti násilí, terorismu a trestné činnosti, zejména v rozvojových státech
- 16.12 Podporovat a prosazovat nediskriminační zákony a politiku udržitelného rozvoje

SDG 17: Oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování

FINANCE

- 17.1 Posílit mobilizaci domácích zdrojů, mimo jiné prostřednictvím mezinárodní podpory rozvojovým zemím, ke zlepšení domácích kapacit pro výběr daní a dalších příjmů
- 17.2 Plně realizovat závazky rozvinutých zemí v rámci Oficiální rozvojové pomoci (ODA), včetně závazku mnoha vyspělých zemích poskytnout 0,7 procenta ODA/HND rozvojovým zemím a 0,15 až 0,20 procenta ODA/HND nejméně rozvinutým zemím; poskytovatelé ODA by měli zvážit stanovení cíle poskytnout alespoň 0,20 procenta ODA/HND nejméně rozvinutým zemím
- 17.3 Mobilizovat dodatečné finanční prostředky z různých zdrojů pro rozvojové státy
- 17.4 Pomoci rozvojovým zemím při dosahování dlouhodobé dluhové udržitelnosti prostřednictvím koordinovaných politik zaměřených na podporu financování dluhu, oddlužení a restrukturalizaci dluhu dle potřeby, a zabývat se vnějším zadlužením silně zadlužených chudých zemí, aby se snížila jejich míra zadluženosti
- 17.5 Přijmout a realizovat režimy na podporu investic pro nejméně rozvinuté státy

TECHNOLOGIE

- 17.6 Posílit spolupráci sever-jih, jih-jih, trojstrannou regionální a mezinárodní spolupráci v přístupu k vědě, technologiím a inovacím, a posílit sdílení znalostí za vzájemně dohodnutých podmínek, mimo jiné prostřednictvím lepší koordinace stávajících mechanismů, zejména na úrovni OSN, a prostřednictvím mechanismu mezinárodního zpřístupňování technologií
- 17.7 Podporovat rozvoj, transfer a rozšiřování technologií šetrných k životnímu prostředí do rozvojových zemí za výhodných podmínek, včetně koncesí a preferenčních podmínek na základě vzájemných dohod
- 17.8 Plně zprovoznit technologickou banku a mechanismy budování vědeckých, technologických a inovačních kapacit pro nejméně rozvinuté státy do roku 2017 rozšířit používání technologií, zejména informačních a komunikačních

BUDOVÁNÍ KAPACIT

- 17.9 Posílit mezinárodní podporu pro realizaci efektivního a cíleného budování kapacit v rozvojových zemích na podporu národních plánů naplňování všech cílů udržitelného rozvoje, a to i prostřednictvím spolupráce sever-jih, jih-jih a trojstranné spolupráce

OBCHOD

17.10 Podporovat univerzální, standardizovaný, otevřený, nediskriminační a spravedlivý multilaterální obchodní systém pod dohledem Světové obchodní organizace (WTO), a to i prostřednictvím závěrů vyjednávání v Rozvojové agendě WTO z Dauhá

17.11 Výrazně zvýšit vývoz rozvojových zemí, zejména s cílem zdvojnásobit podíl nejméně rozvinutých států na světovém vývozu do roku 2020

17.12 Umožnit nejméně rozvinutým státům bezcelní a bezkvótový přístup na trhy v dlouhodobém měřítku, v souladu s rozhodnutími Světové obchodní organizace, mimo jiné zajištěním toho, že preferenčních pravidla původu vztahující se na dovoz z nejméně rozvinutých států jsou transparentní a jednoduchá a přispívají k usnadnění přístupu na trhy

SYSTÉMOVÉ OTÁZKY

Politika a institucionální soudržnost

17.13 Posílit globální makroekonomickou stabilitu, mimo jiné prostřednictvím koordinace politik a jejich koherence

17.14 Podporovat politickou soudržnost pro udržitelný rozvoj

17.15 Respektovat politiku jednotlivých států při zavádění a provádění politik pro vymýcení chudoby a udržitelný rozvoj

Mnohostranná partnerství

17.16 Posílit globální partnerství pro udržitelný rozvoj podporované mnohostranným partnerstvím ve prospěch mobilizace a sdílení znalostí, expertízy, technologií a finančních zdrojů na podporu dosažení cílů udržitelného rozvoje ve všech zemích, zejména rozvojových

17.17 Podněcovat a podporovat efektivní partnerství veřejných institucí, partnerství veřejného a soukromého sektoru a partnerství v rámci občanské společnosti, a to na základě zkušeností a využívání zdrojových strategií partnerství

Data, monitorování a odpovědnost

17.18 Do roku 2020 zvýšit podporu budování kapacit rozvojových zemí, včetně nejméně rozvinutých a malých ostrovních rozvojových států, k výraznému zvýšení dostupnosti vysoce kvalitních, aktuálních a spolehlivých údajů členěných podle příjmů, pohlaví, věku, rasy, etnického původu, migračního statutu, zdravotního postižení, geografické polohy a dalších relevantních charakteristik v národním kontextu

17.19 Do roku 2030 stavět na stávajících iniciativách s cílem rozvinout prostředky pro měření pokroku v oblasti trvale udržitelného rozvoje, které doplní hrubý domácí produkt a podporou budování statistických kapacit rozvojových států

Příloha 2: Přehled cílů Strategického rámce Česká republika 2030⁷⁶

1 Lidé a společnost

1. Společenské klima je vůči rodinám všestranně příznivé, bariéry a společenské tlaky jsou minimalizovány. Rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany a jsou společensky vysoce oceňovány.

1.1 Vhodné socioekonomické podmínky podporují dobré fungování rodin. Zaměřují se na finanční zajištění rodiny, slučitelnost práce a rodiny a služby péče o děti i seniory. Umožňují tak získat dostatek volného času pro zkvalitňování rodinných vztahů.

1.2 Rodinám se specifickými potřebami je věnována zvláštní pozornost. Jsou přijímána cílená opatření přispívající k rovnému přístupu ke vzdělávání a uplatnění členů těchto rodin na trhu práce i ve společnosti.

2. Technologický a sociální rozvoj rozšiřují přístup k důstojné práci.

2.1 Trh práce vykazuje na celostátní i regionální úrovni nižší strukturální nerovnováhy, zmírňuje se polarizace trhu práce i její společenské dopady.

2.2 Přístup k důstojné práci se rozšiřuje i pro skupiny, které jsou na trhu práce dosud znevýhodněné – rodiče na rodičovské dovolené, osoby se zdravotním postižením nebo osoby starší 50 let.

2.3 S obecnou mírou nezaměstnanosti se zároveň snižuje i podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkové nezaměstnanosti.

2.4 Minimalizuje se míra prekarizace a nedobrovolné flexibilizace práce, a to i u činností vykonávaných prostřednictvím ekonomiky platform a jiných nových atypických forem práce.

2.5 Imigrační a integrační politika klade důraz na přilákání kvalifikovaných cizinců a cizinek a posiluje diverzitu pracovních sil významnou pro inovace. Veřejné politiky také podporují návrat českých občanů a občanek ze zahraničí.

3. Strukturální nerovnosti ve společnosti jsou nízké.

3.1 Dlouhodobě se snižuje podíl osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením.

3.2 Snižuje se příjmová nerovnost a je kladen důraz na udržení silné střední vrstvy.

3.3 Snižuje se genderová nerovnost.

3.4 Je zajištěn rovný přístup k osobám ohroženým diskriminací na základě pohlaví, věku, péče o závislé osoby, zdravotního postižení, etnicity, národnosti, sexuální orientace, vyznání nebo světonázoru. Zvláštní důraz je kladen na předcházení vícečetné diskriminaci.

4. Vzdělávání rozvíjí individuální potenciál jedinců a jejich schopnost zvládat i ovlivňovat změny a podporuje soudržnou společnost orientovanou na udržitelný rozvoj.

4.1 Vzdělávací systém je inkluzivní a vzájemně prostupný, neselektuje žáky a žákyně v útlém věku na talentované a netalentované a omezuje závislost vzdělávacích drah a výsledků na jejich socioekonomickém zázemí.

4.2 Systém vzdělávání podporuje učitele, učitelky a další vzdělavatele, aby ve vzdělávání dokázali přinášet potřebné změny a převzít roli průvodců účastníků vzdělávání v měnícím se světě. Je otevřený intenzivnímu kontaktu s reálným světem a zapojuje všechny aktéry ve vzdělávání.

4.3 Vzdělávání zajišťuje každému přístup k rozvoji přenositelných kompetencí, potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život. Systém zahrnuje přiměřený všeobecný základ nezbytný pro další vzdělávání, zapojení do společnosti i pro porozumění vzájemné provázanosti současného světa.

4.4 Systém celoživotního vzdělávání je veřejně garantovaný a široce dostupný: Zaměřuje se jak na profesní vzdělávání, tak i na vzdělávání v oblasti přenositelných dovedností.

⁷⁶ Elektronicky např. na: [Dokumenty ke stažení - ČR 2030 | Strategie \(cr2030.cz\)](#)

5. Zdraví všech skupin obyvatel se zlepšuje.

- 5.1 Zvyšuje se délka života ve zdraví u všech skupin obyvatel České republiky.
- 5.2 Snižují se vlivy způsobující nerovnosti v oblasti zdraví.
- 5.3 Systém veřejného zdravotnictví je stabilní, všeobecně dostupný co do kvality i kapacity a současně se rozvíjí odpovídající profesní struktura. Věkový průměr lékařského i nelékařského personálu se snižuje a zlepšuje se ohodnocení všech pracovníků ve zdravotnictví.
- 5.4 Zdravý životní styl je podporován prostřednictvím vyšších veřejných výdajů s důrazem na primární prevenci nemocí a podporu zdraví v průběhu celého života.
- 5.5 Snižuje se konzumace návykových látek i zátěž obyvatel zdravotně rizikovými látkami a hlukem prostřednictvím lepší kvality životního prostředí. Příslušné limity škodlivých látek a hluku nejsou překračovány.

6. Vyšší veřejné investice podporují klíčové funkce kultury a rovný přístup ke kultuře a kreativitě.

- 6.1 Do oblasti kultury směřují vyšší veřejné výdaje a posilují se možnosti dlouhodobého finančního plánování kulturních organizací.
- 6.2 Podle potřeb mění se společnosti je systémově podporován rozvoj i zakládání nových kulturních organizací.
- 6.3 Kulturní a kreativní průmysly jsou podporovány jako příležitost pro rozvoj ekonomiky.
- 6.4 Pracovníci v kultuře jsou podporováni metodicky i finančně s cílem zvyšování jejich prestiže a zlepšování podmínek potřebných pro jejich kreativní a motivační roli vůči dalším skupinám společnosti.

2 Hospodářský model

7. Ekonomika dlouhodobě roste a domácí sektor je silný.

- 7.1 Domácí části ekonomiky se rozvíjejí.
- 7.2 Sektor malých a středních podniků roste.
- 7.3 Stát podporuje posun ekonomiky na vyšší pozice v mezinárodní dělbě práce a v mezinárodním hodnotovém řetězci.
- 7.4 Zvyšuje se kvalita přímých zahraničních investic v České republice.

8. Česko má dobře fungující a stabilní instituce pro podporu aplikovaného výzkumu a vývoje a pro identifikaci příležitostí v této oblasti.

- 8.1 Česko má stabilní materiální i personální kapacitu výzkumu a vývoje s odpovídající strukturou a zaměřením, do které jak stát, tak podniky investují dostatečné finanční zdroje.
- 8.2 Roste inovační aktivita podniků, založená zejména na výsledcích domácího výzkumu a vývoje, a rozsah spolupráce mezi akademickou a podnikatelskou sférou.

9. Přírodní zdroje jsou využívány co nejefektivněji a nejšetrněji tak, aby se minimalizovaly externí náklady, které jejich spotřeba působí.

- 9.1 Snižují se emise skleníkových plynů a náročnost produktu na tyto emise.
- 9.2 Zvyšuje se podíl oběhového hospodářství na celkovém objemu materiálových toků.
- 9.3 Zvyšuje se energetická a materiálová účinnost ekonomiky.
- 9.4 Využívání domácí zemědělské produkce se zvyšuje a snižuje se tak dovoz zemědělských produktů a posiluje se potravinová soběstačnost.

10. Ekonomické aktivity podporuje stabilní a funkční infrastruktura.

- 10.1 Zachování trvalé státní kontroly nad systémem kritické infrastruktury a rozvíjení systému ochrany kritické infrastruktury.
- 10.2 Je zajištěno kvalitní dopravní spojení s ekonomickými populačními a dopravními centry Německa, Rakouska a Polska.
- 10.3 Elektrizační síť zajišťuje distribuci elektrické energie v požadovaném technickém standardu bez ohledu na strukturu zdrojů.
- 10.4 Soustavy zásobování tepelnou energií vytvářejí podmínky pro efektivní využití tepla z obnovitelných a druhotných zdrojů energie dostupných na regionální a místní úrovni.

10.5 Zvyšuje se dostupnost vysokorychlostního internetu.

10.6 Navzdory negativním dopadům změny klimatu stát udržuje vysoký standard vodohospodářských služeb a zároveň zvyšuje jejich dostupnost.

11. Fiskální systém jako předpoklad úspěšného hospodářství je stabilní.

11.1 Střednědobý výhled zachovává strukturálně vyrovnané rozpočty, čímž zajišťuje jak stabilizační funkci veřejných rozpočtů, tak jejich dlouhodobou udržitelnost.

11.2 Zvyšuje se efektivita vynakládání veřejných prostředků ve vybraných veřejných politikách (zdravotnictví, vzdělávání, vědě a výzkumu a dalších).

3 Odolné ekosystémy

12. Krajina ČR je pojímána jako komplexní ekosystém a ekosystémové služby poskytují vhodný rámec pro rozvoj lidské společnosti.

12.1 Je zpracována politika krajiny a pravidla jejího naplňování, které různé úrovně veřejné správy využívají pro své rozhodování.

12.2 Snižuje se podíl orné půdy a roste podíl trvalých travních porostů na zemědělském půdním fondu. 12.3 Významně roste podíl orné půdy obhospodařované v režimu ekologického zemědělství.

12.4 Zvyšuje se podíl lesní půdy na celkové rozloze ČR.

12.5 Vzroste prostupnost krajiny pro migraci volně žijících organismů.

12.6 Hodnocení ekosystémových služeb je začleněno do rozhodovacích procesů.

13. Česká krajina je pestrá a dochází k obnově biologické rozmanitosti.

13.1 Rozmanitost a stabilita biotopů i populací jednotlivých původních druhů rostlin a živočichů se zvyšuje.

13.2 Přirozená obnova člověkem významně pozměněných ekosystémů je běžně užívaným postupem.

14. Krajina je adaptována na změnu klimatu a její struktura napomáhá zadržování vody.

14.1 Odtok vody z krajiny se významně zpomaluje.

14.2 Kvalita povrchových i podzemních vod se zlepšuje.

15. Půdy jsou chráněny před degradací a potenciál krajiny je v maximální možné míře využíván k zachycování a ukládání uhlíku.

15.1 Obsah organické hmoty v půdě a struktura půdy odpovídají přirozenému stavu daného půdního typu.

15.2 Snižuje se míra ohrožení půdy vodní a větrnou erozí.

15.3 Druhá skladba vysazovaných lesních porostů odpovídá stanovištním poměrům a brání další degradaci lesních půd.

4 Obce a regiony

16. Veřejné služby v území jsou pro všechny obyvatele lépe dostupné.

16.1 Strategické a územní plánování je na všech úrovních koordinováno.

16.2 Jsou stanoveny závazné standardy dostupnosti základních veřejných služeb a jim odpovídající veřejné infrastruktury občanského vybavení, které jsou platné pro veškerou zástavbu.

16.3 Předpoklady pro dostupnost základních veřejných služeb jsou zajištěny již ve fázi územního a strategického plánování.

16.4 Postupy strategického a územního plánování jsou koordinovány na úrovni přesahující úroveň jednotlivých obcí.

17. Růst kvality života v jednotlivých municipalitách snižuje regionální nerovnosti.

17.1 Dnešní venkovské a periferní oblasti se nevyliďňují a jejich populace nestárne více než v urbanizovaných oblastech.

17.2 Jsou podporovány vysoce kvalifikované pracovní příležitosti v malých a středních podnicích využívajících místní a regionální potenciál.

17.3 Jsou podporovány různorodé formy bydlení, především dostupné nájemní bydlení pro všechny segmenty společnosti.

17.4 Lokální integrované strategie snižují sociální disparity v území, posilují nekonfliktní soužití a zvyšují kvalitu života pro všechny.

18. Kvalitní urbánní rozvoj sídelních útvarů je zajištěn.

18.1 Snižuje se zábor zemědělské půdy ve městech i volné krajině. Brownfieldy jsou regenerovány a revitalizovány.

18.2 Města jsou přátelská ke všem věkovým a uživatelským skupinám.

18.3 Obce běžně plánují rozvoj společně s veřejností.

19. Města a obce omezila emise skleníkových plynů a adaptovala se na negativní dopady změny klimatu.

19.1 Obce III. stupně předcházejí dopadům změny klimatu a jsou schopny se jim přizpůsobit.

19.2 Snižuje se počet a intenzita městských tepelných ostrovů.

19.3 Všechny nově dokončené budovy se řadí do energetické třídy A. Existující budovy se postupně renovují minimálně na úroveň energetické třídy C.

19.4 Zvyšuje se podíl veřejné zeleně v městských aglomeracích.

19.5 Významně roste délka cyklostezek a komunikací vhodných pro cyklisty a cyklistky.

19.6 Významně se zvyšuje počet bezemisních a nízkoemisních vozidel.

19.7 Klesá množství skladovaného komunálního odpadu

20. Územní veřejná správa cíleně využívá nástroje pro udržitelný rozvoj municipalit.

20.1 Ústřední státní správa metodicky podporuje a rozvíjí nástroje udržitelného rozvoje municipalit.

20.2 Územní veřejná správa má dostatečné institucionální kapacity pro výkon agendy udržitelného rozvoje.

20.3 Zvýší se počet i kvalita realizátorů místní Agendy 21.

5 Globální rozvoj

21. Česká republika aktivně a s důrazem na národní priority spoluutváří prostředí podporující udržitelný rozvoj na globální úrovni a na úrovni Evropské unie.

21.1 Česká republika prosazuje globální implementaci mezinárodních závazků v oblasti udržitelného rozvoje, jejich implementaci na úrovni Evropské unie i jejich promítnutí do činnosti mezinárodních organizací a sama tyto závazky plní.

21.2 Česká republika na globální i na úrovni Evropské unie podporuje naplnění Cílů udržitelného rozvoje a specificky Cíle č. 16 Mír, spravedlnost a silné instituce.

21.3 Česká republika posiluje svou přidanou hodnotu pro působení v mezinárodních organizacích a Evropské unii.

22. Posílením koherence vnitřních politik s vnějším dopadem podporuje Česká republika globální udržitelný rozvoj.

22.1 Česká republika průběžně promítá do koncepčních dokumentů a nástrojů vnějších politik přijaté mezinárodní závazky a národní priority v oblasti udržitelného rozvoje.

22.2 Česká republika aktivně buduje institucionální kapacity pro sledování koherence vnitřních politik s vnějším dopadem a omezuje jejich negativní vliv na globální směřování k udržitelnému rozvoji.

22.3 Česká republika aktivně prosazuje sledování a naplňování koherence politik na úrovni Evropské unie, ve vnějších politikách Evropské unie a na globální úrovni.

6 Dobré vládnutí

23. Tvůrci a tvůrkyně veřejných politik mají znalosti a dovednosti, které jim umožňují plnohodnotnou účast ve veřejné rozpravě.

23.1 Systém vzdělávání zaměstnanců a zaměstnankyň veřejné správy reálně rozvine koncepční uvažování a zprostředkuje nejnovější vědecké poznatky, kontakt se zkušenostmi z jiných zemí a vhléd do způsobu, jak s těmito poznatky kriticky pracovat.

23.2 Systém vzdělávání poskytovaný veřejnými vzdělávacími institucemi zajistí rozvoj participativních a deliberativních dovedností občanů a občanek.

23.3 Státní systém podpory orientovaného a aplikovaného výzkumu zajistí soustavný příliv poznatků a inovací demokratičnosti a dlouhodobé efektivity vládnutí.

24. Veřejné politiky jsou soudržné ve vztahu k cílům strategického rámce Česká republika 2030.

24.1 Veřejná správa na všech úrovních bude mít dostatečnou institucionální kapacitu k vytváření soudržných politik (kompetence, personál, finanční prostředky, komunikační kanály ap.).

24.2 Veřejné politiky budou brát ohled na dlouhodobé dopady a instituce veřejné správy budou tyto dopady sledovat v rámci vlastních strategických materiálů.

24.3 Veřejné politiky budou založeny na dostupných znalostech a budou systematicky posuzovány předem s ohledem na možné dopady na příjemce a dopady na jiné oblasti než oblast primárního zájmu.

24.4 Veřejné politiky budou systematicky vyhodnocovány zpětně (ex-post evaluace).

25. Tvůrci a tvůrkyňe veřejných politik mají kvalitní a snadno dostupná data a informace pro potřeby rozhodování.

25.1 Uvnitř veřejné správy se dále rozvine systém sběru a sdílení dat a informací, které umožňují analýzu problémů, tvorbu variant a odhad dopadů.

25.2 Data a informace veřejné správy budou dostupné takovou cestou, která je z hlediska občanů a občanek nejpohodlnější.

25.3 Bude rozvinut systém výměny zkušeností mezi vyššími a nižšími úrovněmi veřejné správy, mezi různými sektory vládnutí a mezi českou veřejnou správou a veřejnými správami v zahraničí.

26. Inovace v tvorbě veřejných politik jsou progresivním řešením, které zvyšuje demokratičnost a/nebo dlouhodobou efektivitu veřejných politik; takové inovace jsou trvalou součástí fungování veřejné správy na všech úrovních.

26.1 Rozvine se systém podpory inovací v tvorbě veřejných politik.

26.2 Pilotáže se stanou součástí tvorby veřejných politik všude tam, kde to bude dle charakteru politiky vhodné.

26.3 Deliberace veřejných politik budou pravidlem všude tam, kde to bude dle charakteru politiky vhodné.

27. Zvýšila se kvalita vládnutí z hlediska příjemců veřejných politik.

27.1 Rozvinou se postupy zvyšující z hlediska občanů a občanek inkluzivitu vládnutí.

27.2 Rozvinou se postupy zvyšující efektivitu veřejné správy z hlediska občanů/občanek a podnikatelů/podnikatelek a firem.